

İSLAM VE OSMANLI CEZA HUKUKUNDA KAZF SUÇU

*Arş. Gör. Beşir BABAYİĞİT**

Özet

Çalışmanın konusu günümüzden dört bin yıl öncesindeki hukuk metinlerinde bile yer alan kazf suçudur. Kazf, bir kişiye onun zina ettiği isnadında bulunmak veya kişinin nesebini inkâr etmektir. Kur'an'da yer alan suçlardan biri olan kazf, çalışmamızda İslam ve Osmanlı ceza hukuku bakımından ayrıntılı olarak ele alınmaya çalışılmıştır. Çalışmaya günümüz ceza hukuku açısından da şekil verilmeye gayret gösterilmiştir. Ayrıca kazfın günümüzde ayrı bir suç olarak yer alıp almamasının gerekliliği çalışmada sorgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kazf, iffete iftira, zina iftirası, hakaret, iftira

Abstract

The subject of the study is kazf crime, which takes place in law texts that are four thousand years ago. Kazf means to accuse that he/she fornicated or to blame him/her as illegitimate. Kazf, one of the crimes in the Quran, has been discussed in detail on our study in terms of Islamic and Ottoman' penal law. It has been showed maximum effort to shape this study from the point of today's penal law. Additionally, the necessity has been examined whether kazf should be taken place as a separate crime today or not.

Key Words: Kazf, slander of pudicity, slander of fornication, defamation, slander

GİRİŞ

Bir kimsenin zina ettiği veya zina sonucu dünyaya geldiği iftirasını atmaya kazf denir. Bu sebeple, kazf suçu; zina fiili, hakaret ve iftira

* Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı.

Makale Geliş Tarihi: 22/09/2018 / Makale Kabul Tarihi: 21/10/2018

suçlarıyla bağlantılı bir suçtur. Kazfetmek, bir iftira olsa da özü itibarıyla hakarettir. Hakaret olmasının sebebi, kişinin iffetine karşı sövme niteliğine sahip olmasıdır. Kişinin zina yaptığını veya zina sonucu dünyaya geldiğini iddia etmek kişinin iffetine saldırı olduğu kadar onun toplumsal yaşamında da küçük düşmesine sebep olan bir nitelik arz etmektedir.

Kazf suçu, İslam ceza hukuku açısından had suçları arasında yer alması itibarıyla önemli bir hukuki değer ihlalini içermektedir. Nitekim bu suç Kur'an'da yaptırımını öngörülen bir had suçudur. Ancak belirtmek gerekir ki, kazf suçuna İslamiyet'ten önce de rastlanılmaktadır.

Kazf suçu tarihimiz içinde en son Osmanlı zamanında kabul edilmiş bir suçtur. Bu sebeple suç, İslam ceza hukukunun yanı sıra Osmanlı ceza hukuku açısından da çalışmamızda irdelenecektir. Osmanlı'nın resmi mezhebi Hanefi mezhebi olduğundan¹ çalışmada Hanefi mezhebinin görüşlerine ağırlık verilmeye çalışılacaktır.

Çalışmada günümüz ceza hukuku anlayışına uygun olarak sistematik inceleme yapılacak olup ağırlıklı olarak gai (final) suç teorisi² kapsamında suç ele alınmaya çalışılacaktır. Bu sebeple, vakıa temelli İslam hukuku anlayışından ziyade günümüz suç genel teorisine uygun bir çalışma yapma yoluna gidilecektir³. Bunun sonucunda da örneğin “kazf suçunu veya kazf cezasını ortadan kaldıran haller” gibi genel bir başlık oluşturulmayacak, bu hallere suç teorisinin uygun düşen ilgili

¹ **Kılınç, Ahmet** (2014) Mukayeseli Hukuk ve Hukuk Tarihinde Teşhir Cezası, Ankara, Adalet Yayınevi, s. 53, 278, 315; **Akgündüz, Ahmed** (1999) “Kanunnâmelerdeki Ceza Hukuku Hükümleri ve Şer’i Tahlili” İslâmi Araştırmalar Dergisi, C. 12, S. 1, s. 14; **Akgündüz, Ahmed** (1990) Osmanlı Kanunnâmeleri ve Hukukî Tahlilleri, 1. Kitap Osmanlı Hukukuna Giriş ve Fatih Devri Kanunnâmeleri, İstanbul, Fey Vakfı Yayınları, s. 131.

² Gai (final) suç teorisi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Özgenç, İzzet** (2017) Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 13. Bası, Ankara, Seçkin Yayınevi, s. 154-157; **Koca, Mahmut/Üzülmez, İlhan** (2017) Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 10. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, s. 92-94; **Artuk, M. Emin/Gökçen, Ahmet/Alşahin, M. Emin/Çakır, Kerim** (2017) Ceza Hukuku Genel Hükümler, 11. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, s. 201-202, 243-248, 251-253; **Akbulut, Berrin** (2017) Ceza Hukuku Genel Hükümler, 4. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, s. 221-223.

³ Günümüz genel hukuk tasnifi ile İslam hukuku anlayışına göre genel hukuk tasnifi hakkında karşılaştırma için bkz. **Uslu, Rifat** (2015) “Beşeri Hukukla Karşılaştırmalı Olarak Ceza Hukukunun İslam Hukukundaki Yeri” Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C. 8, S. 38, s. 1049-1055.

bölümlerinde ayrı ayrı yer verilecektir. Zira İslam hukukunda kazf suçu için geçmişte hukuka uygunluk sebebi olarak kabul edilen bazı hallere kusurluluğu kaldıran haller içerisinde yer verilecektir.

Çalışmada öncelikle kazf kavramına değinilecek, sonra suçun yapısı suçun maddi, manevi ve hukuka aykırılık unsurları açısından değerlendirilecektir. Devamında kusurluluk ile cezasızlık sebepleri incelenecektir. Sonrasında suçun özel görünüş halleri ile suçun takibati açısından muhakeme ve muhakeme sonucu uygulanacak yaptırım ile bu suç için öngörülen cezanın infazı konuları ele alınacaktır.

Çalışmada kazf suçuyla ilgili hususların günümüz ceza hukukuyla ilişkisine yeri geldikçe değinilmeye çalışılacaktır. Ayrıca kazfin alenen işlenen bir suç olup olmadığı, şikâyet hakkının kimlere ait olduğu ile şikâyetin hukuki niteliği, fail ve mağdurun kimler olabileceği gibi başlıca tartışmalı konulara değinilmiş ve bir çözüm bulunmaya çalışılmıştır. Kazfin günümüze genel olarak etkisi, günümüz ceza hukukundan kazf suçuna genel bir bakış ve günümüzdeki mevzuatta kazf fiiline ayrı bir yer verilmesinin gerekliliği tartışılarak çalışma sonuçlandırılacaktır.

1. GENEL OLARAK KAZF KAVRAMI

Osmanlı ceza hukukunda suça “*cerime*” veya “*cürm*” denilmektedir. Bununla kastedilen şey ise Allah’ın yasaklaması dolayısıyla hukuka aykırı nitelikte olan ve karşılığında yaptırım öngördüğü icrai ve ihmali fiiller anlaşılmaktadır⁴. İslam ceza hukukunda cezaya “*ukûbe*”⁵, ceza hukukuna ise “*ukûbât*” denilmektedir⁶.

4 **Udeh, Abdülkadir** (1976) İslam Ceza Hukuku ve Beşeri Hukuk, 1. Cilt, İstanbul, Özdemir Basımevi (Çev.: Nuri, Akif), s. 89, 90; **Cin, Halil/Akyılmaz, Gül** (2014) Türk Hukuk Tarihi, 5. (İlave) Baskı, Konya, Sayram Yayıncılık, s. 228; **Cin, Halil/Akgündüz, Ahmet** (1990) Türk-İslam Hukuk Tarihi, 1. Cilt Kamu Hukuku, İstanbul, Timaş Yayınları, s. 302; **Aydın, M. Âkif** (2009) Türk Hukuk Tarihi, 7. Baskı, İstanbul, Beta Yayıncılık, s. 158; **Zeydan, Abdulkerim** (1976) İslâm Hukukuna Giriş, İstanbul, Sırdaş Yayınları (Çev.: Şafak, Ali), s. 586; **Akgündüz, Ahmed** (2011) İslam ve Osmanlı Hukuku Külliyyatı Kamu Hukuku, 1. Cilt, Ankara, Osmanlı Araştırmaları Vakfı Yayınları, s. 513.

5 **Koçak, Muhsin/Dalgın, Nihat/Şahin, Osman** (2013) İslâm Hukuku, İstanbul, Ensar Yayıncılık, s. 511; **Çolak, Abdullah** (2017) İslâm Hukuku (Ceza ve Borçlar), 2. Baskı, Ankara, Öncü Yayınevi, s. 72. **Akgündüz**, “*ceza*” anlamında “*ukûbe*” ifadesini kullanmaktadır. Bkz. **Akgündüz**, 1. Kitap, s. 107; **Akgündüz**, Kamu Hukuku, s. 521.

6 **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 1, s. 90; **Akgündüz**, Kamu Hukuku, s. 513; **Karaman, Hayrettin** (1978) Mukayeseli İslâm Hukuku, İstanbul, İrfan Yayınevi, s.

Kur'an'da Allah hakkı olmak üzere adı konularak düzenlenen suç ve cezalara had suçu⁷ ve cezası denilmektedir^{8, 9}. Had suçlarının cezaları sabittir; alt ve üst sınırları yoktur ve değiştirilemezler¹⁰. Had suçlarının Kur'an'da belirtilmiş olmasına nas denir. Had suçlarında, naslar

121; **Üçok, Coşkun/Mumcu, Ahmet/Bozkurt, Gülnihal** (2011) Türk Hukuk Tarihi, 15. Bası, Ankara, Turhan Kitabevi, s. 91; **Demir, Abdullah** (2011) Türk Hukuk Tarihi, İstanbul, Yitik Hazine Yayınları, s. 83; **Cin/Akgündüz**, s. 301; **Aydın**, s. 157; **Ekinci, Ekrem Buğra** (2016) Osmanlı Hukuku Adalet ve Mülk, 4. Baskı, Arı Sanat Yayınları, İstanbul, s. 327.

7 “*Hadd*” olarak da ifade edilmektedir. Bkz. **Üçok/Mumcu/Bozkurt**, s. 95.

8 **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 1, s. 106-107; **Akgündüz**, 1. Kitap, s. 107; **Akgündüz**, Kamu Hukuku, s. 523; **Serahsî** (2011) Mebsût, 9. Cilt, İstanbul, Gümüşev Yayıncılık, s. 59; **Udeh, Abdülkadir** (1978) İslam Ceza Hukuku ve Beşeri Hukuk, 3. Cilt, İstanbul, Özdemir Basımevi (Çev.: Nuri, Akif), s. 209; **Udeh, Abdülkadir** (2012) Seküler Ceza Hukuku Kurumlarıyla Mukayeseli İslâm Ceza Hukuku Genel Hükümler, 2. Baskı, İstanbul, Kayihan Yayınları (Çev.: Şafak, Ali), s. 646; **Yiğit, Yaşar** (2012) İslam Ceza Hukuku Hükümlerinin Yürürlüğü, Ankara, Sistem Ofset Yayıncılık, s. 37.

Serahsî, C. 9, s. 185: “*Had cezası adı verilenler ise Allahu Teala'nın hakkıdır. Bu adlandırma, caydırıcılık anlamını çağrıştırmaktadır*”.

Cezâri, Abdurrahman (1993) Dört Mezhebe Göre İslâm Fıkhı, 7. Cilt, 3. Baskı, İstanbul, Çağrı Yayınları (Çev.: Keskin, Mehmet), s. 3159: “*Şer'i cezalara had adı verildi. Çünkü had kelimesi lügatte menetmek demektir. Hadler mü'mini günah işlemekten menederler*”.

Zeydan, s. 591: “*... had cezaları bizzat Allah Teâlâ tarafından konulmuş, tayin ve tespit işi başkalarına bırakılmamıştır. Allah'ın hakkı olarak konulmuştur*”.

Bu suç ve cezalara “*hudûd*” da denirdi. Bkz. **Akgündüz**, Kamu Hukuku, s. 523.

9 İslam hukukunun ve dolayısıyla had suçları ve cezalarının Allah tarafından belirlenmesinin iki sonucunu **Udeh** şu şekilde sıralamıştır: 1. Bu kaideler hiçbir zaman değişikliğe uğramaz. 2. Bu kaidelere herkes tarafından saygı gösterilir. Bkz. **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 1, s. 97-100.

10 **Koçak/Dalgın/Şahin**, s. 515; **Aydın**, s. 159; **Karaman**, s. 129; **Udeh**, Genel Hükümler, s. 655; **Akman, Mehmet** (2004) Osmanlı Devleti'nde Ceza Yargılaması, İstanbul, Eren Yayıncılık, s. 25; **Zehra, Muhammed Ebu** (1981) İslâm Hukuku Metodolojisi, 3. Baskı, Ankara, Fon Matbaası, s. 135; **Yiğit, Yaşar** (2004) “*İnsanlık Onur ve Şerefinin Korunması Açısından Kazf Suçu ve Cezasının Değerlendirilmesi*” Diyanet İlmî Dergi, S. 4, s. 140.

Bu belirlemeyi Hanefiler, “*mefhûm-i muhâlefet*” değil, “*mefhûm-i aded*” olarak kabul etmektedir. Bkz. **Zehra**, s. 135.

vasıtasıyla aynı zamanda yaptırımın türü ve miktarı da belirtilmektedir¹¹. Sonuç olarak kazf de had suçlarından biridir¹².

Kazf (kazif), sözlükte “*atma, fırlatma*” anlamına gelip Osmanlı ceza hukukunda “*iftira; namuslu bir kadını zina suçuyla itham etme*” anlamında kullanılmaktadır¹³. “*Kazf*” anlamında kaynaklarda ve sicillerde “*iftira, ifk, bühtan, şetm, sebb*” ifadeleri de kullanılmaktadır¹⁴. Kazf suçu için “*zina iftirası*” ifadesi kullanılmamıştır¹⁵. Kazf suçu, “*iffete iftira*” ve “*hadd-i kazf*” olarak da tabir edilmektedir^{16, 17}.

11 **Avcı, Mustafa** (2010) Osmanlı Ceza Hukuku Genel Hükümler, Konya, Mimoza Yayınları, s. 36.

12 **Udeh, Abdulkadir** (2012) Seküler Ceza Hukuku Kurumlarıyla Mukayeseli İslâm Ceza Hukuku Özel Hükümler, 2. Baskı, İstanbul, Kayıhan Yayınları (Çev.: Şafak, Ali), s. 519.

Had suçları; hadd-i zina (zina), hadd-i kazf (kazf, zina iftirası, iffete iftira), hadd-i şirb (içki içme), hadd-i sirkat (hırsızlık), hırabe (yol kesme, kat’-ı tarık), bağı (işyan), irtidat (ridde, dinden çıkma) olmak üzere yedi tanedir. Bkz. **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 1, s. 106; **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 211; **Udeh**, Genel Hükümler, s. 646; **Akgündüz**, Kamu Hukuku, s. 524; **Yiğit**, İslam Ceza, s. 38.

Malikiler ve Zahiriler dışındakiler için had suçlarının altı tane olduğu, riddenin had suçu sayılmadığı belirtilmektedir. Bkz. **Koçak/Dalgın/Şahin**, s. 515. Ridde had suçu sayılmakla birlikte bağı suçunun had suçu olmadığı hususunun tartışmalı olduğu da belirtilmektedir. Bkz. **Karaman**, s. 125; **Yiğit**, İslam Ceza, s. 38. **Zeydan**, had suçlarını sayarken bağı suçuna yer vermemiştir. Bkz. **Zeydan**, s. 591.

13 **İbn-i Abidin** (1983) Redd’ül-Muhtar Ale’-d-Dürri’l-Muhtar, 8. Cilt, İstanbul, Şamil Yayınevi (Çev.: Davudoğlu, Ahmed), s. 245; **Cezîrî**, C. 7, s. 3166; **Ekinci**, Osmanlı Hukuku, s. 348; **Çolak**, İslâm Hukuku, s. 91; **Koçak/Dalgın/Şahin**, s. 545; **Yiğit**, İslam Ceza, s. 60; **Yiğit**, Kazf Suçu, s. 134.

Kazfin İngilizce karşılığı sözlükte “*throwing; an accusing of incontinence*” olarak yer almaktadır. Bkz. **Tuğlacı, Pars** (1971) 20. Yüzyıl Ansiklopedik Türkçe Sözlük, 2. Cilt, İstanbul, Pars Yayınevi, s. 1474. **Avcı**, kazfin İngilizce karşılığının “*diffamation; false accusation of fornication*” olduğunu belirtmektedir. Bkz. **Avcı, Mustafa** (2014) Osmanlı Ceza Hukuku Özel Hükümler, Konya, Mimoza Yayınları, s. 273.

14 Bu kavramların açıklaması için bkz. **Doğan, Hasan** (2008) İslâm Hukukunda İftira Suçu ve Cezası, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 9-15.

15 **Serahsî**, C. 9, s. 178; **Cezîrî**, C. 7, s. 3159; **Zeydan**, s. 594; **Avcı**, Özel Hükümler, s. 271; **Demirbaş, Timur** (2016) Ceza Hukuku Genel Hükümler, 11. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, s. 86.

16 **Karaman**, s. 129; **Cin/Akgündüz**, s. 319; **Akgündüz**, 1. Kitap, s. 110; **Demirbaş**, s. 86.

Kur'an'da kazfden muhtelif yerlerde bahsedilmektedir. Bunlar Nur¹⁸ ve Mümtehine¹⁹ sureleridir. Suçta ve cezada kanunilik (“*nullum crimen, nulla poena sine lege*”) ilkesinin^{20, 21} gereğini Nur Suresi karşılamaktadır²². Nur Suresi'ne göre kazf suçu şu şekilde açıklanmıştır:

-
- 17 “*Hadd-i kazf*” tabiri, kazf suçunun cezası anlamında da kullanılmaktadır: “(...) mahallesinde sâkin Mehmed b. Mustafa Zernişâncı demekle ma'rûf (...) babası merkûm Mustafa zinâ iftirâ edip, beyâna kâdir olmamağla, mezbûr Mehmed'e hadd-i kazfurulmuştur.” **İstanbul Kadı Sicilleri**, BAB54, C. 20, s. 440, Hüküm No. 537, <http://www.kadisicilleri.org/arascl/ayrmetin.php?idno=15468> s.e.t. 26.07.2017.
- 18 Nur Suresi, 4. Ayet: “*Namuslu kadınlara zina isnat edip sonra da dört şahit getiremeyenlere seksen değnek vurun. Artık onların şahitliğini asla kabul etmeyin. İşte bunlar fâsık kimselerdir.*” <http://kuran.diyaret.gov.tr/mushaf#/kuran-meal-2/nur-suresi-24/ayet-4/diyaret-isleri-baskanligi-meali-1> s.e.t. 27.03.2017.
- Nur Suresi, 11-12. Ayet: “*Bu iftirayı işittiğiniz zaman, iman eden erkek ve kadınlar, kendi (din kardeş)leri hakkında iyi zan besleyip de, "Bu apaçık bir iftiradır" deselerdi ya! Onlar (iftiracılar) bu iddialarına dair dört şahit getirselerdiler ya! Madem ki şahit getirmediler; işte onlar Allah yanında yalancaların ta kendileridir.*” <http://kuran.diyaret.gov.tr/mushaf#/kuran-meal-2/nur-suresi-12/ayet-4/diyaret-isleri-baskanligi-meali-1> s.e.t. 27.03.2017.
- Nur Suresi, 23-24. Ayet: “*Namuslu, kötülüklerden habersiz mümin kadınlara zina isnadında bulunanlar, dünya ve ahirette lânetlenmişlerdir. Yapmış olduklarına, dilleri, elleri ve ayaklarının, aleyhlerinde şahitlik edeceği gün onlar için çok büyük bir azap vardır.*” <http://kuran.diyaret.gov.tr/mushaf#/kuran-meal-2/nur-suresi-24/ayet-4/diyaret-isleri-baskanligi-meali-1> s.e.t. 27.03.2017.
- 19 Mümtehine Suresi, 12. Ayet: “*Ey Peygamber! Mü'min kadınlar, Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmamak, hırsızlık yapmamak, zina etmemek, çocuklarını öldürmemek, elleriyle ayakları arasında bir iftira uydurup getirmemek, hiçbir iyi işte sana karşı gelmemek konusunda sana biat etmek üzere geldikleri zaman, biatlarını kabul et ve onlar için Allah'tan bağışlama dile. Şüphesiz Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.*” <http://kuran.diyaret.gov.tr/mushaf#/kuran-meal-2/mumtehine-suresi-60/ayet-12/diyaret-isleri-baskanligi-meali-1> s.e.t. 27.03.2017.
- 20 **Akgündüz**, Kamu Hukuku, s. 514, 515.
- 21 Belirtmek gerekir ki, kanunilik ilkesi İslam ceza hukukunun genel kaidelerinden biridir ve Kur'an ile birlikte uygulanagelmıştır. Bkz. **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 1, s. 156.
- 22 Ayrıca bazı hadislerde de kazf açıkça yasaklanmıştır: “*Helak edici yedi şeyden sakının' buyurmuştur. Sahabiler, 'Nedir onlar, ey Allah'ın Rasülü?' diye sorunca, o şöyle cevap vermiştir: 'Allah'a şirk koşmak, sihir yapmak, Allah'ın katlini haram kıldığı insanı öldürmek, faiz yemek, yetim malı yemek, düşman ile savaş yapılırken kaçmak, evli ve hiçbir şeyden haberi olmayan namuslu, mümin bir kadına zina isnadıyla iftirada bulunmak'”. Bkz. **Koçak/Dalgın/Şahin**, s. 545; **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 370; **Yiğit**, Kazf Suçu, s. 134; **Vehbe, Tevfik Ali** (1974) “*İslâm Hukukunda ve Mısır Hukukunda Kazif Suçu*” İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi*

“*Namuslu kadınlara zina isnat edip sonra da dört şahit getiremeyenlere seksen değnek vurun.*”

Kazf suçunu, muhsan (iffetli²³) bir insana²⁴ açık bir şekilde²⁵ zina isnat etmek veyahut nesebinin evlilik içinde gerçekleşmediği (karşındaki kişinin bilinen anne veya babasından dünyaya gelmediği, zina mahsulü olduğu²⁶) hususunda iftira atmak olarak tanımlayabiliriz²⁷. Yer bakımından suç, İslam diyarında işlenmiş olmalıdır²⁸. Zaman bakımından ise kişi, Müslüman olduktan veya İslam diyarına geldikten sonraki zamanda işlediği suçlardan sorumlu tutulur²⁹.

Belirtmek gerekir ki; hakaret, iftira ve iftira özelinde zina iftirası çok eski zamanlardan beri diğer toplumlarda da suç olarak kabul edilmiştir. Yani zina iftirası suçu, İslam ile birlikte ortaya çıkmış bir suç değildir. Söz gelimi şu örnekler bahsettiğimiz hususu açıklığa kavuşturacaktır:

1. Kazf suçuna yazılı metinlerden anlaşıldığı üzere ilk olarak Sümerler zamanına ait Ur-^dNammu Kanunları'nda rastlanmaktadır. Bu kanunu yürürlüğe koyan III. Ur sülalesinin ilk hükümdarı olan Ur-

Mecmuası, Ord. Prof. Dr. Sıddık Sami Onar Hatıra Sayısı, C. 39, S. 1-4 (Çev.: Armağan, Servet), s. 420.

- 23 *Ebu Hanife*'ye göre “*iffetli*” şu anlama gelmektedir: “*İftira edilen kişinin ömründe cariyesi veya nikâhlı karısı dışında hiçbir kimse ile haram temasta bulunmamış olmasıdır. Hatta üzerinde icma vaki olan fasit nikâhla nikâhlandığı karısı dışında kimseyle temas etmemiş olması gerekir.*” Udeh, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 391.
- 24 Kazfedilen kişi kadın olabildiği gibi erkek de olabilir. Bkz. **Cin/Akyılmaz**, s. 256; **Aydın**, s. 191; **Koçak/Dalgın/Şahin**, s. 547; **Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır**, Genel Hükümler, s. 59; **Ekinci**, Osmanlı Hukuku, s. 348; **Çolak**, İslâm Hukuku, s. 92.
- 25 Kullanılan ifadenin hangi dilde olursa olsun zina iftirası olduğu açık (sarih) olmalıdır. Bkz. **Serahsî**, C. 9, s. 192, 216; **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 374; **Çolak**, İslâm Hukuku, s. 92.
- 26 **Karaman**, s. 129.
- 27 **Udeh**, Özel Hükümler, s. 519; **Aydın**, s. 191; **Cin/Akyılmaz**, s. 256; **Akgündüz**, 1. Kitap, s. 110; **Avcı**, Özel Hükümler, s. 272, 273; **Demirbaş**, s. 86; **Türcan, Talip** (2015) İslâm Hukuku, 3. Baskı, Ankara, Grafiker Yayınları, s. 529; 58; **Şeyh Bedreddin** (2012) Fıkıh Ekolleri Arasındaki Tartışmalı Konuların İncelikleri (Letâifu'l-İşârât fi Beyâni'l-Mesâili'l-Hilâfiyyât), Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları (Editör: Apaydın, Yunus Hacı), s. 557.
- 28 **İbn-i Abidin**, C. 8, s. 248; **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 384; **Udeh**, Özel Hükümler, s. 535; **Ekinci**, Osmanlı Hukuku, s. 330.
- 29 Mefhumu muhalifi için bkz. **Ekinci**, Osmanlı Hukuku, s. 330. Hâkim, suçun işlendiği yeri ve zamanı sorar. Bkz. **İbn-i Abidin**, C. 8, s. 247.

^dNammu M.Ö. 2130'larda yaşamıştır. Kazf suçu da bu kanunda özel olarak düzenlenmiştir. Buna göre, suçu işleyen kişinin yargılamasında nehrin adaletine başvurulur ve kişi nehirden kurtulursa suçsuz olduğu ortaya çıkar; çıkmazsa suçludur ve böylece cezasını çeker. Ur-^dNammu Kanunları'nın kazf suçu ile ilgili 11. maddesi şu şekildedir³⁰:

*“Madde 11: 281) Eğer
282) bir adam eşini
283-284) zina ile (kucakta yatmakla)
285) bir (başka) adam itham ederse
286) nehre gidiş
287) temize çıkarsa
288) Onu itham eden adam
289) 1/3 mana gümüşten
290) tartacaktır.”*

2. M. Ö. 1793-1750 yılları arasında yaşamış olan Hammurabi Babil'i yönetirken çıkardığı Hammurabi Kanunnamesi'nde (M. Ö. 1783'ler) iftirayı bir suç olarak düzenlemiştir³¹. Ancak daha özeldir kazfın de (zina iftirası olarak) Hammurabi Kanunnamesi'nde düzenlendiğini görmekteyiz. Buna göre, kadına kazfeden kişi onun kocası ise, yemin etmesi öngörülmüştür ve bu durum İslam ceza hukukundaki “*mülaane*” ile benzerlik göstermesi açısından dikkat çekicidir. Nitekim yemin tanrı üzerine edilmektedir. Eğer kadına kocası değil de başkası kazfederse o zaman nehrin adaletine başvurulmuştur³². Hammurabi Kanunnamesi'nin 131 ve 132. maddeleri şu şekildedir³³:

“Madde 131: Eğer bir adamın karısını, kocası yanlış olarak itham ederse, ve bir başka erkekle yatarken yakalanmazsa (kadın) tanrı yemini edecek ve evine dönecektir.

Madde 132: Eğer bir adamın karısına, diğer bir erkek için parmak uzatırlarsa (suçlarılarsa), fakat ikinci (başka) bir erkekle yatarken yakalanmazsa, kocası için nehre dalacaktır.”

3. Babillerden sonra Asurlularda M. Ö. 1450-1250 yılları arasında “*Orta Asur Kanunları*” yürürlüğe konulmuş ve bu kanunlarda özel

³⁰ **Tosun, Mebrure/Yalvaç, Kadriye** (1989) Sümer, Babil, Assur Kanunları ve Ammi-Şaduqa Fermanı, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, s. 40, 41.

³¹ **Kozak, İbrahim Erol** (2011) Kadim Dönemler Genel Hukuk Tarihi, Ankara, Adalet Yayınevi, s. 103, 104.

³² Yemin ve nehrin adaleti hususunda bkz. **Tosun/Yalvaç**, s. 278; **Ekinci, Ekrem Buğra** (2011) Hukukun Serüveni, İstanbul, Artı Sanat Yayınevi, s. 45.

³³ **Tosun/Yalvaç**, s. 198.

olarak zina iftirası da düzenlenmiştir³⁴. Buna göre, kazfeden kişi; nehrin adaletine başvurulması, sopa, kralın boyunduruğunda ücretsiz çalışma, saç sakal kesme, para cezası gibi cezalarla karşı karşıya gelirdi. Sopa cezasının uygulanıyor olması İslam ve Osmanlı ceza hukukuyla benzerlik göstermesi açısından dikkat çekicidir. Orta Asur Kanunu'nun Tablet A'da yer alan 17, 18 ve 19. maddeleri şu şekildedir³⁵:

“Madde 17: Eğer bir adam, bir adama şöyle derse: ‘Senin karınla (bir çokları) tekrar tekrar yattılar, şahitlik yoktur.’; anlaşma yapacaklar ve (iddiayı yapanla, suçlu kadın) nehre gideceklerdir.

Madde 18: Eğer bir adam, arkadaşına ister gizli olarak, ister kavga sırasında şöyle derse: ‘Senin karınla bir çok defalar yattılar, ben bu iddiayı ispat edeceğim.’, fakat ispatı yapamazsa ve yapmazsa o adama sopayla 40 defa vuracaklar ve bir bütün ay kralın işini (hizmetini) yapacak, saçını (veya sakalını) kesecekler ve bir biltu (talent) kalay ödeyecektir.

Madde 19: Eğer bir adam gizli olarak arkadaşı hakkında söz korsa (dedikodu yaparsa) şöyle diyerek: ‘Onunla devamlı olarak yattılar.’ veya kavga esnasında başka insanların önünde şöyle söylerse: ‘Seninle birçok defa yattılar, seni suçlayacağım.’ (fakat) delil (göstermeğe) muktedir değilse, ispatlayamazsa, o adama sopayla 50 defa vuracaklar, bir bütün ay kralın işini yapacak, saçını (veya sakalını) kesecekler ve bir talent kalay ödeyecektir.”

4. M. Ö. 4. ve 3. yüzyıllarda Hintlilerde Manu adındaki kanuni metinlerde (Manusmriti) geçen suç ve ceza düzenlemelerine göre; hakaret suçlarının karşılığında dudak ve dil kesme, ağzın kızgın demirle dağlanması, el kesme, para ve hapis cezaları öngörülmekteydi. Yajnavalkiya adındaki kanuni düzenlemede ise hakaret suçları için para cezası öngörülmekteydi. Pançanatra Masalları'na göre kocasına hakaret ve iftira eden bir kadına kulak kesme cezası uygulanırdı³⁶.

Osmanlı'da had ve kısas suçları için ayrı bir düzenlemeye ihtiyaç duyulmamıştır³⁷ ve yasal metinlerde sadece ta'zir niteliğinde suçlar

³⁴ Kozak, s. 144, 145.

³⁵ Tosun/Yalvaç, s. 248.

³⁶ Kozak, s. 482,483.

³⁷ Nitekim Osmanlı'da ve diğer Müslüman Türk devletlerinde “fıkıh kitapları sadece madde numaraları eksik olan birer kanun hükmündedir”. Bu sebeple had ve kısas suç ve cezalarında kanunlaştırma yapılmamıştır. Bkz. Akgündüz, Kanunnâmelerdeki Ceza, s. 12.

düzenlenmiştir³⁸. Ta'zir suçları; ya had suçlarının şartları oluşmadığında fiilin cezasız kalmaması için veya had suçunun cezasının had cezası olarak belirlenmediği hallerde cezanın belirlenmesi amacıyla düzenlenen suçlardır ya da tamamen siyasi bir karar olarak ihdas edilmiş suçlardır³⁹. Düzenlenen kanunnamelerde Hanefi mezhebinin görüşü benimsenmiştir⁴⁰. Osmanlı'daki yasal düzenlemelere baktığımızda şu metinleri görmekteyiz:

1453 tarihli Fatih Sultan Mehmed'in Kânûnnâme-i Âl-i Osmân (Teşkilat Kanunnamesi)'nin “*Ahvâl-i Cerâyim ve Ehl-i Mansıba Ta'yîn Olunan Mahsûlâtı ve Elkabları Beyânındandır*” başlıklı Bâb-ı Sâlis bölümünde 41. maddede “*Ve bir kişi bir kişiye fuhs ile söğse, şer'le ta'zir olunub, kırk akçe cerîme alına. Ve bir kişi bir kişinin haramîne nâzir olsa yirmi kaçe cerîme alına.*” ifadeleri yer almaktadır⁴¹.

Yine Fatih Sultan Mehmet'in Umumî Kanunnâmesi'nin (Kanun-ı Padişahî) 10. maddesinde kazf suçu düzenlenmiştir⁴²: “*Eğer bir avret veya kız bana zinâ kıldun dese, er inkâr eylese, bu mezkurların sözüne i'tibar olunmaya. Ere and vereler; avrete kadı ta'zir ura. İki ağaca bir akçe cürüm alına.*”

Eğer avrete er ben sana zinâ kıldım dese, avret münkire olsa, avret and içe. Ere kadı ta'zir ura. İki ağaca bir akçe cürm alına.”

II. Bâyezid'e ait Umumî Osmanlı Kanunnamesi'nin 9. maddesinde kazf suçu şu şekilde düzenlenmiştir⁴³: “*Ve eğer avret veya kız bana zinâ kıldın dese, bunların sözüne i'tibâr olmaya; ere and vereler; avreti kadı ta'zir ede; iki ağaca bir akçe cürm alına. Eğer avrete er bana zinâ kıldım dese, avret inkâr eylese, avrete and vere, eri kadı ta'zir ede, iki ağaca bir akçe cürm alına.*”

38 Akgündüz, Kanunnâmelerdeki Ceza, s. 1, 2, 12.

39 Akgündüz, Kanunnâmelerdeki Ceza, s. 9.

40 Akgündüz, Kanunnâmelerdeki Ceza, s. 14.

41 Akgündüz, Kamu Hukuku, s. 229.

42 Akgündüz, 1. Kitap, s. 348. Akgündüz, Kanunnâmelerdeki Ceza, s. 12: “*Fatih, bildiğimiz kadarıyla, ta'zir cezaları alanında kanunname tanzim eden ilk Müslüman devlet adamıdır*”.

43 Akgündüz, Ahmed (1990) Osmanlı Kanunnâmeleri ve Hukukî Tahlilleri, 2. Kitap II. Bâyezid Devri Kanunnâmeleri, İstanbul, Fey Vakfı Yayınları, s. 41.

Yavuz Sultan Selim'in Umumî Kanunnâmesi'nin (Kanunnâme-i Sultan Selim Hân) 5. maddesinde kazf suçu şu şekilde düzenlenmiştir⁴⁴: “Eğer avret veya kız **bana fûlan zinâ etdi dese, er inkâr eylese**, sözlerine i'tibâr etmeyüb şâhid süz **ere yem'in verüb avrete ve kıza ta'zîr edüb** iki ağaca bir akçe cürm alına. Eğer avrete ve kıza bir kişi **ben zinâ etdim dese anlar inkâr eylese**, yine **anlara yemin verilüb ere ta'zîr edüb** iki ağaç başına bir akçe cürm alına.”

Kanunî Sultân Süleyman tarafından Amasyalı Mehmed Bey ve Seydi Bey'e hazırlattırılan 1527 tarihli merkezi ve umumi kanunname niteliğindeki Kânunnâme-i Osmânî'nin “*El-Fasl-ül-Evvel Fiz-Zinâ Vel-Livâta*” başlığı altında 9 ve 10. maddelerinde kazf suçu şu şekilde düzenlenmiştir⁴⁵: “9. *Ve avret veya kız bir kimesneye **sen bana zinâ etdin dese, er inkâr eylese**, söz söylemeyeler ve sözüne i'timâd ve i'tibâr etmeyeler; şâhidler olmayacak ere yem'in vereler; avrete veya kıza ta'zîr edüb iki ağaca bir akçe cürm alına. Eğer bir avrete veya kıza **bir kimesne zinâ etdim dese, anlar inkâr eyleseler**, yemîn verüb, zinâ etdüm diyene ta'zîr edüb, iki ağaca bir akçe cürm alalar.*

10. *Ve dahi bir kimesne sen benim avretime veya cariyeme **zinâ etdin deyü da'vâ eylese, isbât edemese**, ta'zîr edeler, cürm alınmaya.”*

Kanunî döneminde merkezi ve umumi kanunnameler yanında eyalet kanunnamelerinde de kazfle ilgili düzenlemelerin olduğu görülmektedir. Örneğin Dede Cöngi Efendi'nin Siyâset-i Şer'îye isimli Siyasetnamesi'nde yer alan “*El-Fasl'üs-Sâlis: Fil-Fark Beyne Nazar-il-Kâdi ve Nazar-i Vâli'l-Cerâyim Ya'ni Siyâset-i Âdileyi İzaha Dâir Fusûlden Fasl-ı Sâlis Ahkâm-ı Şer'îyye ile İlzâm-ı Hasma Me'mûr Olan Kuzât-ı Fazilet-Rehin ile Tenfîz-i Ahkâm-ı Siyâsiyye Birle Zecr-i Ashâb-ı Cerâyime Me'mûr Buyurulan Vülât-ı Mehâbet-Karîn Hazerâtının Meyân-ı Me'muriyetlerin Mufassalan Fark ve Temyîze Mütedâir*

44 **Akgündüz, Ahmed** (1991) Osmanlı Kanunnâmeleri ve Hukukî Tahlilleri, 3. Kitap Yavuz Sultan Selim Devri Kanunnâmeleri, İstanbul, Fey Vakfı Yayınları, s. 89.

45 **Akgündüz, Ahmed** (1992) Osmanlı Kanunnâmeleri ve Hukukî Tahlilleri, 4. Kitap Kanunî Devri Kanunnâmeleri, I. Kısım Merkezi ve Umumî Kanunnâmeler, İstanbul, Fey Vakfı Yayınları, s. 298; **Akgündüz**, Kamu Hukuku, s. 236.

*Mebâhis Beyânındadır*⁴⁶ bölümünde kazf suçunun duyulması halinde ne yapılacağından bahsedilmektedir⁴⁷.

Kanunî döneminde Rumeli Eyaleti'nde çıkarılan 1565 (Hicri 973) tarihli Bosna Sancağı Kanunnamesi'nde (Kanunnâme-ı Sarây Bosna) kazf ile ilgili düzenleme yer almaktadır. Kanunnamenin “*Fasl Der Beyân-ı Tedârüb ve Teşâtüm ve Katl-i Nefs*” bölümünde 88, 89 ve 110. maddede kazf suçu şu şekilde yer almaktadır⁴⁸: “88. Avret ya kız bir kimesneye **bana zinâ ettin deseler er inkâr etse, sözlerine şâhidsiz i'tibâr olunmaya, ere yemin verüb, avrete ve kıza ta'zîr edüb iki ağaç başına bir akçe cürm alına.**

Eğer bir avrete veya bir kıza bir er zinâ ettim dese, yine anlara yemin verüb zinâ ettim diyen kişiye ta'zîr edüb iki ağaca bir akçe cürm alına.

89. *Eğer bir kimesneye bir kişi, sen benim avretime veya kızıma zinâ ettin dese isbât edemezse ta'zîr edüb cürm alınmaya.*

110. *Eğer bir kimesne had veya ta'zîr olursa, kazf etse, had ise, üç ağaca bir, ta'zîr ise, iki ağaca bir akçe cürm alına.”*

Kanunî Sultân Süleyman tarafından hazırlanan Kanun-ı Osmânî, II. Selim zamanında da uygulanmıştır; ancak III. Murad tarafından bu kanunnamede değişiklik yapılarak yeni bir Kanun-ı Osmânî

46 Bu bölümde mülki amirler ile kadılar arasındaki farklar ve görev sınırları ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Bkz. **Akgündüz**, 4. Kitap, s. 152; **Akgündüz**, Kamu Hukuku, s. 583.

47 El-Fasl'üs-Sâlis, 74. madde: “*Evvelkisi, Vâli-i cerâyim kazf isnâd olunan kimesne hakkında şâyân-ı i'tibâr olan da'vâ henüz tahakkuk etmeden zahîr-i emâreti olan zevâtân kazfî istimâ' ve kabul ya'ni töhmet'i kazfle ithâm olunan şahıs erbâb-ı kazftan olub olmadığını tahkikde hemân zahîr-i emâreti istintâk birle haberlerine i'timâd eder. Eğer a'vân-ı emâret ol şahs-ı müttehemi azv olunan kazftan tenzih ve istib'âd ederler ise, vâli-i cerâyim tahliye-i sebine ibtidâr eder. Ve eğerçi seng-i inzâr-ı kazf olmak üzere ithâm ederlerse, vâli-i cerâyim dahi liecl'il-istitlâ' müddet-i medîne mahbûs ve envâ'-ı âlâm ve ekdâr ile me'nûs eder ki, meslek-i kuzât bunun hilâfına mülâbisdir.*

Mütercim-i fakir der ki, ez cümle tasvîr olunan mes'ele-i sâlifede da'vây-ı kazfe tasaddî eden kimesne, beri'üs-sâha olub da'vây-ı kazfî menhec-i müstakim-i şer'-i kavîm üzere isbât etmedikçe, kâdî, mücerred töhmet-i kazfle ittihâm ve takdim olunan şahsı teftiş ve tefahhusa ihtimâm etmez. İntehâ.”

48 **Akgündüz**, **Ahmed** (1993) Osmanlı Kanunnâmeleri ve Hukukî Tahlilleri, 6. Kitap Kanunî Devri Kanunnâmeleri, II. Kısım Eyâlet Kanunnâmeleri (II), İstanbul, Fey Vakfı Yayınları, s. 466, 468.

hazırlanmıştır⁴⁹. Bu kanunnamenin 34 ve 35. maddelerinde kazf suçu şu şekilde düzenlenmiştir⁵⁰: “34. *Ve eğer avret ve kız bana zinâ etdin dese, er inkâr etse, sözlerine şahidsiz amel olunmaya. Ere yemîn verüb avrete ve kıza ta’zîr edüb iki ağaca bir akçe alına.*

35. *Ve eğer bir kimesne sen benim avretime zinâ etdin dese, isbât edemese, ta’zîr edeler, cerîme alınmaya.”*

I. Ahmed dönemine ait olan Kanun-ı Osmânî’nin 11, 13 ve 30. maddelerinde kazf suçu şu şekilde düzenlemiştir⁵¹: “11. *Ve eğer avret veya kız bir kimesneye sen bana zinâ etdin dese, sözlerine şahidsiz i’tibâr etmeyeler; illa yemin verüb ve avreti ve kıızı ta’zîr edüb iki ağaca bir akçe cerîme alına.*

13. *Ve dahi bir kişi âhar kimesneye sen benim avretime ve cariyeme zinâ etdin dese, isbât edemese, ta’zîr edeler, cerîme alınmaya.*

30. *Eğer had ve ta’zîr olan kazf etmişler olsalar, had ise üç ağaç başına bir akçe cürm alına. Eğer ta’zîr ise iki ağaca bir akçe cürm alına.”*

Dulkadiroğulları Ceza Kanunu’nda kazf ile ilgili şu düzenleme yer almaktaydı⁵²: “Eğer muhsan ya *muhsana bühtan etse, zinâ gibidür seksen ağaç ve seksen akçe alına.*”

Kazf suçuna, Nur Suresi’nde geçen tarifi dışında Osmanlı ceza hukuku bakımından önem arz eden 1840, 1851 ve 1858 tarihli ceza kanunlarında da yer verilmiş; ancak suç hakaret suçu kapsamında düzenlenmiştir:

1840 (Hicri 1256) tarihli Kanun-ı Cezanın ve Bâlâsını Tevşih Buyuran Hatt-ı Hümayûnu’nun Üçüncü Fasal 1. maddesi şu şekildedir⁵³: “*Irz ve namusu dahi kişinin canı gibi aziz ve muhterem olarak muhafaza*

49 **Akgündüz, Ahmed** (1994) Osmanlı Kanunnâmeleri ve Hukukî Tahlilleri, 8/I. Kitap III. Murad Devri Kanunnâmeleri, 8/II. Kitap III. Mehmed Devri Kanunnâmeleri, İstanbul, Fey Vakfı Yayınları, s. 107.

50 **Akgündüz**, 8/I. Kitap, s. 113.

51 **Akgündüz, Ahmed** (1996) Osmanlı Kanunnâmeleri ve Hukukî Tahlilleri, 9/I. Kitap I. Ahmed Devri Kanunnâmeleri, 9/II. Kitap II. Osman Devri Kanunnâmeleri, İstanbul, Fey Vakfı Yayınları, s. 495, 496, 498.

52 **Cin/Akgündüz**, s. 320; **Akgündüz**, 1. Kitap, s. 110; **Akgündüz**, Kamu Hukuku, s. 525; **Avcı**, Özel Hükümler, s. 297.

53 **Gökçen, Ahmet** (1989) Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Kanunları ve Bu Kanundaki Ceza Müeyyideleri, İstanbul, s. 97.

ve vikayesi mukteza-yı hamiyet ve mübtega-yı insaniyetden olup faraza bir adamın itibarına dokunulacak söz söylemek ve bir adamı dövmek ve **bir şahsa sövmek onun namusunu hetkemek demek olduğundan** ve bundan böyle zabitân-ı askeriyye ve neferât ve kavas ve sair umûr-i zabtiye ve rabtiye memurları hod-be-hod kimseyi dövemeyip ve **kimseye bed lakırtı söyleyemeyip** ... beş günden yirmi beş güne kadar mahpus ola ve cünhası gayet hafif olduğu tebeyyün ettiği takdirde meclisçe kendisini tekdir ve tevbih ile iktifa oluna.”

1851 (Hicri 1267) tarihli Kanun-ı Cedid'in İkinci Fası 1. maddesi şu şekildedir⁵⁴: “Kaffe-i tebea-i Devlet-i Aliyye emniyet-i can ve mal ve mahfuziyeti ırz ve namusu hukuku şer’iyyesine nâil olduklarından serbestiyet derecesine varmayarak ber-muktaza-i hürriyet-i şer’iyye küçük büyük herkes kendi hukukunu iddiaya muktedir olup **ırz ve namusu dahi kişinin canı gibi aziz ve muhterem olarak muhafaza ve vikayesi mukteza-i insaniyetden olmağla** faraza bir adamın itibarına dokunacak söz söylemek ve bilâmucip dövmek ve **sövmek anın namusunu hetk itmek olduğundan o makule hetk-i namusa mütecasir olan kesânın cünhası şer’an sabit olup hadd-i şer’i lazım geldiği halde hadd-i şer’isi⁵⁵ icra oluna.”**

1858 (Hicri 1274) tarihli Kânunname-i Humâyûnu’nun 214. maddesi şu şekildedir⁵⁶: “Bir madde-i mahsusta isnadı olmayıp fakat meâyipden bir şey tahsisi ile veya diğer suretle bir kimse diğer kimse hakkında **muhill-i namus söz söyler veyahut şetim eyler ise yirmi dört saatten bir aya kadar hapis olunur. Veyahut buna bedel yarım mecidiye altınından üç mecidiye altınına kadar cezâ-i nakdî alınır.”**

Günümüze daha yakın zamanlardaki gelişmelere bakıldığında, 1982 tarihli Avrupa İslam Konseyi’nin hazırlamış olduğu İslam Anayasası’nın “Basın ve Yayın Organları” başlıklı On Üçüncü Bab’ında bulunan 81. maddesi şu şekildedir⁵⁷: “Basın yayın organlarının görevleri şunlardır: ... c- Yalan, iftira, **iffete iftira** ve asılsız haberler uydurmaktan şiddetle kaçınılması ...”

54 Gökçen, s. 109.

55 “Hadd-i şer’isi” şeklinde ifade edilen ceza miktarı, Nur Suresi 24/4’te geçen seksen sopadır.

56 Gökçen, s. 154.

57 Akgündüz, Kamu Hukuku, s. 491.

Görülmektedir ki, çok eski zamanlardan beri zina iftirasında bulunmak cezalandırılması gereken bir fiil olarak görülmüştür. Bu durum da kazfın toplumlar açısından çokça önem arz edip dikkate alındığını açıkça göstermektedir.

2. SUÇLA KORUNAN HUKUKİ DEĞER

Hukuki değerler, manevi içeriğe sahip ve doğrudan doğruya zarara veya tehlikeye uğratılmayan değerlerdir⁵⁸. Suçun işlenmesiyle bu manevi varlık veya menfaat ihlal edilmiş olur⁵⁹; ancak bu ihlal gerçek anlamda bir ihlal değildir⁶⁰.

Bu suç ile korunan hukuki değer; insan onuru, iffeti (cinsel onuru)⁶¹ ve kamu ahlakıdır⁶². İslam hukukunda had suçlarında Allah hakkı⁶³ söz konusudur⁶⁴. Bu suçta ise hem Allah hakkı hem de kul hakkı⁶⁵

58 **Özgenç**, s. 162.

59 **Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır**, Genel Hükümler, s. 307, 308; **Toroslu, Nevzat/Toroslu, Haluk** (2015) Ceza Hukuku Genel Kısım, 21. Baskı, Ankara, Savaş Yayınevi, s. 102; **Soyaslan, Doğan** (2016) Ceza Hukuku Genel Hükümler, 7. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, s. 234.

60 **Koca/Üzülmez**, Genel Hükümler, s. 117.

61 **Cezîrî**, C. 7, s. 3160: “*İrz ve nâmus konusunda yapılan isnat ve ithamlar; insanın başını önüne eğer, şerefini yıkar. Kıymetli İslâm Hukûku'nun amaçlarından biri de kişinin irz ve nâmusunu muhafaza etmek; şeref, onur ve değerini, izzeti nefisini korumaktır*”.

62 **Avcı**, Özel Hükümler, s. 275; **Çolak**, İslâm Hukuku, s. 91.

63 **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 1, s. 167.

Allah hakkı, kamu hakkı olarak da tabir edilmektedir. Bkz. **Cin/Akgündüz**, s. 301; **Demir**, s. 84. *Âşûr*, Allah hakkı ile hem kamu haklarını hem de korumaktan aciz olan kişinin haklarını kastetmektedir. Bkz. **Âşûr, Muhammed Tâhir İbn** (2013) İslâm Hukuk Felsefesi Gaye Problemi, İstanbul, Rağbet Yayınları (Çev.: Akyüz, Vecdi/Erdoğan, Mehmet), s. 338.

Allah hakkı, dini tabir olarak “*Hakk Allah (Hakkullah okunuşu ile)*” ifade edilmektedir. Bkz. **Zeydan**, s. 586; **Üçok/Mumcu/Bozkurt**, s. 91; **Akman**, s. 24; **Ekinci**, Osmanlı Hukuku, s. 328; **Âşûr**, s. 337. Allah hakkı için “*Hakukullah*” ifadesinin kullanımı hakkında bkz. **Zehra**, s. 86.

64 **Cezîrî**, C. 7, s. 3159; **Serahsî**, C. 9, s. 185; **Ekinci**, Osmanlı Hukuku, s. 328; **Karaman**, s. 125; **Koçak/Dalgın/Şahin**, s. 515; **Aydın**, s. 159; **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 402-406; **Udeh**, Genel Hükümler, s. 646; **Zehra**, s. 87; **Yiğit**, İslam Ceza, s. 37.

65 **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 1, s. 167.

korunmaktadır⁶⁶. Hanefilere göre Allah hakkının korunması daha baskındır⁶⁷.

Korunan hukuki değerın insan onuru ve iffeti olduğu konusunda şüphe olmamakla birlikte, kamu ahlakının da korunduğunu düşündüren şey kişinin aile hayatını ve toplumdaki statüsü ile toplumu oluşturan bireylerin de bu durumdan etkilenecek olmasıdır⁶⁸.

3. SUÇUN UNSURLARI

Suçun unsurları İslam ceza hukukunda üçe ayrılmaktadır⁶⁹: 1. Suçu yasaklayan norm ve bu normun uygulanmasını mümkün kılan bir hükmün bulunması (kanunilik), 2. Fiil (suçun maddi unsuru), 3. Suçlunun mükellef olması, sorumlu tutulabilmesi (suçun edebi dayanağı).

Kul hakkı, dini tabir olarak “*Hakk Ademî (Hakk-i Ademî okunuşu ile)*” ifade edilmektedir. Bkz. **Üçok/Mumcu/Bozkurt**, s. 91; **Akman**, s. 24. Kul hakkı için “*Hukukulibâd*” ifadesinin kullanımı hakkında bkz. **Ekinci**, Osmanlı Hukuku, s. 328. Kul hakkı için “*hakku'l-ibâd*” ifadesinin kullanımı hakkında bkz. **Âşür**, s. 337.

⁶⁶ **Serahsî**, C. 9, s. 185; **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 404; **Udeh**, Özel Hükümler, s. 550; **Aydın**, s. 161; **Ekinci**, Osmanlı Hukuku, s. 328; **Âşür**, s. 339.

⁶⁷ **Şeyh Bedreddin**, s. 557; **Serahsî**, C. 9, s. 178, 184; **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 404; **Udeh**, Özel Hükümler, s. 550; **Akman**, s. 29; **Cin/Akylmaz**, s. 257; **Aydın**, s. 191; **Koçak/Dalgın/Şahin**, s. 549; **Zehra**, s. 278; **Yiğit**, Kazf Suçu, s. 140.

Yiğit, *Demir*, *Akgündüz* ve *Ekinci* kazf suçunda daha çok kul hakkının ihlal edildiği görüşündedir. Bkz. **Yiğit**, Kazf Suçu, s. 139; **Demir**, s. 84; **Akgündüz**, Kamu Hukuku, s. 525; **Ekinci**, Osmanlı Hukuku, s. 328. Şafilere göre, bu suçta sadece kul hakkı vardır. Bkz. **Zehra**, s. 278.

Udeh'e göre, bu suçta kul hakkının Allah hakkından üstün tutulması halinde şu sonuçlar ortaya çıkar: 1. Mağdur lehine doğan haklar miras yoluyla geçer. 2. Mağdur, cezanın infazına kadar kazfedeni affedebilir. Birden fazla mağdur varsa cezanın infaz edilmemesi için tüm mağdurların affi gerekir. *Udeh*'e göre, bu suçta Allah hakkının kul hakkından üstün tutulması halinde şu sonuçlar ortaya çıkar: 1. Mağdurun dava hakkına mirasçılık söz konusu değildir. Çünkü bu hak Allah hakkıdır ve miras söz konusu olamaz. 2. Mağdurun kazfedeni affetme hakkı yoktur. Çünkü bu hak Allah hakkıdır ve bu sebeple mağdur kazfedeni affedemez. Bkz. **Udeh**, Özel Hükümler, s. 550, 551.

⁶⁸ **Koçak/Dalgın/Şahin**, s. 544; **Demirbaş**, s. 86.

⁶⁹ **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 1, s. 146.

Kazf suçunun üç şartı (rükü, esası) olduğu kabul edilmektedir. *Udeh* bunları şu şekilde sıralamıştır⁷⁰:

1. Zina veya nesepsizlik isnat etmek.
2. Isnat edilen kişinin muhsan olması.
3. Cezai kast bulunması (kişinin kasten hareket etmesi).

Bu üç şarta bakıldığında; birinci şart ile maddi unsurlardan biri olan “*fiil*” unsuruna, ikinci şart ile yine maddi unsurlardan olan “*mağdur*” ve “*konu*” unsuruna, üçüncü şart ile ise suçun manevi unsuru olan “*kast*”a değinildiği görülmektedir.

Çağdaş ceza hukukunda suçun unsurları doktrinde farklı şekillerde tasnif edilmiştir. Kanaatimizce suçun üç unsuru bulunmaktadır⁷¹ ve çalışmamızda bu üç unsura yer vermiştir. Bunlar suçun maddi unsurları, manevi unsurları ve hukuka aykırılık unsurudur.

3.1. Suçun Maddi Unsurları

Suçun maddi unsurları; fiil, fail, mağdur, konu, nedensellik bağı ve neticedir⁷². Nitelikli haller de maddi unsur bahsinde ele alınmaktadır⁷³. Ancak belirtmek gerekir ki, nedensellik bağının tamamen doğal bir olgu olarak kabul edilmesi ve çalışma konusu suç açısından bir özellik arz etmemesi sebebiyle bu unsura çalışmamızda yer vermemekteyiz⁷⁴.

3.1.1. Fiil

Fiil, “*kişinin iradesiyle hâkim olduğu, belli bir neticeyi gerçekleştirmeye matuf ve harici dünyada cereyan eden bir davranıştır*”⁷⁵.

⁷⁰ **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 371; **Udeh**, Özel Hükümler, s. 526. Aynı doğrultuda görüş için bkz. **Vehbe**, s. 421; **Akgündüz**, Kamu Hukuku, s. 525; **Yiğit**, İslam Ceza, s. 62; **Yiğit**, Kazf Suçu, s. 134.

⁷¹ Tasnifimiz **Özgenç**'in tasnifi esas alınarak yapılmıştır. Bkz. **Özgenç**, s. 145 vd; **Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır**, Genel Hükümler, s. 209, 210. Diğer tasniflerin karşılaştırılması için bkz. **Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır**, Genel Hükümler, s. 205-220.

⁷² **Özgenç**, s. 166 vd.; **Koca/Üzülmez**, Genel Hükümler, s. 112 vd.

⁷³ **Özgenç**, s. 210; **Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır**, Genel Hükümler, s. 230, 312; **Koca/Üzülmez**, Genel Hükümler, s. 140; **Akbulut**, s. 346.

⁷⁴ Nedensellik bağının doğal bir olgu olması hususunda bkz. **Özgenç**, s. 179 vd.; **Koca/Üzülmez**, Genel Hükümler, s. 129.

⁷⁵ **Özgenç**, s. 166; **Koca/Üzülmez**, Genel Hükümler, s. 100.

Kazf suçunda fiilin iki seçimlik hareketinin olduğu kabul edilmektedir⁷⁶:

1. Zina isnat etmek,
2. Nesebi inkâr etmek (kişinin zina sonucu dünyaya geldiği isnadında bulunmak).

Dilsiz kimsenin kazfı *Ebu Hanife*'ye göre geçersizdir⁷⁷. Nitekim söz konusu suçun ancak sözle yani konuşma yolu ile işlenebildiği, yazı ve işaret yoluyla zina isnadı veya nesebin inkârının had suçu olan kazf suçu değil, tazir suçunu oluşturduğu savunulmaktadır⁷⁸. Bunun sebebi ise yazı ile işlenebilen kazfte şüphe olduğu ve şüphenin suçu had suçu olmaktan çıkardığı yönündeki görüşten kaynaklanmaktadır⁷⁹. Ancak günümüzde yazının şüphe oluşturmasından öte daha güçlü ve güvenilir bir delil olduğu aşikardır. Bu sebeple, kazf suçunun yazıyla da işlenebileceği dikkate alınmalıdır.

Seçimlik hareketlerden biri olan zina isnadı, karşıdaki kişinin zina yaptığını sözle⁸⁰ veya kabul edilmesi halinde yazıyla dile getirmektir.

Klasik suç teorisinin “*hareket, nedensellik bağı ve netice*”nin “*fiil*”i oluşturduğu görüşü için bkz. **Soyaslan**, Genel Hükümler, s. 199; **Demirbaş**, s. 220; **Centel, Nur/Zafer, Hamide/Çakmut, Özlem** (2016) Türk Ceza Hukukuna Giriş, 9. Bası, İstanbul, Beta Yayınları, s. 232 vd.; **Hafızoğulları, Zeki/Özen, Muharrem** (2015) Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 8. Baskı, Ankara, US-A Yayıncılık, s. 168; **İçel, Kayhan** (2016) Ceza Hukuku Genel Hükümler, Yenilenmiş Bası, İstanbul, Beta Yayıncılık, s. 254.

⁷⁶ **Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır**, Genel Hükümler, s. 59; **Demir**, s. 99; **Cin/Akgündüz**, s. 319; **Akgündüz**, 1. Kitap, s. 110; **Avcı**, Özel Hükümler, s. 277.

⁷⁷ **İbn-i Abidin**, C. 8, s. 248; **Ekinci**, Osmanlı Hukuku, s. 348.

İbn-i Abidin, C. 8, s. 248: “*Kazfeden dilsizse de had vurulmaz. Çünkü onun zinâ lâfzını açık olarak söylemesi mümkün değildir*”.

Şafii'ye göre kişi dilsiz de olsa kazf suçu oluşur. Bkz. **Avcı**, Özel Hükümler, s. 278.

⁷⁸ **İbn-i Abidin**, C. 8, s. 248; **Ekinci**, Osmanlı Hukuku, s. 348.

Ebu Hanife suçun sadece söz ile işlenebileceği görüşündedir. Bu görüşün aksine yazı ve işaretle de kazf suçunun işlenebilmesi hakkında bkz. **Avcı**, Özel Hükümler, s. 278; **Doğan**, s. 16, 65.

⁷⁹ **Doğan**, s. 112; **Avcı**, Özel Hükümler, s. 278, dn. 498, **Serahsî**, C. 9, s. 187.

Akgündüz, Kanunnâmelerdeki Ceza, s. 9: “*Bu konuda ‘Had cezalarını, şüpheler ile bertaraf ediniz, tatbik etmeyiniz.’ mealindeki hadis de unutulmamalıdır. Yani bu durumda şüpheden yararlanan sanığa had cezası uygulanmaz; ancak ta’zir ve siyâset cezalarından da kurtulamaz*”.

⁸⁰ **Ekinci**, Osmanlı Hukuku, s. 348.

Örneğin; “*kahpe*” veya “*fahişe*” diye sövmek kazf suçunu oluşturur. Aynı şekilde, birisinin zina ettiğini iddia etmelerine rağmen, dört tanık yerine üç tanık bunu iddia ediyorsa, kişiler bunu ispatlayamadıkları için kazf suçunu işlemiş olurlar⁸¹. Osmanlı’da zina suçunda tanıklık yapanların sözlerinin kazf suçunu oluşturmaması, sadece ayıplama ve sövme şeklinde edilen sözlerle olması halinde mümkün kabul edildiği şeklinde görüş ileri sürülmüştür⁸². “*Ey zani*” sözü zina isnadı olarak kabul edilmektedir⁸³.

Seçimlik hareketlerden ikincisi nesebin inkârıdır. Burada karşıdaki kişinin evlilik içindeki bir ilişkiden değil, zina sonucu bir ilişkiden dünyaya geldiğine yönelik iftira söz konusudur. Esasen yine zina isnadı olmakla birlikte, burada zina sonucu bir çocuğun da dünyaya geldiği iddia edilmektedir. Dikkat edilmelidir ki, karşıdaki kişi zina sonucu dünyaya gelen kişidir; zina yapan kişi ise onun üstsoyudur⁸⁴.

Böylece seçimlik hareketlerden biri olan nesebin inkârı fiili, aynı zamanda zina isnadını da içinde barındırmaktadır ve bu zina isnadı karşıdaki kişiye değil, onun üstsoyuna yöneliktir⁸⁵. Sonuç olarak hem nesebi inkârı hem de üstsoya yönelik nesebin inkâr edilmesine sebep olan zina isnadı birlikte gerçekleştirilmiş olur. Nesebin inkârı, bu sebeple, tek fiille birden fazla kişiye karşı aynı suçun işlenmesi anlamına gelmektedir.

Nesebin inkarına örnek olarak; her ne kadar evlilik süresince dünyaya gelmiş olsa da kişinin babasının başkası olduğunu iddia etmeyi

81 **Avcı**, Özel Hükümler, s. 277, 278, 296; **Serahsî**, C. 9, s. 194; **Cezîrî**, C. 7, s. 3166. Diğer yandan *Cezîrî*, Hanefilerin, tanıkların dörtten az olması halinde had cezası verilmemesi gerektiği görüşünde olduklarını belirtmektedir. Bkz. **Cezîrî**, C. 7, s. 3177.

82 **İbn-i Abidin**, C. 8, s. 246.

83 **İbn-i Abidin**, C. 8, s. 251; **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 371; **Ekinci**, Osmanlı Hukuku, s. 348.

84 **Udeh**, “üstsoy” ifadesini tercih etmemekte, “*anasına veya ninesine zina isnadı*” olduğunu belirtmektedir. Bkz. **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 371. Ancak, çalışmamızın *Mağdur* bölümünde de değinildiği üzere, zina isnadı sadece kadına yönelik değil, erkeğe yönelik de olabildiğinden ve neseb olgusu sadece anneye atfedilememesi gerektiğinden çalışmada “üstsoy” ifadesi tercih edilmiştir.

85 **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 371; **Udeh**, Özel Hükümler, s. 526.

gösterebiliriz. “*Ey veled-i zina*” sözü ve bu anlama gelen diğer sözler de nesebin inkârı anlamına geleceğinden kazf suçunu oluşturur^{86, 87}.

Bu isnatlar ispat edilemez olmalıdır⁸⁸ ve şarta bağlı olmamalıdır⁸⁹. Örneğin, “*buradan gidersen sen zinakarsın.*” veya “*sen bu eve girersen zinakarsın.*” demek kazf suçunu oluşturmaz. Aynı şekilde bir vakte de bağlı olmamalıdır. Örneğin, “*sen yarın zinakarsın.*” demek de kazf suçunu oluşturmaz⁹⁰. Fiilin, mağdurun birebir yüzüne karşı sözle işlenmesi gerekmemektedir; kişinin giyabında da kazfedilebilir⁹¹.

Cinsel olarak birleşme gerçekleşmediyse diğer cinsel fiiller zina suçunu oluşturmadığından bu kişiye karşı zina ettiğini söylemek kazf suçunu oluşturmaz⁹². Udeh de bu durumu şu genel kaide ile ifade etmektedir⁹³: “*Failine zina haddini gerektiren her fiil, onu isnad eden kişiye de iftira haddini gerektirir. Failine zina haddini gerektirmeyen her fiil de, onu isnad eden kişiye iftira haddini gerektirmez. Binaenaleyh bir insanın fercin dışında bir nokta ile temas ettiğini söylemek veya şüpheli birleşimde bulunduğunu söylemek; haddi gerektirmez, taziri gerektirir.*”

Bu doğrultuda kazf suçunun oluşmadığı hallere şu örnekler verilebilir:

86 Udeh, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 371; Udeh, Özel Hükümler, s. 526.

87 Nitekim Üsküdar sicil kaydında bu duruma bir örnek bulunmaktadır:

“*Sebeb-i tahrîr-i kitâb budur ki Semerci Yusuf b. Abdullah Pîr Ali b. Karagöz'e rosbu oğlu deyu şetm ettiği Mustafa b. Bahadır ve Katırcı Kemal b. Yakub şehâdetleri [ile] sâbit olduktan sonra mâ-hüve'l-vâki deftere sebt olundu. Tahrîren fî evâili Recebi'l-mürecceb sene işrîn ve tis'a mi'e.*

Şuhûdü'l-hâl Şahbâli b. Ali Fakih ve Mehmed b. Süleyman ve Hızır b. Ramazan ve gayruhum” İstanbul Kadı Sicilleri, ÜSKÜDAR01, C. 1, s. 159, Hüküm No. 154, <http://www.kadısicilleri.org/arascl/ayrmetin.php?idno=154> s.e.t. 26.07.2017.

88 Udeh, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 371, Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, Genel Hükümler, s. 60; Karaman, s. 129; Koçak/Dalgın/Şahin, s. 547. Aksinin ispatlanmasının zor olması gerektiği yönündeki görüş için bkz. Demirbaş, s. 86.

89 Udeh, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 383; Koçak/Dalgın/Şahin, s. 547.

90 Udeh, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 383.

91 İbn-i Abidin, C. 8, s. 251, 252; Çolak, İslâm Hukuku, 92; Avcı, Genel Hükümler, s. 169.

92 Serahsî, C. 9, s. 199; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, Genel Hükümler, s. 59.

93 Udeh, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 374.

1. Homoseksüellik (livata)⁹⁴ ve hayvanla cinsel ilişki isnadı *Ebu Hanife*'ye göre kazf suçunu oluşturmaz⁹⁵. Çünkü *Ebu Hanife*, bu ilişkileri zina olarak kabul etmemektedir⁹⁶.

2. Hanefilere göre tariz yoluyla (kinayeli, kapalı bir biçimde, ima yoluyla) iftira edilmesi halinde kazf suçu oluşmaz⁹⁷. Çünkü kazf suçunun oluşabilmesi için kullanılan ifadenin hangi dilde olursa olsun zina isnadı olduğu açık (sarih) olması gerekir⁹⁸.

3. Bir erkeğin başka bir erkeğe “*zaniye (zina eden kadın)*” ifadesini kullanmasının kazf suçunu oluşturmadığı ve had cezasını gerektirmediği;

94 *Cezîrî*, livata isnadının kazf suçunu oluşturduğu konusunda mezheplerin görüş birliğinde olduğunu aktarmaktadır. Bkz. **Cezîrî**, C. 7, s. 3168. Ancak diğer kaynaklardan da görülebildiği üzere, *Ebu Hanife* hem livata hem de hayvanla cinsel ilişki isnadını kazf olarak kabul etmemektedir. *Udeh* de eserinde livata isnadını kazf olarak kabul edenlerin *İmam Malik*, *Şafii* ve *Hanbel* olduğunu ve devamında da *Ebu Hanife*'nin livata isnadını kazf olarak kabul etmediğini belirtmektedir. Bkz. **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 372. Bu sebeple, *Cezîrî*'nin tespitine katılmamaktayız. *Aydın* ve *Türcan*, hukukçuların büyük çoğunluğunun livata isnadının kazf suçunu oluşturduğu görüşünde olduklarını aktarmaktadır. Bkz. **Aydın**, s. 191; **Türcan**, s. 529.

95 **Serahsî**, C. 9, s. 212, 213; **İbn-i Abidin**, C. 8, s. 255; **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 372; **Udeh**, Özel Hükümler, s. 527; **Koçak/Dalgın/Şahin**, s. 546; **Avcı**, Özel Hükümler, s. 279; **Türcan**, s. 529; **Şeyh Bedreddin**, s. 560; **Yiğit**, Kazf Suçu, s. 135.

Avcı, eserinde (**Avcı**, Özel Hükümler, s. 279) bu doğrultuda açıklamalarda bulunmaktayken diğer iki eserinde livata ve hayvanla cinsel ilişki isnadının da zina isnadı gibi had cezasını gerektirdiğini belirtmektedir. Bkz. **Avcı**, Genel Hükümler, s. 306; **Avcı**, **Mustafa** (2012) Türk Hukuk Tarihi Dersleri, Konya, Mimoza Yayınları, s. 211.

96 **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 372; **Udeh**, Özel Hükümler, s. 527; **İbn-i Abidin**, C. 8, s. 255.

97 **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 376; **Türcan**, s. 529; **Koçak/Dalgın/Şahin**, s. 546; **Çolak**, İslâm Hukuku, s. 92. Ancak kişi tazir ile cezalandırılabilir. Bkz. **Türcan**, s. 529; **Çolak**, İslâm Hukuku, s. 92.

Yiğit; kinaye, tariz gibi üstü kapalı ifadelerle de kazf suçunun işlenebileceğini belirttikten sonra bu konu hakkındaki görüşlere yer vermiştir. Bkz. **Yiğit**, Kazf Suçu, s. 135, 136.

98 **İbn-i Abidin**, C. 8, s. 251; **Serahsî**, C. 9, s. 192, 216; **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 374; **Çolak**, İslâm Hukuku, s. 92; **Yiğit**, İslam Ceza, s. 77.

ancak bir kadına “*zani (zina eden erkek)*” denirse kazf suçunun oluştuğu ve had cezasını gerektirdiği kabul edilmektedir⁹⁹.

Zina isnadı ve nesebin inkârı dışındaki iftira ve hakaretler kazf suçunu oluşturmayaçağından, ancak tazir suçu ve cezası gündeme gelebilir¹⁰⁰.

Son olarak burada bir hususa değinmek gerekir: Uyurgezerlik ve hipnotik etki altında olma durumunda, bu husus zorunluluk hali ve akıl hastalığı kapsamında değerlendirilerek kusur yeteneğinin yokluğu sebebiyle ceza verilemeyeceği yönünde görüş bulunmaktadır¹⁰¹. Ancak uyurgezerlik ve hipnotik etki altında olma halinde kişinin kusur yeteneğinin yokluğunu değil, evleviyetle fiilin yokluğunu kabul etmek gerekir¹⁰². Bu sebeple, uyurgezerlik halinde ve hipnotik etki altında olan kişi ceza hukuku anlamında bir fiil gerçekleştirmediğinden suç hiç oluşmayacaktır ve kişinin cezalandırılması için gereken kusurluluk araştırması yapılmayacaktır.

3.1.1.1. Aleniyet Hususu

Kazf suçunun alenen işlenmesinin gerekip gerekmediği tartışmalı bir husustur. Kazf suçunun oluşması için aleniyetin şart olmadığı şeklindeki

⁹⁹ **Serahsî**, C. 9, s. 192; **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 376, 382. Burada Arapça söyleyişten ve anlamdan kaynaklanan sonuçlar bulunmaktadır. Bu kelimelerin anlamları ve sonuçları hakkında açıklamalar için bkz. **Şeyh Bedreddin**, s. 559.

¹⁰⁰ **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 371, 372; **Avcı**, Özel Hükümler, s. 280.

Nitekim Üsküdar sicil kaydında bu hususta şöyle bir örnek bulunmaktadır:

“*Sebeb-i tahrîr-i kitâb budur ki Atmaca b. Abdullah Memi b. Süleyman'a köpek deyu şetm ettiği yeminden nükülü ile sâbit oldukda ta'zir olunup deftere sebt olundu. Tahrîren fi 8 Rebi'ulâhîr sene 925 Şehide bimâ fihî Kara Hacı b. Abdullah ve Demirhan b. Abdullah ve Kılağuz b. Aslıhan*” **İstanbul Kadı Sicilleri**, ÜSKÜDAR01, C. 1, s. 342, Hüküm No. 608, <http://www.kadısicilleri.org/arascl/ayrmetin.php?idno=608.s.e.t.26.07.2017>.

¹⁰¹ **Udeh**, Genel Hükümler, s. 602-604.

¹⁰² **Özgenç**, s. 406; **Koca/Üzülmez**, Genel Hükümler, s. 102; **Artuk/Gökçen/Alşahin /Çakır**, Genel Hükümler, s. 238. **Akbulut**, uyku halindeki kişinin hareketlerini ceza hukuku anlamında fiil olarak kabul etmemekle birlikte, hipnotik etki altındaki kişinin hareketlerini fiil olarak değerlendirmektedir. Bkz. **Akbulut**, s. 230.

baskın görüşe¹⁰³ karşılık aleniyetin suçun unsuru olduğu ve aleniyet olmadan suçun oluşmayacağı yönünde de görüşler bulunmaktadır¹⁰⁴.

Aleniyet suçun unsuru olarak kabul edildiği takdirde aleniyetten ne anlaşılması gerektiği konusunda da tartışma vardır. Günümüzde Yargıtay'ın kabul ettiği görüşe göre, aleniyet, suça belirsiz sayıda kişinin vakıf olabilmesi demektir. Bu sebeple, örneğin bir evin içinde veya sınıfta kişiler belirli ise ne kadar kalabalık olursa olsun aleniyet gerçekleşmez¹⁰⁵. Aleniyet için “belirsiz sayıda kişinin” yeterli olacağı şeklinde görüşün¹⁰⁶ yanında, “kalabalık sayıda kimselerin” yeterli olacağı görüşü de bulunmaktadır¹⁰⁷.

Avcı, aleniyetin suçun bir unsuru olduğuna taraftardır¹⁰⁸. Yazara göre bu suç ancak alenen işlenebilir, alenen işlenmediği takdirde ancak tazir suçu oluşabilir¹⁰⁹. Aleniyet, bir unsur olarak yer almayan suçlar için daha fazla cezayı gerektiren nitelikli hal olarak kabul edilebilmektedir¹¹⁰. Ancak *Avcı* aleniyeti hırsabe, kazf ve şübh suçlarında

¹⁰³ **Cin/Akgündüz**, s. 319; **Akgündüz**, 1. Kitap, s. 110; **Akgündüz**, Kamu Hukuku, s. 525; **Çolak**, İslâm Hukuku, s. 93.

¹⁰⁴ **Avcı**, Özel Hükümler, s. 273, 286.

¹⁰⁵ **Koca/Üzülmez**, Özel Hükümler, s. 453; **Centel/Zafer/Çakmut**, Kişilere Karşı, s. 255; **Artuk, M. Emin/Gökçen, Ahmet/ Alşahin, M. Emin/Çakır, Kerim** (2017) Ceza Hukuku Özel Hükümler, 16. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, s. 346.

¹⁰⁶ **Tezcan/Erdem/Önok**, Ceza Özel, s. 473; **Hafizoğulları/Özen**, Özel Hükümler, s. 239; **Soyaslan, Doğan** (2016) Ceza Hukuku Özel Hükümler, 11. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, s. 332.

¹⁰⁷ **Özbek, Veli Özer/Doğan, Koray/Bacaksız, Pınar/Tepe, İlker** (2016) Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 10. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, s. 500.

¹⁰⁸ *Avcı*, suçun alenen işlenmesi gerektiği konusundaki atfını *Schacht*'a dayandırmaktadır. *Schacht*, eserinde “sadece açıkça zinâ isnadı veya söz konusu kadınsa çocuğunun meşrûiyetini inkâr etmek kazf anlamına gelir.” ifadesini kullanmaktadır. Ancak buradaki “açıkça” ifadesini “alenen” olarak yorumlanmaması gerektiği kanaatindeyiz. Zira kazf içeren sözlerin “açık, sarîh” olması gerektiği konusunda bir tartışma bulunmamaktadır. Bu sebeple *Schacht*'ın kullandığı “açıkça” ifadesinin “açık, sarîh bir biçimde” anlamında kullanıldığı kanaatindeyiz. Bkz. **Avcı**, Özel Hükümler, s. 286, dn. 558; **Schacht, Joseph** (1986) İslâm Hukukuna Giriş, Ankara, Ankara İlahiyat Fakültesi Yayınları (Çev.: Dağ, Mehmet/Şener, Abdulkadir), s. 184. *Avcı*, aleniyetin suçun unsuru olduğu konusundaki görüşünü Şafilere görüşü doğrultusunda ifade etmektedir. Bkz. **Avcı**, Özel Hükümler, s. 286.

¹⁰⁹ **Avcı**, Özel Hükümler, s. 273, 275, 285, 286.

¹¹⁰ **Avcı**, Genel Hükümler, s. 164, 165; **Avcı**, Özel Hükümler, s. 286.

bir unsur olarak kabul etmektedir¹¹¹. Bu durumda aleniyet, daha fazla cezayı gerektiren nitelikli hal olmaktan çıkar.

Udeh, İslam hukuku ve beşerî hukuk ayrımında İslam hukuku açısından alenen işlenmiş olmasa da suçun oluşacağı görüşündedir¹¹².

İbn-i Abidin, *Şafii*'nin görüşüne yaklaşan görüşünü şu şekilde ifade etmektedir¹¹³: “*Cem’ul-Cevamî şerhinde ‘halvet (kimsenin işitmediği yer)de kazf İmam Şâfiî (Rh.A.)’ye göre; küçük günâhdır’ diye zikredilmiştir. Biz Hanefilerin kaidesi de bu sözden uzak değildir. Çünkü kazfteki illet kendisine zinâ isnad edilen kimseye ayıp yapışmasıdır. Kimsenin işitmediği yerde yapılan kazfte bu yoktur.*”

Kanaatimizce aleniyet kazf suçunun bir unsuru değildir. Aleniyet, suçun takibatını kolaylaştırır. Ancak ispat ve takibin kolaylığı ile suçun oluşumunu karıştırmamak gerekir. Kazf suçunun ispatı için iki tanık bulunamamış olması bu suçun gerçekleşmediği anlamına gelmez. Aleniyetin suçun unsuru olarak aranmamasının İslam hukuku mantığıyla da uygun düşeceği kanaatindeyiz. Zira İslam her türlü kötülüğün açık veya gizli olması fark etmeksizin bırakılmasını söyler¹¹⁴. Bu durumda alenen olmasa da örneğin sadece kazfeden ve kazfedilenin bulunduğu bir ortamda kazfedilmesi halinde de suç oluşacaktır. Suçun işlendiği esnada suça tanık olan birilerinin olmamasından dolayı somut gerçekliğin ortaya çıkarılamaması hali suçun meydana gelmemesi meselesi değildir. Bu durumda suç yine de işlenmiştir.

Aleniyet, günümüzdeki gibi bir suçun nitelikli hali olarak kabul edilebilirdi¹¹⁵. Ancak görülmektedir ki aleniyet suçun nitelikli hali

¹¹¹ **Avcı**, *Özel Hükümler*, s. 286.

¹¹² **Udeh**, *İslam Ceza Hukuku*, C. 3, s. 394-397; **Udeh**, *Özel Hükümler*, s. 542, 543. *Udeh*, beşerî kanunlarda aleniyetin arandığını ve hatta aleniyet olmayınca cezalandırılmadığını aktarmaktadır. Bkz. **Udeh**, *Özel Hükümler*, s. 542. Ancak yazarın eserinde görülmektedir ki, bu yöndeki görüşünün sebebinin Mısır’daki kanunlar oluşturmaktadır. Zira beşerî kanunlardan sayılan TCK’ya göre ülkemizde hakaret suçu için aleniyet aranmamaktadır. Aleniyet, hakaret suçunun nitelikli halini oluşturmaktadır. Bkz. TCK m. 125/1, 4.

¹¹³ **İbn-i Abidin**, C. 8, s. 246.

¹¹⁴ **Udeh**, *Özel Hükümler*, s. 542.

¹¹⁵ Ülkemizde aleniyet, tüm suçlar için aranan bir unsur değildir. Bazı suçlar açısından daha fazla cezayı gerektiren nitelikli hal olarak düzenlenmiştir. Ancak örneğin Mısır’da aleniyet suçun bir unsuru olarak kabul edilmektedir. Bkz. **Vehbe**, s. 423, 424.

olarak da kabul edilmemiştir. Böyle bir durumda cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesi kapsamında temel cezanın belirlenmesinde dikkate alınacak bir husus olarak değerlendirilebileceği savunulabilir¹¹⁶. Had suçlarında ceza miktarlarında değişiklik yapılamadığından kazf suçunun ceza miktarında da herhangi bir değişiklik yapılamaz. Ancak suçun tazir suçu niteliğinde olması halinde Osmanlı zamanında bu durum dikkate alınarak hakimlere cezanın belirlenmesinde yetki verilmiştir¹¹⁷.

3.1.2. Fail

Fail, suçun kanuni tanıtında yer alan fiili birlikte veya tek başına gerçekleştiren kişidir¹¹⁸. Herkes bu suçun faili olabilir¹¹⁹. Failin Müslüman ya da gayrimüslim (zimmi) olması arasında bir fark yoktur¹²⁰. Müste'menler bu suçun faili olabilir ve onlara kul hakkı

116 **Yerdelen, Erdal** (2013) *Cezanın Belirlenmesi* (Türk ve Alman Uygulaması), Ankara, Adalet Yayınevi, s. 174-183, 191-193.

117 **Yerdelen**, s. 48-50; **Akgündüz**, *Kanunnâmelerdeki Ceza*, s. 12.

118 Bkz. TCK m. 37/1.

119 **İbn-i Abidin**, C. 8, s. 247. Failin akıllı ve balığ olması gerektiği belirtmektedir. Bkz. **İbn-i Abidin**, C. 8, s. 248; **Karaman**, s. 129; **Koçak/Dalgın/Şahin**, s. 547; **Çolak**, *İslâm Hukuku*, s. 92; **Avcı**, *Özel Hükümler*, s. 280; **Yiğit**, *Kazf Suçu*, s. 139.

Diğer yandan günümüz Türk ceza hukuku bakımından fail olabilmek için akıllı ve balığ olmak şart değildir. Zira akıllı ve balığ olmak fail için aranan bir unsur değildir. Akil ve balığ olmak failin cezalandırılabilmesi için kusurluluk bahsinde ele alınması gereken hususlardır.

120 **Serahsî**, C. 9, s. 200; **Avcı**, *Özel Hükümler*, s. 280; **Çolak**, *İslâm Hukuku*, s. 92; **Udeh**, *Genel Hükümler*, s. 354, 355; **Örsten Esirgen, Seda** (2015) "*İslam-Osmanlı Ceza Hukukunda Zimmiler*" Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Prof. Dr. Mehmet Âkif Aydın'a Armağan Özel Sayı, C. 21, S. 2, s. 193.

Konuyla ilgili 82 Numaralı Mühimme Defteri'nden bir örnek şu şekildedir:

"Bâ-hatt-ı Ulyâ.

Mezistre kâdisına hüküm ki:

*Sen ki kâdisın, Dergâh-ı Mu'allâm'a mektûb ve kazâ-i mezbûrun e'imme [vü] hutabâ vü a'yân [u] eşrâfi ve çavuş u zü'amâsı mahzar gönderüp; "kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Süleymân oğlu Mesih nâm kimesne bundan akdem kazâ-i mezbûra tâbi' Rahova nâm karye sâkinlerinden Baba Dimo ve Yani ve diğer Yani ve Eflahor (?) ve Nikola ve Todori ve İstemad ve () sâyirlerine ba'zı tekâlîf ve sâyir mühimmât-ı lâzimleri için müslimânlar huzûrında terahhumen yüz altmış bin akça karz virüp bir seneden sonra meblağ-ı mezbûrî mezkûrlardan taleb eyledükde inkâr idüp mücerred celb ü ahz için şirrete sülûk idüp buna nice iftirâ vü bühtân u iftirâ ve ba'zı mevâdd isnâd itmekle zulm ü gadr eyleyüp ... " **Başbakanlık Devlet Arşivleri***

bakımından ceza uygulanabilir¹²¹. Diğer yandan failin sıfatı cezanın türünü değiştirebilmektedir. Örneğin, üstsoydan biri altsoyundan birine kazfederse had cezası değil, tazir cezası uygulanmaktadır¹²².

Kazf suçu sadece söz ile işlenebildiği kabul edildiğinde dilsiz kimsenin kazf suçunun faili olamayacağı sonucuna varılır¹²³.

3.1.3. Mağdur

Mağdur, suçun konusuna sahip olan kişidir¹²⁴. Çalışmamızda ele aldığımız suçta mağdur; iffet, şeref ve saygınlığına kazfedilen kişidir (makzuf)¹²⁵.

Mağdurun belirli veya belirlenebilir olması gerekir¹²⁶. Genel ifadeler kazf suçunu oluşturmaz¹²⁷. Örneğin; “*içinizden birileri zina yapıyor.*” veya “*susup da konuşmayan hakkını aramayan zina çocuğudur.*” gibi ifadeler kazf suçunu oluşturmaz. Nitekim bu durumlarda mağdur belirsizdir. Yine kendilerinin zina yapma ihtimali düşük olan bir grup insana, topluluğa karşı “*hepsi zina yapıyor.*” gibi bir söz mağdurun belirsizliğinden dolayı kazf suçunu oluşturmaz¹²⁸.

Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı (2000) 82 Numaralı Mühimme Defteri (1026-1027 / 1617-1618) Özet-Transkripsiyon-İndeks ve Tıpkıbasım, Ankara, s. 113.

¹²¹ **Serahsî**, C. 9, s. 184, 186; **İbn-i Abidin**, C. 8, s. 265; **Ekinci**, Osmanlı Hukuku, s. 329.

Ebu Hanife'ye göre müste'menlere sadece kazf suçunun cezası ile kısas suçlarının cezaları uygulanabilir. Bunun dışındaki suçlar için ceza uygulanmaz. Ancak Osmanlı'da cezanın uygulanması tüm suçlar için kabul edilmiştir. Bkz. **Akgündüz**, Kamu Hukuku, s. 516; **Ekinci**, Osmanlı Hukuku, s. 329.

¹²² **Avcı**, Özel Hükümler, s. 280.

¹²³ **İbn-i Abidin**, C. 8, s. 248; **Ekinci**, Osmanlı Hukuku, s. 348.

Ebu Hanife'nin aksine *Şafii*'ye göre kişi dilsiz de olsa kazf suçunu işleyebilir. Bkz. **Avcı**, Özel Hükümler, s. 278; **Doğan**, s. 16, 65.

¹²⁴ **Özgenç**, s. 206; **Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır**, Genel Hükümler, s. 303; **Koca/Üzülmez**, Genel Hükümler, s. 114; **Akbulut**, s. 341.

¹²⁵ **İbn-i Abidin**, C. 8, s. 245; **Avcı**, Genel Hükümler, s. 171.

¹²⁶ **Koçak/Dalgın/Şahin**, s. 547.

¹²⁷ **Avcı**, Özel Hükümler, s. 281.

¹²⁸ **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 383; **Koçak/Dalgın/Şahin**, s. 547; **Avcı**, Özel Hükümler, s. 281.

Önemle belirtmek gerekir ki, sadece muhsan (ihsanlı¹²⁹) olan kadın¹³⁰ veya erkek bu suçun mağduru olabilir¹³¹. Gerçekten İslam hukukunda cinsiyeti belirsiz olanlar (müşkül hünsa) bu suçun mağduru olamaz ve bu sebeple, bu kişilere kazfedilmesi halinde had suçu olan kazf suçu oluşmaz¹³². “*Muhsan*” ifadesini suçun normatif unsuru olarak değerlendirmekteyiz¹³³. Bir değerlendirmeye tabi tutulduğunda görülmektedir ki muhsan; akıllı, baliğ, hür, Müslüman ve iffetli (namuslu) kadın ve erkek demektir; sadece bu niteliklere sahip bir kişi bu suçun mağduru olabilir¹³⁴. Bunlardan biri eksik olursa fiil, had suçu olmaktan çıkar¹³⁵, tazir suçu ve cezası gündeme gelebilir¹³⁶. Muhsanlık,

129 “*İhsan*” kelimesinin açıklaması için bkz. **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 388, 389; **Udeh**, Özel Hükümler, s. 537-541.

130 **Cezrî**, C. 7, s. 3166: “*‘Muhsan kadınlar’ dokunulamaz ve korunan kadınlardır. Sanki kendileri için koruyucu bir kale yapılmıştır. ‘Habersiz kadınlar’ ona yönelmek bir tarafa, kötülük düşüncesinin bile zihinlerinde yer almadığı kadınlardır*”.

131 **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 388; **Serahsî**, C. 9, s. 184; **Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır**, Genel Hükümler, s. 59; **Demirbaş**, s. 86; **Türçan**, s. 529; **Avcı**, Genel Hükümler, s. 167; **Koçak/Dalgın/Şahin**, s. 547; **Çolak**, İslâm Hukuku, s. 92; **Yiğit**, İslam Ceza, s. 64; **Yiğit**, Kazf Suçu, s. 135.

132 **İbn-i Abidin**, C. 8, s. 250.

133 Suçun deskriptif ve normatif unsurları hakkında bkz. **Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır**, Genel Hükümler, s. 227-229.

134 **İbn-i Abidin**, C. 8, s. 246; **Udeh**, Özel Hükümler, s. 538; **Cezrî**, C. 7, s. 3166, 3167; **Karaman**, s. 129; **Üçok/Mumcu/Bozkurt**, s. 96; **Cin/Akyılmaz**, s. 256; **Cin/Akgündüz**, s. 319; **Akgündüz**, 1. Kitap, s. 110; **Avcı**, Genel Hükümler, s. 167, 168; **Demir**, s. 99; **Koçak/Dalgın/Şahin**, s. 547; **Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır**, Genel Hükümler, s. 60; **Demirbaş**, s. 86; **Çolak**, İslâm Hukuku, s. 92; **Yiğit**, Kazf Suçu, s. 137.

Zinadaki muhsanlıktan farkı; zinada evlilik içindeyken birleşmiş olma aranırken kazfteki muhsanlıkta kişinin iffetli yani namuslu olması aranmaktadır. Bkz. **Karaman**, s. 129; **Yiğit**, Kazf Suçu, s. 136, 137. Eğer kişi, biriyle evli veya cariyeyken geçici bir sebeple onunla haram cinsel ilişkiye girmişse bu muhsanlığı düşürmez. Bkz. **Serahsî**, C. 9, s. 196. Erkek için “*muhsan*”, kadın için “*muhsane*” ifadesinin kullanılması hakkında bkz. **Serahsî**, C. 9, s. 182, dn. 183. Çalışmamızda hem erkek hem de kadın için “*muhsan*” ifadesini kullanmayı tercih etmekteyiz.

135 Bu durumda ancak tazir cezası uygulanabilir. Bkz. **Cin/Akgündüz**, s. 320. **Avcı**, Özel Hükümler, s. 281.

136 **Çolak**, İslâm Hukuku, s. 92.

Nitekim Üsküdar sicil kaydında bu duruma bir örnek yer almaktadır:

“*Kazıyye Vech-i tezkiretü’l-hurûf oldur ki Karye-i Darıca’da Kasım b. Abdullah Harsi bt. Nikefor’un vekilü’ş-şer’isi olup şer’-i şerif meclisine Todora bt. Yani[’yi]*

ceza infaz edilinceye kadar aranan bir şarttır ve infaz anında da mevcut olmalıdır¹³⁷. Belirtmek gerekir ki, aksi ispatlanmadıkça kural olarak her kişinin iffetli olduğu karinedir; yani kişinin iffetli olduğunun kabulü için özel bir araştırma yapılmasına gerek yoktur¹³⁸.

Ebu Hanife'ye göre, temyiz kudretine sahip küçüklerin gerçekleştirdikleri fiil zina haddini gerektirmemektedir. Ayrıca bu kişi, yani çocuk, zaten muhsan değildir; bu sebeple de onlara karşı zina isnadı kazfi oluşturmaz, sadece hakaret suçunu oluşturur¹³⁹. Buluş çağına yaklaşan çocuğa kazfedilmesi halinde çocuk buluş çağına erdiğini iddia etse bile onun sözüyle had suçu olan kazf suçunun oluştuğu kabul edilmez¹⁴⁰. Aynı şekilde kazfedilen kişi akıl hastasıysa bu durumda da kazf suçu oluşmaz ve had cezası verilmez; zira akıl hastalığı muhsanlığı düşürür¹⁴¹. Bu durumda akıl hastası olan birine kazfedilmesi halinde had suçu olan kazf suçu oluşmaz.

Kişi eşine karşı da kazf suçunu işleyebilir¹⁴². *Ebu Hanife*'ye göre, zina mahsulü kişi de muhsandır ve ona karşı yapılan zina isnadı da kazf suçunu oluşturur¹⁴³.

ihzâr edip dedi ki sen benim kızkarındaşım Harsi bt. Nikefor'a rosbi dedin deyicek Todora mukâbele bi'l-inkâr edicek mezkûrdan beyine taleb olundu ba'de't-taleb udül-i müsliminden Davud b. Abdullah [ve] Nasuh b. Abdullah [ve] Mustafa b. Abdullah şehâdât edip dediler ki Todora Hâtun Harsi bt. Nikefor'a [o]rosbu dedi deyu şehâdât eylediklerinden sonra ta'zîr olunup deftere sebt olundu. Tahrîren fi evâhiri Muharrem min şuhûri sene [926].

Şuhûdü'l-hâl: Câbi Pîri Çelebi, Seydi b. İlyas, Kosta b. İsyali, Panayot Reis, İskender b. Yeniçeri” **İstanbul Kadı Sicilleri**, ÜSKÜDAR02, C. 2, s. 251, Hüküm No. 490, <http://www.kadısicilleri.org/arascl/ayrmetin.php?idno=1316> s.e.t. 26.07.2017.

137 Udeh, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 393.

138 Çolak, İslâm Hukuku, s. 92.

139 Serahsî, C. 9, s. 199. Benzer açıklama için bkz. İbn-i Abidin, C. 8, s. 249; Üçok/Mumcu/Bozkurt, s. 97. Avcı, Özel Hükümler, s. 281; Udeh, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 390.

140 İbn-i Abidin, C. 8, s. 249.

141 Serahsî, C. 9, s. 199; İbn-i Abidin, C. 8, s. 249.

142 Avcı, Özel Hükümler, s. 282.

Serahsî'ye göre, kişinin eşine “zorlanarak zina ettin”, “haram olan bir cinsel ilişkiye girdin”, “küçükken zina etmiştin” veya “sen ehl-i kitab iken veya cariyeye iken ben senin zina ettiğini söylemiştim” diye söylemesi kazf suçunu oluşturmaz ve had cezasını gerektirmez. Diğer yandan “Müslüman olmadan önce zina etmiştin” veya

Mağdurda aranan niteliklere baktığımız zaman ulaşabildiğimiz sonuca göre, gayrimüslimler (zimmiler) bu suçun mağduru olamazlar; bu sebeple, gayrimüslime kazfedene had cezası uygulanmaz. Zira bu suçun oluşumu için mağdurun muhsan olması aranmaktadır¹⁴⁴. Hem fail hem de mağdur gayrimüslimse tazir cezası uygulanmaktadır; nitekim belirttiğimiz gibi, had cezası için mağdurun muhsan olması gerekmektedir. Ancak “*her kim bir zimmiye kazfde bulunursa kıyamet gününde kendisine ateşten kamçılarla had vurulur.*” şeklinde bir hadis aktarılmaktadır¹⁴⁵.

Eğer kişinin muhsanlık sıfatı ortadan kalkarsa (dinden çıkması gibi¹⁴⁶) kazf suçunun mağduru olamayacağından dolayı bu durum failin cezasını ortadan kaldırır. Örneğin; kişinin kazf suçunu işlediği sübuta erip cezaya hükmedilmesinden sonra ve cezanın infazına başlamadan önce, bu kişi bir zina suçundan mahkûm olsa, muhsanlık sıfatı sona ereceğinden dolayı kazf suçundan dolayı hükmedilen ceza infaz edilmez¹⁴⁷.

Dilsiz kazfedilmesi had cezasını gerektirmez; çünkü dilsiz konuşup anlatamadığı için suçun sabit olması konusunda şüphe vardır ve şüphe olursa had cezası uygulanamaz. Yine cinsel münasebet yapmaya elverişli olmayan birine kazfedilirse had cezası uygulanmaz¹⁴⁸. Belirtmek gerekir ki köleye kazfedilmesi de kazf suçunu oluşturmaz, tazir cezası uygulanabilir¹⁴⁹. Nitekim köle kişi, muhsan değildir¹⁵⁰.

Yiğit; hür ile köle, Müslüman ile gayrimüslim arasında fark gözetmeksizin iffet sahibi her hür, köle, Müslüman veya gayrimüslim

“*cariye iken zina etmişin*” diye söylemesi kazf suçunu oluşturur ve had cezasını gerektirir. Bkz. **Serahsî**, C. 9, s. 188.

143 **Serahsî**, C. 9, s. 215; **Avcı**, Özel Hükümler, s. 282.

144 **Serahsî**, C. 9, s. 187, 200; **Örsten Esirgen**, s. 193; **Yiğit**, Kazf Suçu, s. 137.

145 **İbn-i Abidin**, C. 8, s. 246.

146 **Serahsî**, C. 9, s. 215; **Udeh**, Özel Hükümler, s. 540.

147 **Udeh**, Özel Hükümler, s. 540; **Serahsî**, C. 9, s. 215; **Avcı**, Özel Hükümler, s. 283.

148 **Serahsî**, C. 9, s. 200.

149 **İbn-i Abidin**, C. 8, s. 247, 248; **Demirbaş**, s. 86.

150 **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 393.

kadın ve erkeğin bu suçun mağduru olarak kabul edilmesi gerektiği görüşündedir¹⁵¹.

Kazf edilenin ölü olması suçun oluşması için engel değildir, ölüye de kazfedilebilir¹⁵². Bu durumda şikâyet hakkı ölünün üstsoy ve altsoyuna aittir¹⁵³.

3.1.4. Konu

Genel anlamda suçun konusu, doktrinde maddi muhtevaya sahip eşya veya kişi olarak kabul edilmektedir¹⁵⁴. Söz konusu eşya veya kişi, suçun etkilerini üzerinde gösterdiği¹⁵⁵, suçun üzerinde gerçekleştiği¹⁵⁶ veya fiilin yöneldiği¹⁵⁷ eşya veya kişi olarak kabul edildiği gibi, suçun bizatihi cismini teşkil eden¹⁵⁸ eşya veya kişi olarak da tanımlanmaktadır. Suçun konusu, insanın maddi varlığı olabildiği gibi manevi varlığı da olabilir¹⁵⁹.

Kazf suçunun konusu muhsan kadın veya erkeğin onuru, iffeti, şerefi ve saygınlığıdır¹⁶⁰. Bu kişi ölü veya canlı olabilir; kazf suçu açısından

151 Yiğit, Kazf Suçu, s. 137-139.

152 Serahsî, C. 9, s. 188; Şeyh Bedreddin, s. 557; Çolak, İslâm Hukuku, s. 92; İbn-i Abidin, C. 8, s. 258.

153 İbn-i Abidin, C. 8, s. 258; Şeyh Bedreddin, s. 557; Udeh, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 400; Udeh, İslam Ceza Hukuku, C. 1, s. 581; Udeh, Özel Hükümler, s. 546; Avcı, Özel Hükümler, s. 283.

154 Özgenç, s. 203; Hafizoğulları/Özen, Genel Hükümler, s. 209; Toroslu/Toroslu, s. 103, 415; Demirbaş, s. 54; Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, s. 116, 117; Centel/Zafer/Çakmut, Türk Ceza, s. 226; Dönmezer, Sulhi/Erman, Sahir (1985) Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım, C. 1, 9. Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, s. 320; Öztürk, Bahri/Erdem, Mustafa Ruhan (2016) Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, 16. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, s. 174.

155 Hafizoğulları/Özen, Genel Hükümler, s. 209.

156 Erem, s. 243; Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, s. 116; Toroslu/Toroslu, s. 103; Demirbaş, s. 547; Centel/Zafer/Çakmut, Türk Ceza, s. 226; Zafer, s. 155; Öztürk/Erdem, s. 174; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, Genel Hükümler, s. 307.

157 Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, Genel Hükümler, s. 307; Akbulut, s. 342.

158 Dönmezer/Erman, s. 320.

159 Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, Genel Hükümler, s. 307.

160 Günümüzde hakaret suçu açısından krş. Koca/Üzülmez, Özel Hükümler, s. 432; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, Genel Hükümler, s. 307.

konunun varlığını sürdürdüğü kabul edilmektedir¹⁶¹. Kazf suçu, konunun bir zarar tehlikesine uğratılması ve bu tehlikenin somut olarak gerçekleşmesinin araştırılmaması sebebiyle soyut tehlike suçudur¹⁶².

Kişi iffetli değilse veya zina suçunu işlemiş, ancak sonradan düzgün bir yaşam biçimi benimsemişse bile, bu durumda kişi muhsan kabul edilmez ve bu sebeple, faile had cezası değil, tazir cezası uygulanabilir¹⁶³. Nitekim burada had suçu olan kazf suçu açısından konu yokluğu ve işlenemez suç söz konusu olurken, tazir suçu gerçekleşebilmektedir.

3.1.5. Netice

Netice, suçun gerçekleştirilmesiyle suçun sonucu olarak dış dünyada meydana gelen değişikliktir¹⁶⁴. Görülmektedir ki, kazf suçunun tanımında bir neticeye yer verilmemiştir. Bu sebeple kazf suçu, sırf hareket suçudur¹⁶⁵. Sonuç olarak, fiilin gerçekleştirilmiş olması suçun tamamlanması için yeterlidir; ayrıca bir netice aranmaz.

3.1.6. Suçun Nitelikli Halleri

Suçun nitelikli halleri, daha az veya fazla cezayı gerektiren hallerdir¹⁶⁶.

3.1.6.1. Daha az cezayı gerektiren nitelikli haller

Daha az cezayı gerektiren nitelikli haller kazf suçu için öngörülmemiştir.

Avcı, kazf suçu için bu suçta daha az cezayı gerektiren nitelikli hal olarak suçun karşılıklı olarak işlenmesini kabul etmektedir¹⁶⁷. Ancak bu

¹⁶¹ **Serahsî**, C. 9, s. 188.

¹⁶² Günümüzde hakaret suçu açısından krş. **Koca/Üzülmez**, Özel Hükümler, s. 432.

¹⁶³ **Avcı**, Genel Hükümler, s. 168; **Avcı**, Özel Hükümler, s. 284.

¹⁶⁴ **Özgenç**, s. 178; **Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır**, Genel Hükümler, s. 269; **Koca/Üzülmez**, Genel Hükümler, s. 127; **Akbulut**, s. 278.

¹⁶⁵ 5237 Sayılı TCK sisteminde “*neticesi harekete bitişik veya ayrı suç*” ayrımına son verilmiştir ve neticesi olmayan suçlara “*sırf hareket suçları*” denilmektedir. Bkz. **Özgenç**, s. 177, 178.

¹⁶⁶ “*Ağırlaştırıcı veya hafifletici sebepler*” tabiri artık kullanılmamaktadır. Bkz. **Özgenç**, s. 210.

¹⁶⁷ **Avcı**, Özel Hükümler, s. 292, 293.

durum kusurluluk bahsinde incelenmesi gereken bir konu olduğundan, karşılıklı kazfetmenin kazf suçunda nitelikli hal olduğu görüşüne katılmamaktayız.

3.1.6.2. Daha fazla cezayı gerektiren nitelikli haller

Daha fazla cezayı gerektiren nitelikli haller kazf suçu için öngörülmemiştir.

Avcı, “*mağdurun sıfatı*”nın daha fazla cezayı gerektiren nitelikli hal olarak Hz. Peygamber döneminde uygulandığını belirtmektedir. Hz. Aişe’ye kazfedilmesi hadisesinde başı çeken Abdullah b. Übey’e yüz altmış sopa ceza verildiğine dair rivayet vardır¹⁶⁸. Hz. Peygamber’in eşlerinden birine veya ehli beytinden birine kazfedilmesi de daha fazla ceza verilmesine sebep olmuştur¹⁶⁹.

Bu rivayetlerin doğru kabul edilmesi halinde dahi, daha fazla ceza verilmesinin sebebinin iki kazf suçuna ayrı ayrı ceza verilmesi olduğunu düşünmekteyiz. Yani aslında bir kişiye kazfedilmesi dolayısıyla ceza artırılmamaktadır. Zira o kişiye kazfedilmesi halinde Hz. Peygamber’e de kazfedildiği kabul edildiğinden iki kazf suçunun oluştuğu ve iki cezanın uygulanması gerektiği düşünülmüştür. Sonuç olarak bu mevzu, içtima bahsinde ele alınması gereken bir durumdur. Burada tek fiille aynı suçun birden fazla kişiye karşı işlenmesi söz konusudur. Ancak aynı neviden fikri içtima hükümleri yerine gerçek içtimanın uygulandığı görülmektedir.

3.2. Suçun Manevi Unsuru

Manevi unsur, fiil ile kişi arasındaki manevi bağı ifade etmektedir ve bunlar kast, taksir, amaç ve saiktir¹⁷⁰.

¹⁶⁸ *Avcı*, Genel Hükümler, s. 160; *Avcı*, Özel Hükümler, s. 292.

Yüz altmış sopa cezasıyla cezalandırılması rivayeti dışında, şahit bulunmadığından dolayı Abdullah b. Übey’in cezalandırılmadığı şeklinde de rivayet bulunmaktadır. Bkz. **Aksu, Ali** (2004) “*İfk Olayı Üzerine Bir Değerlendirme (Sebepler ve Sonuçları Açısından)*” Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, C. VIII/1, s. 17, 18; **Fayda, Mustafa** “*Hz. Aişe’ye zina iftirası atılması olayı*”, İslam Ansiklopedisi, C. 21, s. 508, <http://www.islamansiklopedisi.info/dia/pdf/c21/c210344.pdf> s.e.t. 31.07.2017. “*İfk olayı*” hakkında detaylı bilgi için bkz. **Aksu**, s. 1-21; **Erkocaaslan, Recep** (2015) “*Benî Müstakil Gazvesi Esnasında Ortaya Çıkan Nifak Hareketleri ve İfk Olayı*” Diyanet İlmî Dergi, C. 51, S. 1, s. 129-158.

¹⁶⁹ *Avcı*, Özel Hükümler, s. 292.

¹⁷⁰ **Özgenç**, s. 225; **Koca/Üzülmez**, Genel Hükümler, s. 144, 145; **Akbulut**, s. 350-354.

Kazf suçunun işlenebilmesi için gereken manevi unsur kasttır¹⁷¹. Kast, genel kabule göre, suçun bilerek ve istenerek işlenmesidir¹⁷². Had suçları ancak kasten işlenebilir¹⁷³. Bu sebeple, kazf suçu taksirle işlenemez. İslam ceza hukukunda kazfeden kişi söylediğinin doğruluğunu ispat edemediği sürece, kişinin söylediğinin doğru olmadığını bildiği ve kasten hareket ettiği faraziyesi geçerlidir¹⁷⁴.

3.3. Suçun Hukuka Aykırılık Unsuru

Bu suçun hukuka aykırılık unsurunu, diğer suçlarda da olduğu gibi, fiilin kanuni düzenlemelere ön gelen davranış normlarına aykırı olması ve bu davranışların bütün hukuk düzenince uygun görülmemesi oluşturmaktadır¹⁷⁵.

İslam hukukuna göre hukukun kaynağı İlahi'dir ve dini kurallar hukukun çerçevesini çizer¹⁷⁶. İslam hukuku ahlakı korumakta ve - toplumsal düzene etki etmese bile- ahlaka aykırı fiilleri cezalandırmaktadır¹⁷⁷. Buradan İslam hukukunda ahlaka aykırı olan

171 **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 371, 393; **Yiğit**, Kazf Suçu, s. 139.

172 **Koca/Üzülmez**, Genel Hükümler, s. 153; **Ekinci**, Osmanlı Hukuku, s. 334, 335; **Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır**, s Genel Hükümler, s. 323.

Kast için "bilme" unsurunun yeterli olduğu ve "isteme"nin kastın bir unsuru olmadığı yönündeki görüş için bkz. **Özgenç**, s. 236; **Koca/Üzülmez**, Genel Hükümler, s. 156; **Akbulut**, s. 355. **Çolak** da kast için sadece "bilme" unsurundan bahsetmektedir. Bkz. **Çolak**, İslâm Hukuku, s. 92. Çalışma kapsamını aşması sebebiyle bu hususu ayrıntılandırmamaktayız.

173 **Demir**, s. 90.

174 **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 393; **Udeh**, Özel Hükümler, s. 541; **Çolak**, İslâm Hukuku, s. 92.

175 **Özgenç**, s. 294; **Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır**, Genel Hükümler, s. 403; **Koca/Üzülmez**, Genel Hükümler, s. 262; **Akbulut**, s. 417; **Zeydan**, s. 587.

176 **Udeh**, **Abdulkadir** (1992) İslam ve Beşeri Kanunlar, 3. Baskı, İstanbul, Ravza Yayınları (Çev.: Nuhoglu, Mustafa), s. 44: "İslam her Müslümana ahlakın adetlerini, geleneklerini, adabını, muamelatını başkalarıyla birlikte kıldığı namazını ve kendinden sadır olan her söz veya fiilini İslam dininin getirdiği esaslara göre şekillendirmesi yükümlülüğünü getirmektedir. İslam şeriatı İslam dininin getirdiği emirler, yasaklar ve diğer yönlendirmelerin toplamı olunca bunun manası şu demektir: İslam şeriatının naslarından her nass dine dayanır, ona döner ve fertlerin inançlarına ve imanlarına bağlanır. Onların kalplerine ve gönüllerine tesir eder".

177 **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 1, s. 94 vd.

İslam'ın ahlaka aykırı fiilleri cezalandırması hakkında **Udeh** şu ifadeleri kullanmaktadır: "İslam, güzel ahlakı toplumun dayandığı birinci temel olarak kabul

fiillerin aynı zamanda hukuka da aykırı olduğu sonucu çıkarılabilir. Ancak çağdaş hukuk açısından, kanaatimizce, ahlak ile hukuk ortak bir zemine sahip olsa da tamamen aynı değildir. Buna göre, ahlaka aykırı davranış ancak toplumsal düzeni bozucu bir boyuta ulaşması halinde hukukun müdahale alanı başlamaktadır¹⁷⁸.

Kur'an; hayat ve ahiret düzeni için birincil kaynaktır. Kur'an'da düzenlenmiş bu hususlara aykırı davranış, hukuk düzenine de aykırılık teşkil eder. Kur'an'da yapma veya yapmama şeklinde düzenlenmiş fiiller karşılığı ceza öngörülmesi halinde bu fiilin sırf yapılması veya yapılmaması bunun hukuka aykırılık teşkil ettiğine karinedir. Ancak hukuka aykırılığın varlığı için hukuka uygunluk sebeplerinin de olayda bulunmaması gerekir.

Hukuka uygunluk sebepleri; hakkın kullanılması, ilgilinin rızası, meşru savunma, kanun hükmünü yerine getirme (görevin ifası) olarak sayılabilir¹⁷⁹. Kazf için meşru savunma ve kanun hükmünü yerine getirme hukuka uygunluk sebeplerinin suçun niteliği gereği uygulanmasının zor olduğu düşünülmektedir. Bu suç açısından hakkın kullanılması hukuka uygunluk sebebi olarak kabul edilmekle birlikte ilgilinin rızası tartışmalı bir husustur.

eder. Bundan dolayı ahlaki himaye etmeye büyük özen gösterir. Bu himayede o kadar titizlik gösterir ki, neredeyse ahlakla ilgili bütün fiillerde cezai müeyyideler uygular. Beşeri kanunlar ise ahlakla ilgili bütün meseleleri tam anlamıyla ihmal eder. Ahlakla ilgili meselelere kulak asmaz. Ancak ondan dolayı doğacak zarar fertlere veya güvenliğe veya düzene dokunursa o zaman ilgilenir. Mesela beşeri kanunlar zınyayı cezalandırmaz. Ancak taraflardan biri diğerini zorlar veya zina taraflardan birisinin tam rızası ile olmazsa o zaman müdahale eder. Çünkü bu ikinci durumda zinadan dolayı zararı fertlere ve genel güvenliğe dokunur. Ama İslam şeriati her hal ve her surette zınyaya ceza verir. Çünkü o zınyayı ahlaka dokunan bir suç kabul eder.” Udeh, Beşeri Kanunlar, s. 45.

¹⁷⁸ Özgenç, s. 31; Garofalo, **Baron Raffaele** (1957) *Criminologia* «Suç, Suçlu ve Ceza», İstanbul, Nurgök Yayıncılık (Çev.: Göklü, Muhittin), s. 28.

Ahlak ile hukukun tamamen aynı kapsamda olmasının gerekliliği hakkında bkz. **Erem, Faruk** (1971) *Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku*, 9. Baskı, Ankara, Sevinç Matbaası, s. 13. Ahlak ile hukukun tamamen ayrı zeminde oldukları görüşü için bkz. **Dönmezer/Erman**, s. 143; **Alacakaptan, Uğur** (1961) *Suçun Unsurları*, Ankara, Ajans-Türk Matbaası, s. 12.

¹⁷⁹ Bkz. TCK m. 24 vd.

3.3.1. Hakkın Kullanılması

Hakkın kullanılması bir hukuka uygunluk sebebidir¹⁸⁰. Hakkını kullanan kişinin gerçekleştirdiği fiil hukuka aykırılık teşkil etmez.

Örneğin bir suçun ihbar edilmesi veya bir suç kapsamında tanık olunması hakkın kullanılması kapsamındadır. Söz gelimi, nikahsız bir kadınla erkeğin zina ettiğini dört kişi görse ve bunu ihbar edip tanık olsa burada hakkın kullanımı söz konusu olduğundan kazf suçu oluşmaz¹⁸¹.

Yine örneğin, hakkın kullanılması nesebin reddi davalarında söz konusu olmaktadır. Nesebin reddi davasının içeriği gereği çocuğun evlilik ilişkisine dayalı olarak dünyaya gelmediği iddia edilir ve ispat edilir. Böyle bir durumda dava etmek ve bu kapsamda iddiada bulunmak kazf suçunu oluşturmaz¹⁸².

3.3.2. İsnadın İspatı ve Mağdurun İkrarı

İsnadın ispatı müessesesi, iddia edilen suçun varlığının kanıtlanması sebebiyle isnadın hukuka aykırılığını ortadan kaldırdığından bir hukuka uygunluk halidir¹⁸³. Kişi isnadını ispat eder veya isnat edilen kişi bu isnadın gerçek olduğunu kabul ederse had cezası düşer¹⁸⁴. Görüldüğü

180 **Özgenç**, s. 304.

181 **Avcı**, Özel Hükümler, s. 285.

182 **Avcı**, dava sonucu çocuğun evlilik dışı ilişkiden meydana geldiği kanıtlanırsa bile bu sonuca binaen kişinin bunu alenen dile getirmesinin ve isnat etmesinin kazf suçunu meydana getireceğini belirtmektedir. Bkz. **Avcı**, Özel Hükümler, s. 285. Oysa geçmişte zina ettiği kanıtlanan bir Müslüman'ın muhsanlık sıfatı düştüğünden artık kazf suçunun oluşmayacağı kanaatindeyiz.

183 **Udeh**, Genel Hükümler, s. 655.

İsnadın ispatı günümüzde “suç isnat edilmesi suretiyle işlenen hakaret suçu”nda (TCK m. 127) hukuka uygunluk sebebi olarak kabul edilmektedir. Bkz. **Özgenç**, s. 304. Bu hususta ayrıntılı bilgi için bkz. **Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır**, Özel Hükümler, s. 361-363; **Özbek/Doğan/Bacaksız/Tepe**, Özel Hükümler, s. 511-513; **Soyaslan**, Özel Hükümler, s. 324-330; **Koca, Mahmut/Üzülmez, İlhan** (2017) Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 4. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, s. 447-451; **Tezcan, Durmuş/Erdem, Mustafa Ruhan/Önok, Murat** (2010) Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, 7. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, s. 476-479; **Centel, Nur/Zafer, Hamide/Çakmut, Özlem** (2016) Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, 3. Bası, İstanbul, Beta Yayınları, s. 258-261; **Hafizoğulları, Zeki/Özen, Muharrem** (2016) Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Kişilere Karşı Suçlar, 5. Baskı, Ankara, US-A Yayıncılık, s. 240-243.

184 **Avcı**, Özel Hükümler, s. 295.

üzere isnadın ispatı ve ikrar esasen hakkın kullanılması hukuka uygunluk sebebinin bir görünümüdür. Nitekim kişi isnadını ispat etme ve isnat edilenin gerçek olduğunu kabul etme hakkına sahiptir. Bu hakkın kullanılmasıyla isnadın ispat edilmesi veya isnadın gerçek olduğunun kabul edilmesi halinde söz konusu isnat fiili de hukuka aykırı olmaktan çıkacaktır.

3.3.3. İlgilinin Rızası

İlgilinin rızası kapsamında şikâyetten vazgeçme müessesesi doktrinde tartışılmaktadır¹⁸⁵. Halbuki şikâyetten vazgeçme bir rıza açıklaması olmamakla birlikte muhakemeyi ilgilendiren bir husustur¹⁸⁶. Şikâyet hakkının var olması ve buna rağmen şikâyet hakkının kullanılmaması fiili hukuka uygun hale getirmez.

İslam ceza hukukuna göre, kural olarak, rıza suçu hukuka uygun hale getirmez. Rıza, suçun bir unsuru olarak rızanın yokluğuna yer verilmesi hallerinde söz konusu olmaktadır. Bu durumda, örneğin hırsızlık suçunda, malın zilyedinin rızası dışında alınması söz konusu olduğundan buradaki rıza suçun oluşmamasına sebep verir. Yani hukuka uygunluk sebebi olan ilgilinin rızasına değer atfedilmemektedir. Eğer rızanın yokluğu suçun bir unsuru olarak aranmaktaysa ve rıza var ise, suçun kanuni tanımında aranan unsurlar gerçekleşmediğinden dolayı suç meydana gelmez ve ayrıca bir hukuka aykırılık araştırması yapılmaz¹⁸⁷.

4. KUSURLULUK

Kusurluluk, kişinin suçu işlediğinin tespitinden sonra, yani suçun maddi, manevi ve hukuka aykırılık unsurlarının yerine gelmesinden sonra, kişinin bu davranışından dolayı kınanıp kınanamamasıdır. Eğer kişiyi kınayabiliyorsak, kusurun varlığından; kınayamıyorsak, kusurun yokluğundan bahsedebiliriz. Kusurun azalması (irade yeteneğinin azalması) da söz konusu olabilmekte ve bu durumda cezada indirim

¹⁸⁵ Bu tartışma için bkz. **Avcı**, Özel Hükümler, s. 286.

¹⁸⁶ **Özgenç**, s. 675, 676, 937-940; **Şahin**, **Cumhuriyet** (2015) Ceza Muhakemesi Hukuku-I, 6. Bası, Ankara, Seçkin Yayınevi, s. 74-79.

¹⁸⁷ **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 1, s. 634; **Akgündüz**, Kamu Hukuku, s. 519.

yapılabilmektedir. Suçun oluşumu bakımından kusur aranmazken, kişinin cezalandırılabilmesi için kişinin kusurlu olması gerekir¹⁸⁸.

4.1. İrade ve Algılama Yeteneği

Bir kişinin kusur yeteneğine sahip olabilmesi irade ve algılama yeteneğinin gelişmiş olmasına bağlıdır¹⁸⁹.

İslam hukukunda akıllı, ergen (baliğ) ve iradi olarak hareketlerini yönlendirebilen bir kişinin kusur yeteneğinin varlığından bahsedilebilir¹⁹⁰. Yani kişinin gerçekleştirdiği fiilin ne anlama geldiği ve kendisine yüklenen sorumluluğu kavramaya gücünün yetip yetmediğine bakılır¹⁹¹. Bu özelliklere sahip bir kişi ceza ehliyetine sahiptir ve cezalandırılabilir.

4.2. Kusurluluğu Etkileyen Haller

Kusurluluğu kaldıran bir hal olduğunda fiil suç olma vasfını korumakla birlikte failde kusur yeteneği bulunmadığından cezalandırma yoluna gidilememektedir¹⁹².

Kusurluluğu kaldıran veya azaltan haller; yaş küçüklüğü, sağır ve dilsizlik, akıl hastalığı, akıl zayıflığı, hukuka aykırı fakat bağlayıcı emir, zorunluluk hali, hukuka uygunluk sebeplerinde sınırın aşılması, haksız tahrik, tehdit ve cebirdir¹⁹³.

Cebir, tehdit, sarhoşluk, akıl hastalığı ve yaş küçüklüğünün isnat yeteneğini kaldırdığı ve bu hallerde fiilin suç olmaya devam ettiği, ancak kural olarak faile ceza verilemediği İslam ve Osmanlı hukukunda da kabul edilmiştir¹⁹⁴. Bu bakımdan, çalışmada yoğunlukla ele aldığımız suç teorisiyle uyumlu bir uygulamanın var olduğu görülmektedir.

188 Kusurluluk hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Özgenç**, s. 383 vd.; **Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır**, Genel Hükümler, s. 492 vd.; **Koca/Üzülmez**, Genel Hükümler, s. 306 vd.; **Akbulut**, s. 484 vd.

189 **Özgenç**, s. 386 vd.; **Koca/Üzülmez**, Genel Hükümler, s. 309.

190 **Avcı**, Özel Hükümler, s. 284.

191 **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 1, s. 153.

192 **Özgenç**, s. 383. Ayrıca bkz. CMK m. 223/3, 4.

193 Bkz. TCK m. 24 vd.

194 **Akgündüz**, Kamu Hukuku, s. 520, 521.

Hukuka aykırı fakat bağlayıcı emir ve hukuka uygunluk sebeplerinde sınırın aşılması kusurluluğu kaldıran sebeplerinin kazf suçunun doğası gereği uygulanabilmesinin zor olduğu düşünülmektedir.

İslam ceza hukukunda akıl hastalığının gerçekleştirilen fiilin suç olmaya devam etmesi ve fakat failin kusurluluğunu ortadan kaldıran bir etkiye sahip olması konusundaki görüşün gai suç teorisi ile uyumlu olduğu görülmektedir¹⁹⁵. Kişinin akıl hastası olması hallerinde kusur yeteneğinden bahsedemeyiz¹⁹⁶. Bu hallerde kişinin irade ve algılama yeteneği yoktur; bu sebeple, ceza ehliyeti ve dolayısıyla ceza sorumlulukları yoktur¹⁹⁷. Ancak dikkat edilmelidir ki, akıl hastalığı fiilin gerçekleştirildiği anda bulunması gerekir ve kişi akıl hastalığının etkisinde kalarak bu suçu işlemelidir¹⁹⁸. Suçun işlenmesinden sonra akıl hastalığının ortaya çıkması kusurluluk üzerinde etkili olmayıp muhakeme ve infaz açısından önem taşımaktadır¹⁹⁹. Akıl hastalığı halinde kişiler dinen “*yükümlü, mükellef*” değildirler²⁰⁰.

Yaş küçüklüğü, Osmanlı ceza hukukunda 2 bölümde incelenmektedir²⁰¹:

1. Buluğa (ergenliğe) erene kadar çocukların cezai sorumlulukları yoktur²⁰².

195 Bkz. Udeh, Genel Hükümler, s. 606; Özgenc, s. 405; Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, s. 320, 321; Akbulut, s. 508. Ayrıca bkz. CMK m. 223/3-a.

196 Avcı, Özel Hükümler, s. 284.

197 İbn-i Abidin, C. 8, s. 248; Udeh, Genel Hükümler, s. 606; Artuk/Gökçen /Alşahin/Çakır, Genel Hükümler, s. 59, 549.

198 Özgenc, s. 407-409; Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, s. 321; Ekinci, Osmanlı Hukuku, s. 333.

199 Udeh, Genel Hükümler, s. 608-610.

200 Udeh, Genel Hükümler, s. 597.

201 Çolak, Mücahit (2011) “İslâm Hukukunda Ceza Ehliyeti Açısından Yaş Küçüklüğü” Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, S. 35, s. 111-119; Yiğit, İslam Ceza, s. 268, 269.

Akgündüz çocukluğu üç bölümde ele alsa da cezai sorumluluk bakımından iki dönemi kabul ettiği görülmektedir. Bkz. Akgündüz, Kamu Hukuku, s. 521.

202 Çolak, Yaş Küçüklüğü, s. 116.

İbn-i Abidin, C. 8, s. 248: “Kazfeden çocuğa had lazım gelmezse de tazir edilir”. İbn-i Abidin’in belirttiği “tazir edilir” ifadesinin çocuğun terbiyesine yönelik yaptırımlar olarak anlamak gerektiği kanaatindeyiz. Yaş küçüklüğü ve çocuğun terbiyesi arasındaki ilişki hakkında bkz. Çolak, Yaş Küçüklüğü, s. 114.

2. Buluğa erdikten (baliğ²⁰³ olduktan) sonra kişi her ne kadar yaşı itibarıyla çocuk olsa da ergen bir yetişkin olarak cezai sorumluluğa sahiptir.

Buluğa erene kadar çocukların işledikleri suçlardan dolayı ceza hukuku bakımından bir sorumluluğu yoktur. Ancak tazmin sorumlulukları devam etmektedir²⁰⁴. Belirtmek gerekir ki, temyiz kudretine sahip olmasına karşın buluğa ermemiş çocuklar hakkında terbiye amacıyla tazir (güvenlik tedbirleri) öngörülebilir²⁰⁵. Yaş küçüklüğü, suçun işlendiği anda aranmaktadır ve suçun işlendiği anda yaş küçüklüğü söz konusuysa buluğa erdikten sonraki ikrar halinde dahi kişiye ceza verilmez²⁰⁶.

Sağır ve dilsizlik, günümüzde belli yaş aralıklarında kusurluluğu kaldıran bir hal olarak kabul edilmekte ve yaş küçüklüğüne ilişkin hükümler uygulanmaktadır²⁰⁷. Kazf suçunun sadece sözel olarak gerçekleştirilebildiği kabul edildiğinde sağır ve dilsizin bu suç işleyemediği sonucuna ulaşılır. Ancak suç söz ile işlenmek zorunda olunmasaydı bile Hanefilere göre sağır ve dilsizlik suç üzerindeki şüpheyi gideremediğinden had suçu ve cezası kalkardı. Sadece tazir cezası uygulanabilirdi²⁰⁸.

Bilerek, haram yolla sarhoş olunması durumunda her ne kadar kişinin irade ve algılama yeteneği zayıflamış veya ortadan kalkmış olsa da kişi davranışlarından sorumludur ve cezalandırılabilir²⁰⁹. Nitekim

203 **Çolak**, Yaş Küçüklüğü, s. 116-118.

Osmanlı hukukunda baliğ (ergenlik) için gereken yaş şartı alt sınırı kızlarda dokuz, erkeklerde on iki ve üst yaş sınırı ise ikisinde de on beştir. Bkz. **Ekinci**, Osmanlı Hukuku, s. 333. Ancak *Ebu Hanife*'ye göre bu yaş âdet görmemiş kız için on yedi, ihtilam olmamış erkek için on sekizdir. Bkz. **Avcı**, Genel Hükümler, s. 118.

204 **Çolak**, Yaş Küçüklüğü, s. 112.

205 **Çolak**, Yaş Küçüklüğü, s. 114.

206 **Çolak**, Yaş Küçüklüğü, s. 115.

207 Bkz. TCK m. 33.

208 **Udeh**, Genel Hükümler, s. 602.

Malik, *Şafii* ve *Ahmed* ise bu görüşün aksine sağır ve dilsizin işaretinde şüphe bulunmadığında sağır ve dilsizin ikrarının kabul edileceği görüşündedir. Bkz. **Udeh**, Genel Hükümler, s. 602.

209 **İbn-i Abidin**, C. 8, s. 248; **Akgündüz**, Kamu Hukuku, s. 521; **Avcı**, Özel Hükümler, s. 284; **Ekinci**, Osmanlı Hukuku, s. 334.

günümüzde de bu kural kabul edilmektedir²¹⁰. Ancak kişi isteği dışında bilmeden sarhoş olduysa veya zorla sarhoş edildiyse bu hallerde sarhoşluktan dolayı cezalandırılmaz²¹¹.

Zorunluluk halinin sarhoşlukla birleşmesi halinde cezalandırmama yoluna gidilmektedir. Şöyle ki, kişi eğer bir zorunluluk halinden kaynaklı olarak sarhoş olduysa ve bu haldeyken bir suç işlediyse cezalandırılmaz²¹². Ancak belirtmek gerekir ki, zorunluluk halinin kazf suçu için müstakil olarak uygulanabilmesi konusunda olumlu kanaatte değiliz. Nitekim kazfedilmesi zorunluluk halinden ileri gelmemektedir. Zorunluluk hali kişinin sarhoş olmasına sebep olmaktadır. Dolayısıyla kişinin cezalandırılmaması kişinin bizatihi zorunluluk hali içerisinde olması değildir.

Eğer kişi tehdit veya cebire maruz kalarak bu suçu işlemişse kişinin iradesinden bahsedilemediğinden kişiyi kusurlu addedemeyiz. Bu sebeple de cezalandırma yoluna gidilememelidir²¹³. Yoğunlukla ele aldığımız suç teorisine benzer şekilde İslam ve Osmanlı hukukunda da tehdit ve cebir hallerinde fiilin suç olmaya devam etmesi, ancak failin cezalandırılmaması görüşü kabul edilmekle birlikte; öldürme fiillerinde tehdit ve cebirin cezada indirim yapılmasını gerektiren bir sebep olmadığı ve “ağır” tehdit ve cebir hallerinde kişinin sarhoş edilmesi durumunda sarhoş olma fiilinin suç teşkil etmediği kabul edilmektedir. Kazf suçu bakımından ise; “ağır” cebir ve tehdit halinde fiilin suç olmaya devam ettiği, ancak buna rağmen failin kusurluluğunun söz konusu olmaması sebebiyle cezalandırılmaması kabul edilmiştir²¹⁴. *İbn-i Abidin*, “ağır” olması gerektiği değerlendirmesi yapmaksızın cebir halinde kişiye ceza uygulanmayacağı görüşündedir²¹⁵.

Haksız tahrik, kazf suçu için cezada bir indirim sebebi olarak görülmemektedir. Her ne kadar haksız tahrik halinde kişinin kusurunda

210 Bkz. TCK m. 34/2.

211 Udeh, Genel Hükümler, s. 594.

212 Udeh, Genel Hükümler, s. 595.

213 Koçak/Dalgın/Şahin, s. 547.

214 Akgündüz, Kamu Hukuku, s. 520; Ekinci, Osmanlı Hukuku, s. 334; Udeh, Genel Hükümler, s. 585.

215 İbn-i Abidin, C. 8, s. 247, 248.

azalma olsa da kazf suçu işlenmiş ise kişiye yine had cezası uygulanmaktadır²¹⁶.

Karşılıklı hakaret olabildiği gibi, karşılıklı kazf de söz konusu olabilir. Karşılıklı hakaret günümüzde bir haksız tahrik şekli olduğu ve kişilerin kusurluluğunu etkilediği kabul edilmektedir; bu doğrultuda karşılıklı hakaret hallerinde kişilere ceza verilmez veya indirim yapılır²¹⁷. Ancak kazf suçu açısından karşılıklı kazf halinde ceza verilmemesi veya cezada indirim yapılması söz konusu değildir; had cezası tam olarak uygulanır²¹⁸. Karşılıklı olarak birbirine kazfedenlerin ikisine de had cezasına hükmedilmesi gerekmektedir²¹⁹. Karşılıklı kazf halinde suçun tazir suçuna dönüşeceği görüşüne katılmamaktadır²²⁰.

²¹⁶ **Avcı**, Özel Hükümler, s. 293.

Tophane 2 numaralı Şer'iyye Sicili'nde yer alan bir kayıta hakarete karşılık olarak kazfedildiğinin bir örneği bulunmaktadır:

“Oldur ki Hüseyin bin Şa'bân nâm kimesne işbu bâ., isü”s-sicill Abdi bin Abdullah nâm kimesne-i mahfil-i kazâda ihzâr ve takrîr-i da'vâ idüp, “mezbûr Abdi benim boğazımdan boğup ve bana “be hey anasını zinâ itdüğüm!” deyü zinâ lafzı kazf eyledi hakkım taleb iderin” didikde gibbe”s-su”âl mezbûr Abdi cevâb virüp, “boğazımdan tutdum fe-ammâ ol beni sögdü, ben de sögdüm” deyüp i'tirâf eylemeğın mâ-vaka' gibbe't-taleb kayd olundı. Şühûdü'l-hâl: İbrâhîm bin Hamza ve Mustafa bin Hamza, Kadri Çelebi bin Hızır.” **Daştan, Eda** (2014) Tophane 2 Numaralı Şeriye Sicili Defteri H. 966-967/1558-1560 (İnceleme-Metin), Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, s. 167.

²¹⁷ **Koca/Üzülmez**, Özel Hükümler, s. 456; **Özbek/Doğan/Bacaksız/Tepe**, Özel Hükümler, s. 516; **Soyaslan**, Özel Hükümler, s. 323, 324; **Tezcan/Erdem/Önok**, Ceza Özel, s. 479-481; **Centel/Zafer/Çakmut**, Kişilere Karşı, s. 257, 258; **Hafizoğulları/Özen**, Özel Hükümler, s. 246, 247. **Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır**, bu hal için “kişisel cezasızlık veya cezada indirim yapılmasını gerektiren bir neden” ifadelerini kullanmaktadır. Bkz. **Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır**, Özel Hükümler, s. 359.

²¹⁸ **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 379; **Ekinci**, Osmanlı Hukuku, s. 348. Ancak 1519 tarihinde iki zimmi kadının birbirine “orospu” diyerek sövmeleri halinde tazir cezasının uygulandığından bahsedilmektedir. Bkz. **Avcı**, Özel Hükümler, s. 293.

²¹⁹ **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 379; **Avcı**, Özel Hükümler, s. 281; **İbn-i Abidin**, C. 8, s. 264.

²²⁰ **Avcı**, eserinde karşılıklı kazf halinde suçun tazir suçuna dönüşeceğini söyleyerek Üsküdar siciline atf yapmaktadır. Bkz. **Avcı**, Özel Hükümler, s. 293. Söz konusu sicil kaydı şu şekildedir:

“Tafsîl oldur ki Manol b. Vartala ve Andranikoz b. Kanci şehâdetleriyle Trani bt. Dimitri ve diğer Trani bt. Solak nâm avretler birbirine orosbu deyip döğüşüklerisâbit olup ta'zîre emr olunup sicillâta kayd olundu. Fî evâili Şa'bân sene 925.

5. TEŞEBBÜS

Kişinin, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icrasına başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamamasına teşebbüs denir²²¹. Teşebbüse İslam hukukunda “*cerimeye şûrû*” denilmektedir²²². Had suçlarında teşebbüsün mümkün olduğu durumlarda kişiye suçun tam cezası verilmez²²³.

Kazfın sırf hareket suçu olduğu yukarıda dile getirilmişti. Yani bu suçta bir unsur olarak netice aranmamaktadır. Fiil gerçekleştirildiği an suç tamamlanmış olur. Bu sebeple, sözel olarak kazfeden kişi için teşebbüs mümkün değildir²²⁴.

Eğer kazf suçunun sadece söz ile değil, yazı ile de işlenebildiği kabul edilirse; örneğin, kazf içeren bir mektubun muhatabına gönderilmesi durumunda kazfe teşebbüs mümkün olabilir. Çünkü sırf hareket suçlarında hareket eğer bölünebiliyorsa teşebbüs mümkün hale gelir²²⁵.

Kazf suçunun sadece söz ile işlenebildiğinin kabul edilmesi halinde, suç gönüllü vazgeçmeye uygun görünmemektedir. Ancak eğer yazı yolu

Şuhûdü'l-hâl: Ahmed b. Abdullah, Veli b. Mürüvvet, Timurhan b. İsmail ve gayruhun” **İstanbul Kadı Sicilleri**, ÜSKÜDAR02, C. 2, s. 151, Hüküm No. 245, <http://www.kadisicilleri.org/arascl/ayrmetin.php?idno=1071> s.e.t. 26.07.2017.

Tarafların isimlerinden dolayı Müslüman olmadığı yorumu yapılabilir. Had suçu olan kazfın oluşabilmesi için mağdurun Müslüman olması gerekmektedir. Eğer taraflar Müslüman değilse had suçu olan kazf suçu oluşmamaktadır. Tazir suçu meydana gelmektedir. Belirtmek gerekir ki, bu ihtimalde had suçunun oluşmamasının sebebi karşılıklı kazfedilmesi değildir. Tazir suçunun oluşmasının sebebi, eğer mağdur muhsan değil ise, mağdurun Müslüman (yani muhsan) olmamasıdır.

221 Bkz. TCK m. 35/1.

222 **Akgündüz**, Kamu Hukuku, s. 517.

Teşebbüs için “*cürme şürû*” ifadesinin kullanımı hakkında bkz. **Ekinci**, Osmanlı Hukuku, s. 331. “*Cerime(ye)*” veya “*cürm(e)*” ifadeleri değişse de bu kelimelerin “*suç(a)*” anlamında kullanıldığı açıktır. Ortak olan “*şürû*” kelimesi ise teşebbüs anlamına gelmektedir. Bu açıdan, ifadelerin kullanımlarında bir çelişki bulunmamaktadır.

223 **Akgündüz**, Kamu Hukuku, s. 518.

224 **Avcı**, Özel Hükümler, s. 273, 286, 287.

225 Bu durumun günümüzde hakaret suçu bakımından da geçerli olması açısından bkz. **Koca/Üzülmez**, Özel Hükümler, s. 458; **Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır**, Özel Hükümler, s. 353; **Özbek/Doğan/Bacaksız/Tepe**, Özel Hükümler, s. 517; **Tezcan/Erдем/Önok**, Ceza Özel, s. 469; **Centel/Zafer/Çakmut**, Kişilere Karşı, s. 264; **Hafizoğulları/Özen**, Özel Hükümler, s. 248.

ile kazf suçunun işlenebilmesi kabul edilirse gönüllü vazgeçme de mümkün hale gelir. Örneğin, kazf içeren bir mektubun muhatabına gönderilmesi durumunda kazf içeren sözleri yazan kişi posta şirketine giderek mektubun gönderilmesine engel olabilir. Bu durumda her ne kadar kişi suçun icra hareketlerine başlamış olsa da suçun tamamlanmasına kendi çabalarıyla engel olduğundan gönüllü vazgeçme gündeme gelir.

6. İŞTİRAK

Suçlar tek bir kişi tarafından işlenebildiği gibi birden fazla kişinin suçun gerçekleştirilmesinde suça belli katkılarıyla da işlenebilir. Bu haller suça iştirak halleridir²²⁶. İştirak bahsinde faillik ve şeriklik sorumlulukları gündeme gelmektedir²²⁷.

Kazf suçunda müstakil faillik (doğrudan-mübâşir fâil²²⁸) söz konusu olabilir. Ancak eğer yazı yolu ile kazf suçunun işlenebilmesi kabul edilirse müşterek faillik de mümkün hale gelebilir. Örneğin, birden fazla kişi kazf içeren aynı metne imza atarak kendi beyanları olduğunu ortaya koyabilir ve böylece bu kişiler kazf suçundan müşterek fail olarak sorumlu tutulabilir. Somut olarak söylemek gerekirse, A ve B beraber kaleme aldıkları yazıda C için “zinakar” ifadesini kullanmış olabilir. Bu durumda A ve B, C’ye karşı işlenen kazf suçunda müşterek fail olarak sorumlu tutulabilir²²⁹. Müşterek faile, suçu tek başına işlemiş gibi yani cezada indirim yapılmadan ceza verilir²³⁰.

Kazf suçunda dolaylı faillik söz konusu olabilir²³¹. Belirtmeliyiz ki, dolaylı faillikte fiili gerçekleştiren kişi araç konumunda olduğundan, fiili bizzat gerçekleştiren kişinin, yani doğrudan failin cezalandırılmaması düşünülmektedir. Zira örneğin kazfi araç konumuna gelerek

²²⁶ Udeh, İslam Ceza Hukuku, C. 1, s. 517; Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, s. 439; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, Genel Hükümler, s. 641; Akbulut, s. 603; Toroslu/Toroslu, s. 301.

²²⁷ Özgenç, s. 512 vd.; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, Genel Hükümler, s. 647; Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, s. 441.

²²⁸ Akgündüz, Kamu Hukuku, s. 518.

²²⁹ Günümüzde hakaret suçu açısından krş. Hafizoğulları/Özen, Özel Hükümler, s. 249.

²³⁰ İkinci, Osmanlı Hukuku, s. 331.

²³¹ Günümüzde hakaret suçu açısından krş. Koca/Üzülmez, Özel Hükümler, s. 459.

nakletmekten başka bir eylemde bulunmayan kişi için had cezası gerekmemektedir²³².

Kazf suçunda, azmettirme mümkündür. Bir kişinin kazf etmesi için karar verdirilmesi halinde azmettirme gerçekleşmiş olur. Bu durumda azmettiren tazir cezası²³³, fiili gerçekleştirene ise had cezası uygulanır²³⁴.

Kazf suçunun sadece söz ile işlenebildiğinin kabul edilmesi halinde, suç maddi yardım etmeye uygun görünmemektedir. Ancak teşebbüs bahsinde de değindiğimiz üzere, yazı yolu ile kazf suçunun işlenebilmesinin kabul edilmesi halinde, günümüz koşullarında maddi yardım etme söz konusu olabilir. Örneğin, kazf içeren bir mektubun yayınlanması için televizyon kanalına gönderilmesi durumunda, mektubun içeriğinin kazf suçunu işlemeye elverişli bir metin olduğunu bilerek mektubu ulaştıran kişinin yardım etmeden sorumluluğu söz konusu olabilir²³⁵. Aynı şekilde kişinin bu mektubu yazabilmesi için kâğıt ve mürekkep sağlanması halinde de kazf suçunun işlenmesinde yardım eden olarak sorumluluk doğabilir. Kazf suçu ister söz ile ister - kabul edilmesi halinde- yazı ile gerçekleştirilsin bu suçta manevi yardım etme mümkündür. Örneğin, kişi kazfetmeye teşvik edilebilir veya kazfetme kararı kuvvetlendirilebilir.

Osmanlı'da azmettirme ve yardım etme hallerinde bu kişiler 17. yy.'a kadar failden farklı olarak bedel ve tazir cezalarıyla cezalandırılıyor iken, 17. yy.'dan sonra şeriklerin de failer gibi cezalandırılması kabul edilmiştir²³⁶.

7. İÇTİMA

Ebu Hanife'ye göre kişi, kazf haddi cezasının infazı tamamen bitinceye kadar, ister bir kişiye karşı birden fazla defa, ister birden fazla

²³² Udeh, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 383, 384; Udeh, Özel Hükümler, s. 534; Avcı, Özel Hükümler, s. 288.

²³³ Tazir cezasının uygulanması 17. yy.'a kadar kabul edilmiştir. Bkz. Akgündüz, Kamu Hukuku, s. 518, Ekinci, Osmanlı Hukuku, s. 331.

²³⁴ Avcı, Özel Hükümler, s. 288.

²³⁵ Mefhumu muhalifi için bkz. Hafizoğulları/Özen, Özel Hükümler, s. 249.

²³⁶ Akgündüz, Kamu Hukuku, s. 518; Ekinci, Osmanlı Hukuku, s. 331.

17. yy.'dan sonraki bu uygulama Maliki mezhebinin uygulamasıdır. Bkz. Ekinci, Osmanlı Hukuku, s. 331.

kişiye karşı tek bir söz ile veya birden fazla söz ile, isterse de farklı günlerde bu fiilleri gerçekleştirmiş olsun bu kişi hakkında tek bir kazf haddi cezasına hükmedilmelidir. Ancak kişinin kazf haddi cezası infaz edildikten sonra işlediği kazf suçlarında yeni bir had cezası verilebilir²³⁷. Buradan da anlaşılıyor ki, gerçek içtimanın uygulanması mümkün değildir; meğerki her cezanın infazından sonra yeni bir kazf suçu işlenmiş olsun.

Bu durum İslam ceza hukukunda uygulanan genel içtima kuralıdır; buna göre, aynı suçun işlenmesi halinde tek bir ceza verilir ve buna da “*tedâhül nazariyesi*” denilir²³⁸. Farklı suçlar arasında ise gerçek içtima uygulanır²³⁹.

Yine genel kuralla uyumlu olarak, kazf suçunda zincirleme suç ve aynı neviden fikri içtima hükümlerinin uygulanması söz konusu olabilmekle birlikte²⁴⁰; günümüzdeki gibi ceza artırılarak verilmez, aynı miktarda tek bir had cezası verilir²⁴¹. Örneğin; eğer kişi, zina isnadında bulunurken iki kişinin zina ettiğini söylemişse esasen iki ayrı kişiye karşı kazf suçu işlemiş olur; ancak tek hareketle, yani tek söz ile bu yapıldığından burada bir had cezası uygulanır²⁴². Nitekim “*ey zani oğlu zani.*” veya “*ey zani kızı zani.*” sözlerinin söylenmesi halinde hem karşıdaki kişiye hem de onun üstsoyuna karşı zina isnat edildiğinden tek fiille birden fazla kişiye karşı kazf suçu işlenmiş olur²⁴³. Topluluğa veya birkaç kişiye birden aynı anda kazfedilmiş olabilir. Bu durumda da tek bir had cezası verilir²⁴⁴.

Nesebin inkârının, tek fiille birden fazla kişiye karşı aynı suçun işlenmesi anlamına geldiğini belirtmiştik. Örneğin, “*ey zani kızı.*”, “*ey*

²³⁷ **Serahsî**, C. 9, s. 187; **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 413; **Udeh**, Özel Hükümler, s. 556; **Çolak**, İslâm Hukuku, s. 94; **Udeh**, Genel Hükümler, s. 750. Diğer yandan *Şafii*, ayrı sözlerle kazfedilmesi halinde ayrı cezaların uygulanması gerektiği görüşündedir. Bkz. **Serahsî**, C. 9, s. 187.

²³⁸ **Şeyh Bedreddin**, s. 557; **Akgündüz**, Kamu Hukuku, s. 522.

²³⁹ **Akgündüz**, Kamu Hukuku, s. 522.

²⁴⁰ Aynı neviden fikri içtima hükümleri, bir fiille aynı suçun birden fazla kişiye karşı işlenmesi durumunda uygulanmaktadır (TCK m. 43/2). Ayrıca bkz. **Özgenç**, s. 610.

²⁴¹ **Serahsî**, C. 9, s. 187, 212; **Avcı**, Özel Hükümler, s. 289.

²⁴² Örnekler için bkz. **Avcı**, Özel Hükümler, s. 288-290.

²⁴³ **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 383.

²⁴⁴ **Çolak**, İslâm Hukuku, s. 94.

zani oğlu.” demek nesebin inkârı suretiyle kazfetmektir. Bu durumda da esasen aynı neviden fikri içtima halinin oluştuğu düşünülmektedir. Ancak yine belirttiğimiz üzere aynı neviden fikri içtimanın söz konusu olduğu hallerde cezada bir artırım uygulanmaz ve tek bir had cezası verilir.

Daha önce nitelikli haller bahsinde ele alındığı üzere Hz. Ayşe’ye ve Hz. Peygamber’in eşlerine kazfedilmesi hadiselerinde tek fiille birden fazla kazf suçunun oluştuğunun kabul edildiği belirtilmişti. Bu hallerde her ne kadar aynı neviden fikri içtima söz konusu olsa da gerçek içtima uygulandığı görülmektedir. Bu durum bir nitelikli hal arz etmemektedir. Burada söz konusu olan durum içtima hususunda istisnai bir uygulamaya gidilmesidir. Yani özel içtima hali söz konusudur ve bu sebeple, gerçek içtimanın uygulanması kabul edilmektedir.

Öyleyse şöyle bir soruna dikkat çekmek gerekir:

1. C kişinin annesi olan A’ya veya C’ye tek başına zina isnat edilmesi fiili,

2. C kişinin nesebinin inkâr edilmesi fiili (bu fiil dolayısıyla hem C’nin nesebinin sarıh olmadığı hem de annesi A’nın zina ettiğinin isnat edilmesi),

3. “*Ey zani kıızı zani*” denilmesi halinde hem C’ye hem de A’ye tek bir fiille kazf edilmesi,

4. Bir topluluğa (birden fazla kişiye) tek fiille kazf edilmesi hallerinde, tek bir had cezası uygulanır. Bu durumlarda tek bir cezaya hükmedilmesi ve bu cezada bir artırım öngörülmemesinin hakkaniyetli olmadığı düşünülebilir. Zira günümüz ceza hukukunda bu hallerde cezada artırım öngörülmektedir²⁴⁵.

Malik, içki içme suçu ile beraber kazf suçunun işlenmesi halinde tek bir had cezasının uygulanması gerektiği görüşünde olmakla birlikte, *Ebu Hanife* gerçek içtimanın uygulanması gerektiğini düşünmektedir²⁴⁶. Bu durumda kazf suçu ile diğer suçlar arasında farklı neviden fikri içtima hükümlerinin uygulanması mümkün değildir. Kazf suçu ile diğer suçlar arasında *Ebu Hanife*’nin görüşü doğrultusunda gerçek içtima söz konusudur.

²⁴⁵ Bkz. TCK m. 43/2.

²⁴⁶ **Udeh**, Genel Hükümler, s. 751, 752; **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 415; **Udeh**, Özel Hükümler, s. 559; **Ekinci**, Osmanlı Hukuku, s. 343.

8. ŞAHSİ CEZASIZLIK SEBEPLERİ VE CEZAYI KALDIRAN VEYA AZALTAN ŞAHSİ SEBEPLER

8.1. Şahsi Cezasızlık Sebepleri ve Cezada İndirim Yapılmasını Gerektiren Şahsi Sebepler

Şahsi cezasızlık sebepleri, failin suçu işleme sırasında mevcut olan sebeplerdir; varlığı halinde faile ceza verilemez²⁴⁷. Ayrıca failin suçu işleme sırasında mevcut olan bir sebep cezada indirim yapılmasını da gerektirebilir²⁴⁸.

Kazfedenin (mağdur konumundaki kişinin, makzufun) zimmi olması şahsi cezasızlık sebebi olarak değerlendirilemez. Çünkü zimmiler kazf edilmesi halinde kazf suçu oluşmaz; zira suçun maddi unsuru olan mağdur unsurunun yokluğu söz konusudur. Nitekim bu suçun mağduru ancak muhsan bir kişi olabilir. Müslüman olmayan bir kişi muhsan olamayacağından dolayı, şahsi cezasızlık sebebinden değil, suçun hiç işlenmemesinden bahsetmek gerekir. Halbuki şahsi cezasızlık sebeplerinde suç işlenmektedir; ancak ceza verilememektedir²⁴⁹.

Kazf suçu açısından üstsoy olmak şahsi cezasızlık sebebidir²⁵⁰. Eğer fail üstsoy ise bu durumda had cezası verilmez. Ancak Hanefiler bu hallerde tazir cezasının verilmesi gerektiğini söylemektedir²⁵¹.

Eğer kazfeden köle ise seksen sopa yerine kırk sopa cezası uygulanır²⁵². Nitekim had suçlarının cezasının bölünebilir olması halinde köleler açısından cezanın yarısı uygulanır²⁵³.

²⁴⁷ Özgenç, s. 648; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, Genel Hükümler, s. 583; Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, s. 371; Akbulut, s. 209.

²⁴⁸ Akbulut, s. 209.

²⁴⁹ Özgenç, s. 651.

²⁵⁰ İbn-i Abidin, C. 8, s. 255; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, Genel Hükümler, s. 59; Udeh, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 374.

²⁵¹ İbn-i Abidin, C. 8, s. 255; Üçok/Mumcu/Bozkurt, s. 97; Avcı, Özel Hükümler, s. 280; Udeh, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 374.

²⁵² Serahsî, C. 9, s. 186; Demir, s. 86; Avcı, Özel Hükümler, s. 296; Türcan, s. 529; Ekinci, Osmanlı Hukuku, s. 329.

²⁵³ Ekinci, Osmanlı Hukuku, s. 329; Zehra, s. 87. Bu ceza köle hakkında tam bir had cezası teşkil eder. Bkz. Serahsî, C. 9, s. 220.

8.2. Cezayı ortadan kaldıran veya azaltan şahsi sebepler

Cezayı ortadan kaldıran veya azaltan şahsi sebepler, failin suçu işlemeden sonra ortaya çıkan bazı şartların varlığı durumunda faile ceza verilmeyebildiği veya failin cezasında indirim yapılabildiği hallerdir²⁵⁴.

Cezayı ortadan kaldıran veya azaltan şahsi sebep olarak etkin pişmanlık kazf suçu için söz konusu değildir. Çünkü Nur Suresi'nde “*Namuslu kadınlara zina isnat edip sonra da dört şahit getiremeyenlere seksen değnek vurun. Artık onların şahitliğini asla kabul etmeyin. İşte bunlar fâsık kimselerdir. Ancak bundan sora yaptığından ötürü tövbe edip kendini düzeltenler bu kısıtlamanın dışındadır.*” ifadesi yer alsada bu ifade sadece fasık olmak bakımından etki doğurur²⁵⁵; yani tövbe edilmesi halinde kazf suçunun cezasının ortadan kalkması ve tanıklık ehliyetinin kazanılması mümkün değildir²⁵⁶. Nitekim *Ebu Hanife*'ye göre hırsabe suçu hariç²⁵⁷, had suçlarında tövbe edilmesinde, yani etkin pişmanlık halinde cezanın düşmesi mümkün değildir²⁵⁸.

²⁵⁴ **Özgenç**, s. 663; **Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır**, Genel Hükümler, s. 586; **Koca/Üzülmez**, Genel Hükümler, s. 371.

²⁵⁵ *Karaman*, tövbe edilmesi halinde sadece fasıklığın ortadan kalkacağını belirtmektedir. Bkz. **Karaman**, s. 129. Tövbenin fasıklıktan kurtaracağı görüşü Hanefilere aittir. Bkz. **Zehra**, s. 109; **Yiğit**, Kazf Suçu, s. 141. Şafii, Maliki ve Hanbeli mezheplerine göre ise tövbe edilmesi halinde tanıklık ehliyeti tekrar kazanılır. Bkz. **Yiğit**, Kazf Suçu, s. 141.

Avcı, etkin pişmanlık mevzuunu eserinde “*teşebbüs*” başlığı altında incelemektedir. Ayrıca yazar, tövbenin kazf suçunun cezasını ortadan kaldırmayacağını belirtirken fasıklık konusunda bilgiye yer vermemektedir. Bkz. **Avcı**, Özel Hükümler, s. 287. Yazar, tanıklık hususunu kişinin tövbesiyle ilişkilendirerek açıklamaktadır: “*Etkin pişmanlık, kazf suçunun cezasını düşürmez, örneğin bir hıristiyan bir Müslümana kazfedip had cezasına çarptırılrsa, dayak cezasının infazına başladığında Müslüman olsa, cezanın infazına son verilmez, ancak infazdan sonra tanıklık ehliyetini kazanır.*” **Avcı**, Özel Hükümler, s. 287. Oysa bu durum kişinin Müslüman olarak zaten hiç kaybetmemiş olduğu tanıklık ehliyetini, sırf Müslüman olmasından kaynaklı olarak elde etmesiyle alakalıdır. Bu konu hakkında bilgi için bkz. **Serahsî**, C. 9, s. 220.

²⁵⁶ **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 411; **Aydın**, s. 192; **Karaman**, s. 129; **Türcan**, s. 529; **Çolak**, İslâm Hukuku, s. 93, 94; **Zehra**, s. 108.

²⁵⁷ **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 1, s. 513.

²⁵⁸ **Aydın**, s. 171. Hanbeli mezhebi hariç, diğer mezheplere göre etkin pişmanlık (tövbe) sadece hırsabe suçunda etkili olmaktadır ve diğer had suçlarında bir etki doğurmamaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Özer, Salim** (2008) “*Günahların Affında*

Etkin pişmanlık hali açısından, örneğin, gayrimüslim kazfetse, kişi pişman olup Müslüman olsa bile bu durum cezanın infazına engel olmaz. Kişinin pişman olup Müslüman olması, sadece tanık olabilme ehliyetini kazanmasına yarar²⁵⁹.

9. MUHAKEME, YAPTIRIM VE İNFAZ

9.1. Muhakeme

Muhakeme bahsinde şikâyet, suçun ispatlanması ve suçun yokluğunun ispatlanmasına değinilecektir. Bu konulara geçmeden önce suçun işlenmesinden sonra failin akıl hastası olması hususunda şu bilgiyi vermek gerekir: Şafi ve Hanbelilere göre hükümden önceki akıl hastalığı yargılamaya engel değildir. Ancak Hanefi ve Malikilere göre hükümden önceki akıl hastalığı yargılamaya engel oluşturmaktadır²⁶⁰. Bu sebeple kişi, her ne kadar suç işlerken akıl hastası olmasa da eğer yargılama öncesi veya sırasında akıl hastası olduysa kişinin yargılamasının yapılabilmesi ve yargılamaya devam edilebilmesi için bu halinin ortadan kalkması gerekir.

9.1.1. Şikâyet

Ebu Hanife'ye göre kazf, kamu hakkı (Allah hakkı) ağır basan bir suçtur²⁶¹. Diğer mezhepler şahıs hakkının ağır bastığı görüşündedirler. Ancak yine de tüm mezheplere göre bu suçun takibi şikâyete bağlıdır²⁶². Diğer had suçlarının takibatı için şikâyet şart değildir²⁶³; ancak kazf suçu bu durumun bir istisnasıdır²⁶⁴. Korunan hukuki değerın önemi itibarıyla şikâyet şartının arandığı düşünülebilir. Nitekim bu suç her ne

ve *Cezaların Düşmesinde Tövbenin Etkisi*" Bilimname, S. 14 (XIV), 2008/1, s. 99-102.

²⁵⁹ **Avcı**, *Özel Hükümler*, s. 287.

²⁶⁰ **Udeh**, *Genel Hükümler*, s. 608.

²⁶¹ **Udeh**, *İslam Ceza Hukuku*, C. 3, s. 404; **Cin/Akyılmaz**, s. 257; **Koçak/Dalgın/Şahin**, s. 549.

²⁶² **Şeyh Bedreddin**, s. 557; **Serahsî**, C. 9, s. 184; **Udeh**, *İslam Ceza Hukuku*, C. 3, s. 397, 398; **Udeh**, *Özel Hükümler*, s. 544; **Akman**, s. 25, 26, 29, 30; **Aydın**, s. 191, 192; **Avcı**, *Özel Hükümler*, s. 293, 294; **Cin/Akyılmaz**, s. 230, 256; **Avcı**, *Genel Hükümler*, s. 183, 184.

²⁶³ **Aydın**, s. 159; **Türcan**, s. 515; **Akman**, s. 25.

²⁶⁴ **Udeh**, *İslam Ceza Hukuku*, C. 3, s. 398.

kadar kamu hakkını ihtiva etse de suç ile kazfedilen kişinin şerefi, haysiyeti ve toplum içindeki yeri önemli ölçüde ihlal edilmektedir²⁶⁵.

Şikâyet hakkı, mağdur hayattaysa sadece ona aittir²⁶⁶; mağdur ölü ise ve ölüye kazfedildiyse üstsoy ve altsoyuna aittir²⁶⁷. Şikâyet hakkı kullanıldıktan sonra mağdur ölürse dava düşer²⁶⁸ ve hatta kazfedenin cezasının bir kısmı infaz edilmişken mağdur ölse dahi cezanın geri kalanı infaz edilmez²⁶⁹. Kazfedilenin kazfi öğrenmesine rağmen şikâyet hakkını kullanamadan ölmesi halinde, şikâyet hakkı mirasçılara geçmez²⁷⁰; meğerki kişi ölmeden önce kendisine kazfedildiğini öğrenmemiş olsun²⁷¹. Ancak eğer mağdurun ölümünden sonra kazfedildiği öğrenilmiş veya ölüsüne kazfedilmişse daha önce de belirttiğimiz gibi altsoy veya üstsoy şikâyet hakkını kullanabilir²⁷².

Hanefilerin bu suçta kamu hakkının daha ağırlıkta olduğunu düşünmelerine rağmen suçun takibi için şikâyet şartını aramalarının sebebi, şikâyet aranmadan bu suçun soruşturulması ve kovuşturulması halinde kazfın daha da alenileşebilmesi ve bu sebeple, kişinin daha çok mağdur olabilmesi ihtimalidir²⁷³. Öyle ki, başka bir dava esnasında hâkimin önünde biri kazfetse dahi şikâyet gerçekleşmedikçe hâkim kazf

²⁶⁵ Udeh, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 398; Çolak, İslâm Hukuku, s. 91.

²⁶⁶ Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakar, Genel Hükümler, s. 60; Cin/Akyılmaz, s. 257; Akgündüz, 1. Kitap, s. 110; Udeh, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 397; Udeh, Özel Hükümler, s. 544.

²⁶⁷ Şeyh Bedreddin, s. 557; Udeh, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 400; Udeh, İslam Ceza Hukuku, C. 1, s. 581; Udeh, Özel Hükümler, s. 545; Avcı, Özel Hükümler, s. 283. Mağdurun ölü olması halinde şikâyet hakkının sadece çocuklarına ait olduğu yönündeki görüş için bkz. Akgündüz, 1. Kitap, s. 110; Akgündüz, Kamu Hukuku, s. 525; Demir, s. 100; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakar, Genel Hükümler, s. 60.

²⁶⁸ Udeh, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 399; Udeh, Özel Hükümler, s. 545; Cin/Akyılmaz, s. 257; Avcı, Genel Hükümler, s. 176.

²⁶⁹ Serahsî, C. 9, s.192.

²⁷⁰ İbn-i Abidin, C. 8, s. 250; Şeyh Bedreddin, s. 557.

Şafii'ye göre bu durumda şikâyet hakkı mirasçılara geçer. Bkz. İbn-i Abidin, C. 8, s. 263.

²⁷¹ Udeh, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 399; Udeh, Özel Hükümler, s. 545.

²⁷² Avcı, Genel Hükümler, s. 171.

²⁷³ Udeh, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 398; Udeh, Özel Hükümler, s. 544; Akman, s. 30; Aydın, s. 159, 192; Cin/Akyılmaz, s. 256, 257.

suçu sebebiyle re'sen takibat yapamaz²⁷⁴ ve kişiyi re'sen hapsedemez²⁷⁵.

Hanefilere göre şikâyet hakkından vazgeçme bir etki doğurmaz ve kişi cezalandırılır²⁷⁶. Nitekim had suçlarında şikâyetten vazgeçme mümkün değildir²⁷⁷. Buradan şunu anlamaktayız ki, şikâyet bir hak niteliğinde olsa da muhakeme açısından fonksiyonu, şikâyetin sadece muhakemenin başlatılması için gerekli bir şekli şart olmasıdır. Zira bir hak varsa, bu haktan vazgeçme de mümkün olabilmelidir; ancak burada kullanılan haktan vazgeçme imkânı ortadan kaldırılmıştır.

Şikâyet sonucunda 4 şekilde dava ilerleyebilir²⁷⁸:

1. Sanık, suçunu ikrar edebilir ve cezaya hükmedilebilir.
2. Kazfedilen mağdur, iki erkek veya bir erkek iki kadın tanık getirerek kazf olayını ispat edebilir ve cezaya hükmedilebilir.
3. Sanık, kazf olayını inkâr edebilir. Bu durumda sanık, sayı sınırlaması olmadan bu durumu tanıkla ispat edebilir.
4. Eğer mağdur kazfedildiğini ispatlarsa veya kazfeden sanık, kazf olayını kabul ederse bundan sonra kazfettiği kişinin zina ettiğini veya zina mahsulü olduğunu ispat etmek isteyebilir. Bu durumda ispat edilmesi gereken durum zina suçu olduğundan zina suçunun ispatı için gereken usul izlenir²⁷⁹.

9.1.2. Suçun İspatlanması: Sanığın Kazfi İkrarı veya Mağdurun Kazfi Tanıkla İspatı

Kazf suçunun ispatı için zina suçunda aranan nitelikteki iki erkek²⁸⁰ tanığın olması^{281, 282} veya sanığın ikrarı^{283, 284} gerekli ve yeterlidir²⁸⁵.

²⁷⁴ **Avcı**, Özel Hükümler, s. 294.

²⁷⁵ Oysa hakaret suçunda hâkim resen hapsedebilmektedir. Bkz. **Avcı**, Genel Hükümler, s. 226.

²⁷⁶ **Avcı**, Özel Hükümler, s. 294.

²⁷⁷ **Avcı**, Genel Hükümler, s. 30.

²⁷⁸ **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 407.

²⁷⁹ **Demirbaş**, s. 87; **Avcı**, Özel Hükümler, s. 296; **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 407.

²⁸⁰ **Türcan**, s. 529; **Koçak/Dalgın/Şahin**, s. 548; **Udeh**, Özel Hükümler, s. 551.

281 **Udeh**, Özel Hükümler, s. 551; **Avcı**, Özel Hükümler, s. 295. *Demirbaş*, sadece iki tanığın yeterli olduğunu söylemekle beraber ikrara değinmemiştir. Bkz. **Demirbaş**, s. 87.

282 İki tanıkla kazf fiilinin kanıtlanmasına aşağıdaki sicil kaydı örnek oluşturmaktadır:

“*Medîne-i Hazret-i Ebâ Eyyüb el-Ensârî’de İslâmbeý nâm mahallesinde sâkine Emine bt. Derviş nâm hâtun mahfil-i kazâda câr-ı mülâsıkı ve zevcinin hemşiresi Râbia bt. Abdullah mahzarında da’vâ ve takrîr-i kelâm edip mezbûre Râbia câr-ı mülâsıkı olmağla dâimâ lisânıyla ezâ ve cefâdan hâli olmayıp hattâ dünkü gün bi gayri hakkın bana kahbe, bre fâhişe br[e] kızlksız deyü şetm etmeğın muhill-i âr lâhık olmağın suâl olunup mücebi icrâ olunmak matlûbundur dedikde gibbe’s-suâl ve ’l-inkâr müdde’iye-i mezbûreden müdde’âsını mübeyyine beyyine taleb olundukda udûl-i ricâlden mahalle-i mezbûre imâmu es-Seyyid Abdurrahman Efendi ...? ve Mehmed b. Mahmud li eclî’ş-şehâde makâm-ı kazâyâ hâzırân olup isre’l-istişhâd fi’l-hakîka mezbûre Râbia müdde’iye-i mezbûreye dâimâ lisânıyla ezâ ve cefâdan hâli olmayıp hattâ dünkü gün huzûrumuzda mezbûre Emine’ye br[e] kahbe ve fâhişe ve bre kızlksız deyü şetm eylemişdir, biz bu husus üzerine şahidleriz, şehâdet dahi ederiz deyü her biri edâ-yı şehâdet-i şer’iyye ettiklerinde ba’de’t-ta’dil şehâdetleri makbûle olmağın mâ vaka’a kayd. Fî 22 min Zilka’de sene [10]81.*

Şuhûdü’l-hâl: Mustafa b. İsmail, Hüseyin b. Hüseyin, Mehmed b. Mahmud, Ali b. Abdullah.” **İstanbul Kadı Sicilleri**, EYÜB82, C. 29, s. 131, Hüküm No. 146, <http://www.kadisicilleri.org/arascl/ayrmetin.php?idno=19249> s.e.t. 26.07.2017.

283 **Cezârî**, C. 7, s. 3174; **Akgündüz**, 1. Kitap, s. 110; **Udeh**, Özel Hükümler, s. 552, 553. *Koçak/Dalgın/Şahin*, ikrar (itiraf) için itiraf edenin balığ olması ve dilsiz olmaması (dilsizin yazı ve işaretle itirafı da geçerli değildir) gerektiğini belirtmektedir. Bkz. **Koçak/Dalgın/Şahin**, s. 548.

Her ne kadar kazf suçu söz ile işlenebilse de kişi suçu işledikten sonra dilsiz hale gelmiş olabilir. Bu sebeple, dilsizin ikrarının geçersiz olmadığını belirtmek yerindedir. Ancak kişinin balığ olması gerektiğini belirtmeye gerek yoktur. Zira kazf suçundan dolayı cezaya mahkûm olunabilmesi için suçun kişi balığ iken işlenmiş olması gerekmektedir. Bu sebeple suçu balığ iken işleyen kişi, itiraf ederken evleviyette balıdır. Bu sebeple, itiraf ederken kişinin balığ olmasının gerektiğini ayrıca belirtmeye gerek olmadığı kanaatindeyiz.

284 İkrar halinde kazf suçunun ispatlanmış olmasına rağmen had cezasından değil “*tazir olun*” maktan bahsedilen bir örnek 16-25 Ocak 1629 (Hicri: 21-30 Cemaziyellevvel 1038) tarihli Aksaray Şer’iyye Sicili’nde görülmektedir:

“*Budur ki, kasaba-i Aksaray’da vaki mahalle-i Bölücek [Bölcek] sakinlerinden Mustafa bin İsmail mahfil-i kazada kayın atası İbrahim bin İsmail mahzarında bi’t-tav ve r-ıza la-bi’l-ikrah ve ’l-ceza ikrar-ı sahih-i şeri ve itiraf-ı sarih-i meri kılub işbu mezbur İbrahim’in sulbiye kızı Cemile’yi Allahu Teala’nın emr-i şerifi üzere nikahla almış idim kızlksız deyü kizb edüb hata etmişim mezbure Cemile helalimdir geçmez bi-hasebi’ş-şer sual olunub icra-yı şer olunmasını taleb ederim dedikde gibbe’s-sual mezbur İbrahim dahi şerin muktezası her ne ise razıyım deyü cevab vericek mezbur Mustafa şeran tazir olundukdan sonra hatununu zabt eyle deyü hüküm birle ma-hüve’l-vaki bi’t-taleb ketb olunub yed-i talibe vaz olundu. Tahriren fi-evahiri Cemaziyellevvel li-sene semane ve selasin ve elf. Şudüdü’l-hal: Kıdvetü’l-meşayih Mustafa, Fahrü’l-akran Hazı Hızır, Hacı Mustafalar Budak, Hasan bin*

İkrardan geri dönme kazf suçu için kabul edilmemektedir²⁸⁶. İki erkek veya bir erkek ile iki kadın, zina ettiği söylenen kişinin zamanında zinayı ikrar ettiğine dair tanıklık ederlerse de ceza verilmez²⁸⁷. Ancak dikkat edilmelidir ki, sanığın kazf suçunu mahkeme dışında ikrar ettiğine dair tanıklık edilmesi kabul edilmemektedir²⁸⁸. Osmanlı'da kadının bakire olduğunun tespiti ile de kazf suçu ispat edilmiştir²⁸⁹.

Hacı Hızır, Hacı Yusuf Hicabi.” Özdil, Orhan/Gül, Mustafa Fırat/Azap, Eralp Yaşar (2014) Aksaray'ın Tek Şer'iyye Sicili, Ankara, TBB ve Aksaray Barosu Ortak Yayını, s. 100.

Şer'iyye sicilinde kullanılan “*tazir*” ifadesinin “*sopa cezası*” olarak algılanması gerektiği hususunda bkz. **Kılınç**, s. 251.

İkrar ile ilgili olarak sicillere şöyle bir ifade de geçmiştir:

“*Oldur ki*

Fâtıma bt. Sinan nâm hâtun tarafından şer'an vekil olan Musli Çelebi b. Kasım nâm kimesne mahfil-i şer'de Hızır Çavuş b. Abdullah nâm kimesne mahzarında da'vâ kılıp mezbûr Hızır Çavuş benim müvekkilem Fâtıma'ya fâhişe dedi şer'le taleb eylerim dedikde inkâr etmem dediği kayd olundu. Hurrirre fi't-târihi'l-mezbûr.

Şuhûdü'l-hâl: es-Sâbikûn” İstanbul Kadı Sicilleri, ÜSKÜDAR84, C. 10, s. 107, Hüküm No. 37, <http://www.kadısicilleri.org/arascl/ayrmetin.php?idno=7329> s.e.t. 26.07.2017.

²⁸⁵ **İbn-i Abidin**, C. 8, s. 245, 246; **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 408; **Demir**, s. 99; **Cin/Akgündüz**, s. 319; **Cin/Akyılmaz**, s. 257; **Akgündüz**, Kamu Hukuku, s. 525; **Türcan**, s. 529.

Hanefilere göre, tanıklık ve ikrar dışında hâkimin kendi şahsi bilgisiyle de kazf suçunun ispatlanabileceği belirtilmektedir. Bkz. **Türcan**, s. 529. İslam ceza muhakemesi hukukunda ikrar ve tanık hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Beroje, Sahip** (2007) Ceza Muhâkemesi Hukuku Açısından İslâm İspat Hukuku, Ankara, FCR Yayınları, s. 175-191, 192-236.

²⁸⁶ **İbn-i Abidin**, C. 8, s. 263; **Cezîrî**, C. 7, s. 3174; **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 409; **Udeh**, Özel Hükümler, s. 553.

Şeyh Bedreddin, ikrardan dönmenin kabul edilmemesini bunun kul hakkı olmasına bağlamaktadır. Bkz. **Şeyh Bedreddin**, s. 557.

²⁸⁷ **Serahsî**, C. 9, s. 195; **Udeh**, Özel Hükümler, s. 551.

²⁸⁸ **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 408, 409.

²⁸⁹ Aşağıdaki sicilde kadının çevresine nasıl bir kişi olduğu sorulmuş ve bakire olduğu tespit edilerek kadının zina etmediği ortaya çıkarılmıştır:

“(...) (...) *Dergâh-ı mu'allâdan bu cânibe hükm-i hümayûn irâd olunup (...) (...) Umur ve Yusuf ve Ali ve Elif ve Hacı nâm kimesneler kızım Fatıma (...) (...) töhmeti vardır deyu bühtân ettiler. Görülmesin taleb ederim deyu bildirdikde (...) bu husûsu ihzâr-ı husamâ edip ber-müceb-i şer'-i kavîm ve örf-i müstakîm üzere tefahhus edip şer' ile kânûn ile her ne lâzım ve müteveccih olursa hükm edip yerine koyasın deyu ferman olunmasın ber-müceb-i emr-i hâkânî meclis-i şer'a ihzâr olunup teftiş ve*

Tanık beyanı, başkasının haberine dayanmamalıdır. Yani tanık olan kişi tarafından kazfe gerçekten şahit olunmalıdır. Ayrıca tanıklık için zamanaşımı söz konusu değildir²⁹⁰. Tanıklara kazfin hangi sözlerle edildiği hâkim tarafından sorulur²⁹¹. Tanıklar, açık bir şekilde kişinin kazfettiğine tanıklık etmeleri halinde kişiye had cezası uygulanır. Zira böylece kişinin kazfetme fiili ortaya çıkmış olur. Eğer tanıkların adaletli olup olmadıkları hususunda hâkimde şüphe oluşursa, hâkim sanığı tutuklayarak tanıkları soruşturur²⁹². Kazfin zamanı hususunda tanıklar arasında ihtilaf çıkması, tanıklardan birinin failin kazfettiği yönünde diğerinin failin kazfi ikrar ettiği yönünde beyanda bulunması, tanıkların kazfedilen sözde ihtilaf etmeleri hallerinde fail hakkında had cezasına hükmedilmez²⁹³.

Öyle haller vardır ki bunlar, muhakeme sürerken gerçekleşmesi halinde davanın düşmesine ve ceza verilmemesine sebep olur²⁹⁴:

1. Kazf suçunda mağdurun hükümden önce ölmesi davanın düşmesi sebebidir ve kazfedene ceza verilemez²⁹⁵,

tefahhus olundukda mezkûrûn Umur ve Yusuf ve Ali ve Elif ve Hacı hâsâ biz bunun kızına bu vechile bühtân etmedik yaramazlığın dahi işitmedik deyu cevâb verip bunun üzerine yemîn billâh edip emânetlerine nice Müslümanlar kefil dahi olduklarından sonra mezkûr Halil'in kızı mezbûre Fatıma'ya mu'teddün-bihâ sâliha ve müstakîme ve mütedeyyine hâtun kişiler gönderilip görüldükde gelip anasından nice doğduysa heman öyledir ve bâkire ve (...?) ve sâlime bulduk deyu haber verdikleri sebebden ve mezkûre hem Fatıma mezbûr nefsânî cihetden alâkası ve münâsebeti yok idiğine yemîn billâh dahi eylediği ecilden ve hem (...) bi isrihim biz bu kızın bundan gayri evvelden âhura nâ-ma'kûl nefsânî evzâ'ın görmedik ve hem kimseyle (...) işitmedik deyu kefil dahi oldukları cihetden mezkûre Fatıma'nın bu husûsda berâatına hükm olunup sebt-i defter olundu. Fî evâili Cumâdelülâ sene hamse ve işrîn ve tis'a-mi'e.

Şühüdü'l-hâl: İsa b. İsmail, Bahşayış b. Hasan, İbrahim b. İsmail, İbrahim b. Ahmed, Çalabverdi b. Kudbeddin, Mahmud Çelebi b. Umur, Mahmud b. Abdullah, Ahmed b. Yakub, Fahrü'z-zu'amâ Mehmed Bey zaîmi Gekvize ve gayruhum"
İstanbul Kadı Sicilleri, ÜSKÜDAR02, C. 2, s. 96, Hüküm No. 85, <http://www.kadisicilleri.org/arascl/ayrmetin.php?idno=911 s.e.t. 26.07.2017>.

²⁹⁰ Koçak/Dalgın/Şahin, s. 548.

Serahsî, zamanaşımına uğradıktan sonra da tanıklık halinde ceza verileceğini belirterek zamanaşımına dikkat çekmiştir. Bkz. *Serahsî*, C. 9, s. 186.

²⁹¹ İbn-i Abidin, C. 8, s. 245.

²⁹² *Serahsî*, C. 9, s. 179; İbn-i Abidin, C. 8, s. 245.

²⁹³ İbn-i Abidin, C. 8, s. 246, 247.

²⁹⁴ Udeh, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 415; Udeh, Özel Hükümler, s. 559, 560.

2. Tanıkların tanıklıktan çekilmesi,
3. Kazfedilen mağdurun, kendi tanıklarını yalanlaması,
4. Kazfedilen mağdurun muhsanlığının ortadan kalkması,
5. Hükümün infazından önce tanık ehliyetinin ortadan kalkması.

9.1.3. Suçun Yokluğunun İspatlanması: Sanığın İsnadını İspatlaması veya Mağdurun İsnadı İkrarı

Osmanlı'da bir kişinin kazfettiği iddiasıyla dava açıldığında mahkeme öncelikle bu kişiyi çevresine sorabilir ve nasıl bir kişi olduğu konusunda bilgi edinebilirdi²⁹⁶. Sonra eğer kazf suçunda kişi isnadını (itham ettiği kişinin zina ettiğini veya zina mahsulü olduğunu) ispatlarsa veya mağdur bu isnadı kabul ederse had cezasına hükmedilmez²⁹⁷. İsnadın ispat edilmesinin bir hukuka uygunluk hali olduğunu belirtmiştik.

²⁹⁵ **İbn-i Abidin**, C. 8, s. 250; **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 374; **Avcı**, Genel Hükümler, s. 176.

²⁹⁶ Bir sicilde bu durum açık bir şekilde görülmektedir. Mahkeme kazf iddiasıyla yargılanan kişiyi tanıyan aynı mahallede oturan on bir kişiye bu kişinin nasıl biri olarak tanıdığını sormuştur:

“*Mahrûse-i Üsküdar'da Kefçe mahallesi sâkinelerinden Hatice bt. Ahmed nâm hâtun meclis-i şer'de yine mahalle-i mezbûreden Derviş b. Mustafa mahzarında takrîr-i da'vâ kılıp mezbûr Derviş bana fâhişe ve kahbe dedi dâimâ beni rencide ettiğinden mâ'adâ cümle ahâlî elinden âcizlerdir dedikde gıbbe's-suâl ve akîbe'l-inkâr müdde'iyye-i mezbûrenin da'vâsına muvâfık beyyine taleb olundukda ikâmet-i beyyineden âcize olup merkûm Derviş'in keyfiyet-i hâlî ahâlî-i mahalleden suâl olundukda mahalle-i mezbûreden Ali b. Abdullah Mehmed Bey b. Abdullah ve topçular bölükbaşı Mehmed Bey ve Ahmed b. Ali ve Mahmud Halife b. İlyas ve Mehmed b. Karagöz ve Pîrî Bey el-cündî Mustafa Bey er-râcil ve İbrahim Çelebi b. Mehmed Bey ve Mehmed Bey ve Mehmed b. Mustafa ve Receb b. Durmuş ve sâir ahâlî-i mahalle-i mezbûre meclis-i şer'de fi'l-hakîka mezbûr Derviş kendi hâlinde mütedeyyin ve müstakim kimesnedir hayli müddetdir mahalleimizdedir biz bunun kemliğin görmedik deyu alâ vechi'ş-şehâdet haber verdiklerinde mâ vaka'a kayd şud.*

Şuhûdü'l-hâl: Mehmed b. Pir, Mustafa b. Ali, Mustafa b. Mehmed, Mustafa b. Abdullah el-cündî, Mehmed b. Behrâm, Mustafa b. Mehmed ve gayruhüm” İstanbul Kadı Sicilleri, ÜSKÜDAR84, C. 10, s. 429, Hüküm No. 788, <http://www.kadisicilleri.org/arascl/ayrmetin.php?idno=8086> s.e.t. 26.07.2017.

²⁹⁷ **İbn-i Abidin**, C. 8, s. 272; **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 407-409; **Avcı**, Özel Hükümler, s. 295.

İsnadını ispatlamak isteyen sanık, zina suçunu ispatlaması gerektiğinden fasık olmayan dört erkek tanık getirmesi gerekir²⁹⁸. Eğer dört kişi olmalarına rağmen tanıklar zina suçunu ispat edemezlerse veya dörtten az sayıda tanık olursa bu tanıklar kazf suçunu işlemiş olur²⁹⁹. Nitekim Nur Suresi'nde ispat şu şekilde anlatılmaktadır: “*Namuslu kadınlara zina isnat edip sonra da dört şahit getiremeyenlere seksen değnek vurun.*” (Nur, 24/4). Ayrıca kişi dört kere zina fiilini gerçekleştirdiğini itiraf ederse de zina suçu ispat edilmiş olur³⁰⁰. Kazfeden kişi, dört tanıktan birisi olarak, yani tanık olarak kabul edilemez; kazfeden kişi dışında üç tanık ve bir de kendisi ile birlikte dört tanık şartını sağlayamayacağından böyle bir durumda dördüne de kazf suçundan had cezasına hükmedilir³⁰¹.

İspat aracı olarak yemin³⁰² de söz konusudur ve bu usulü uygulayan kişiye ceza verilmemektedir; zira isnadını ispat etmiş sayılır. Diğer yandan yemin kısıtlı olarak uygulama alanı bulur. Eşine karşı kazfeden kişi eğer dört tanık bulamadıysa, Nur Suresi'ndeki yemin usulünü uygularsa (lian yaparsa, lanetleşirse) kişilere ceza verilmez³⁰³:

“*Kendi eşlerini zina etmekle suçlayıp da buna dair kendileri dışında şahit bulamayan kocalar ise, kendilerinin doğru söylediklerine dair ayrı ayrı dört kere Allah adına yemin eder, şahitlik eder, beşinci kere ise, yalancı olması halinde, Allah'ın lânetinin kendi üzerine gelmesini isterler.*

Hanımının ise, kocasının bu suçlamasında yalancı olduğuna dair ayrı ayrı dört kere Allah adına yemin ve şahitlik etmesi, beşincide ise kocasının doğru söylemesi halinde, Allah'ın gazabının kendi üzerine çökmesini dilemesi, kendisinden cezayı kaldırır.” (Nur, 24/6-10).

298 Udeh, Özel Hükümler, s. 552; Cezâri, C. 7, s. 3166; Serahsî, C. 9, s. 194; Avcı, Özel Hükümler, s. 296; Ekinci, Osmanlı Hukuku, s. 348.

299 Cezâri, C. 7, s. 3166; Serahsî, C. 9, s. 194; Avcı, Özel Hükümler, s. 296.

Diğer yandan Cezâri, Hanefilerin tanıkların dörtten az olması halinde had cezasının verilmeyeceği görüşünde olduklarını belirtmektedir. Bkz. Cezâri, C. 7, s. 3177.

300 Koçak/Dalgın/Şahin, s. 549.

301 Serahsî, C. 9, s. 195; Udeh, Özel Hükümler, s. 552.

302 İslam ceza muhakemesi hukukunda yemin hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Beroje, s. 236-250.

303 Çolak, İslâm Hukuku, s. 92; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, Genel Hükümler, s. 59.

Eğer koca yeminden kaçınırsa genel kabule göre kazf suçundan mahkûm edilip ceza alması yönünde görüş benimsenmesine karşın Hanefilere göre bu durumda koca mülaane yapana ve söylediklerini yalanlayana kadar hapsedilir. Eğer yalanlarsa kazf suçundan cezalandırılır. Koca yemin eder, ancak karısı ikrar ederse bu durumda, Maliki ve Şafilerin aksine Hanefi ve Hanbeliler, had cezasının verilmesinin sübuta ermediği görüşündedirler. Kadın, kocasının yeminini kabul edinceye veya kendisi yemin edinceye kadar hapsedilir. Kabul etme veya yemin etme halinde serbest bırakılır³⁰⁴.

Bu yemin usulü dışında sanığa yemin verdirilmesi hususunda Hanefi mezhebinde görüş birliği bulunmamaktadır³⁰⁵. Şafii yemini kabul ederken, *Malik* ve *Hanbel* kabul etmemektedir³⁰⁶. Osmanlı'da ise yemin teklifinin yapıldığı görülmektedir³⁰⁷.

9.2. Yaptırım

İslam ceza hukukunda cezanın bizatihi kendisinin bir kötülük olduğu; ancak cezanın topluma fayda sağladığı, toplumun korunması ve

³⁰⁴ **Beroje**, s. 252. Lian hakkında bilgi için bkz. **Beroje**, s. 252-255.

³⁰⁵ *İbn-i Abidin*, kazf üzerine yemin verdirilemediği görüşündedir. Bkz. **İbn-i Abidin**, C. 8, s. 246.

³⁰⁶ **Serahsî**, C. 9, s. 178; **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 409, 410; **Udeh**, Özel Hükümler, s. 553, 554. Bu görüşlerin mukayesesi için bkz. **Beroje**, s. 239-246.

³⁰⁷ Aşağıdaki sicil örneğinde yemin teklifinin yapıldığı ve sanığın yemini kabul etmediği görülmektedir:

“Mahmiye-i Galata hâricinde Müeyyedzâde mahallesinde sâkine bâ'isetü hâzihi'l-vesika Hatice bt. Abdullah nâm hâtun mahfil-i kazâda Musli Beşe b. Abdullah nâm kimesne mahzarında üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm edip târih-i kitâb günü mezbûr Musli Beşe bi gayr-ı vech-i şer'î bana kahpe fâhişe deyişetm eylemişdir suâl olunup müceb-i şer'îsi icrâ olunmak matlûbundur dedikde gibbe's-suâl ve akibe'l-inkâr müdde'îye-i mezbûreden müdde'âsını mübeyyine beyyine taleb olundukda ityân-ı beyyineden izhâr-ı acz ile istihlâf eyledikde fi'l-vâki' müdde'î-i mezbûreye târih-i merkûmda minvâl-i muharrer üze kahpe ve fâhişe deyişetm etmediğine mezbûr Musli Beşe'ye yemin teklif olundukda ol dahi yeminden nikûl etmeğin mâ hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundu. Fi'l-yevmi'l-ısrîn min Şevvâli'l-mükerrerem li sene selâse ve seb'in ve elf.

Şuhûdü'l-hâl: Mustafa Çelebi b. Receb, Muharrem b. Receb, Mehmed Çelebi b. el-Kâtib, Ramazan Çelebi b. Mehmed, Ahmed Yazıcı b. Mehmed ve gayruhüm mine'l-huzzâr.” **İstanbul Kadı Sicilleri**, GALATA90, C. 40, s. 217, Hüküm No. 253, <http://www.kadısicilleri.org/arascl/ayrmetin.php?idno=23128> s.e.t. 26.07.2017.

kamu düzeni³⁰⁸ için var olduğu dile getirilmekte ve hatta cezaların insan tabiatına ilaç olduğu benzetmesi³⁰⁹ yapılmaktadır. Ceza ile insanların durumlarının düzeltilmesi, insanların kötülöklere karşı korunması ve onlardan uzak tutulması, cahillikten ve sapıklıklardan kurtulması amaçlanır³¹⁰. Nihayetinde İslam ceza hukukunda cezanın genel önleme fonksiyonunun ağır bastığı görölmektedir³¹¹. Günümüzde cezanın genel ve özel önleme fonksiyonu beraber kabul edilmekle birlikte³¹², genel önleme fonksiyonunun daha ağır bastığı düşüncesinin³¹³ yanı sıra, cezanın özel önleme fonksiyonunun, yani suç işleyen kişinin ıslah edilerek yeniden topluma kazandırılmasının ve böylece toplum açısından zararsız ve güvenilir bir kişi olmasının daha önemli olduğu görüşü de bulunmaktadır^{314, 315}.

308 **Akgündüz**, Kamu Hukuku, s. 518; **Çolak**, İslâm Hukuku, s. 72; **Âşûr**, s. 489; **Ünsal, Ahmet** (2008) İslâm Ceza Hukukunda İnfaz Yetkisi, İstanbul, Mizan Yayınevi, s. 63.

309 **Zeydan**, s. 589, 590; **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 1, s. 93; **Ekinci**, Osmanlı Hukuku, s. 342.

310 **Udeh**, Genel Hükümler, s. 623.

311 **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 1, s. 92-94; **Zeydan**, s. 588, 589; **Soyaslan**, Genel Hükümler, s. 73.

312 **Demirbaş**, s. 562; **Koca/Üzülmöz**, Genel Hükümler, s. 552; **Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır**, Genel Hükümler, s. 752; **Centel/Zafer/Çakmut**, Türk Ceza, s. 551; **Özbek/Doğan/Bacaksız/Tepe**, Genel Hükümler, s. 624; **Yerdelen**, s. 112; **Öztürk/Erдем**, s. 428; **Zafer, Hamide** (2016) Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75, 5. Baskı, İstanbul, Beta Yayıncılık, s. 6.

313 **Toroslu/Toroslu**, s. 415; **İçel**, s. 45; **Hakeri, Hakan** (2010) Ceza Hukuku Genel Hükümler, 9. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, s. 30.

Beccaria, Cesare (2004) Suçlar ve Cezalar Hakkında, Ankara, İmge Kitabevi, s. 69, 70: “O halde, cezaların amacı, suçlunun kendi yurttaşlarına karşı zarar vermelerini engellemekten ve başkalarının benzer eylemlerde bulunmalarını önlemekten başka bir şey değildir. Bu nedenlerle söz konusu cezaların oranları ve onların uygulanma yöntemleri öyle seçilmelidir ki, bunlar insanların ruhları, zihinleri üzerinde pek çok kalıcı, ama suçlunun bedeni üzerinde en az üzücü iz bırakacak biçimde olsunlar”.

Koca/Üzülmöz, Genel Hükümler, s. 552: “Belirtelim ki, günümüzde karma teorisinin prensipleri ceza hukuklarına yön vermekteyse de genel önleme düşüncesinin yeniden güçlendiği görölmektedir”.

314 **Özgenç**, s. 686, 823; **Çolak**, İslâm Hukuku, s. 72. Ayrıca **Zeydan**, kişinin ıslahı ve bozuk yönlerinin düzeltilmesinin cezaların ikinci amacı olduğunu belirtmektedir. Bkz. **Zeydan**, s. 589.

Ekinci, cezalandırmaya hâkim ilkeleri şu şekilde sıralamıştır³¹⁶: 1. Ceza, suçü önleyici olmalıdır. 2. Ceza, verilen zararı giderici olmalıdır. 3. Ceza, kişiyi ıslah edici olmalıdır. 4. Ceza, suç ile dengeli olmalıdır. 5. Ceza, işkence değildir. 6. Ceza, aynı suçü işleyen kişiler için aynı olmalıdır. 7. Ceza keyfi olarak değil, hukuk kaynaklarında belirlendiğı şekilde ve miktarda uygulanmalıdır. 8. Ceza, insan haysiyetine uygun şekilde infaz edilmelidir. *Udeh* ise cezalandırmaya hâkim ilkeleri sıralarken suçun genel önleme fonksiyonuna, cezanın miktarının toplumun ihtiyaç ve yararına uygun olduğuna, suçludan toplumun korunması adına gerekirse kişinin öldürölmesi gerektiğine, aynı zamanda cezaların bireyi düzelterceğine, cezanın intikam almak anlamına gelmediğı ve suçlunun topluma kazandırılmasına yarayacağına değinmiştir³¹⁷.

Kazf suçunda yaptırımın temel amacı kazfedilenin utancını gidermektir³¹⁸. Bu durumda, bu suçun yaptırımı bakımından özel önlemenin daha önemli olduğü sonucu çıkarılabilirse de aşğıda ele alınacağı üzere, bu cezanın infazının teşhir edilerek uygulanması cezanın genel önleme fonksiyonu açısından önem arz etmektedir³¹⁹.

Bu suç için öngörölün ceza, sopa (değnek) cezasıdır³²⁰. Kazf suçunun yaptırımı, başkalarının bu suçü işlemekten caydırmaya yetecek ölçüde³²¹ olan seksen sopadır^{322, 323, 324}.

Akbulut, s. 63: “Özel önleme amacı bazen yaptırımı mahkûm olmakla da gerçekleştirilebilir. Bu durumda uyarı fonksiyonuyla özel önleme gerçekleştirilmiş olabilir”.

Âşür'a göre, cezaların 3 amacı vardır ve amaç sırası şu şekildedir: 1. Suçlunun uslandırılması (ıslah, tedip). 2. Mağduru tatmin ve razı etme. 3. Suç işlenmesini önleme (genel önleme, caydırıcılık). Bkz. *Âşür*, s. 491 vd.

³¹⁵ Genel önleme ve özel önleme fonksiyonlarının çatışması hakkında bkz. **Yerdelen**, s. 107 vd.

³¹⁶ **Ekinci**, Osmanlı Hukuku, s. 335-337.

³¹⁷ **Udeh**, Genel Hükümler, s. 624.

³¹⁸ **Serahsî**, C. 9, s. 187; **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 384.

³¹⁹ Kazf suçunun cezasının genel önleme ve özel önleme fonksiyonu hakkında daha fazla bilgi için bkz. **Büyükbâş, Nazım** (2013) “İslam Ceza Hukukunda Hadlerin Caydırıcılığı” Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 2, 2013/II, s. 113-116.

³²⁰ **Demir**, s. 93; **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 411; **Udeh**, Özel Hükümler, s. 555; **Udeh**, Genel Hükümler, s. 655; **Ekinci**, Osmanlı Hukuku, s. 338.

Osmanlı ve İslam hukuku anlayışında tebei (tebai) ceza anlayışı kabul edilmektedir³²⁵. Ancak günümüz ceza hukuku anlayışına göre kazf suçunda tanıklık ehliyetinin kaybedilmesi³²⁶ ve kişinin fasık olarak nitelendirilmesi^{327, 328} mahkumiyetin³²⁹ kanunî³³⁰ bir sonucu olan belli

³²¹ **Cezîrî**, C. 7, s. 3160, 3161.

³²² Nur Suresi 4. ayet: “*Namuslu kadınlara zina isnat edip sonra da dört şahit getiremeyenlere seksen değnek vurun.*”.

³²³ **Zeydan**, s. 594; **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 1, s. 158; **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 411; **Vehbe**, s. 421; **Akgündüz**, Kamu Hukuku, s. 525; **Çolak**, İslam Hukuku, s. 93; **Zehra**, s. 81, 135; **Şahin, İskender** (2013) “*Dünya Hayatı Çerçevesinde Kur'an'da Yer Alan Fiilî Cezalar*” Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, C. 15, S. 2, s. 94, 95.

³²⁴ **Bayındır, Abdülaziz** (1984) Şer'iyeye Sicilleri Işığında Osmanlılarda Muhakeme Usulleri, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 43, 44: “*Davutpaşa kurbunda Bayezid-i cedid mahallesinde sakin, züemadan mütezim Ahmed Aga b. Abdullah, meclis-i şer'i şerife ihzar ettirdiği konuşusu sipahi el-Hac Mustafa b. Ahmet mahzarında 'Mezbur Mustafa bir gece mukaddem kubeyl-i işada menzili kapusu önünde bana bi'l-müvacehe "kafir ve kazılbaş ve zani ve avret kapatursun" deyu şetm ve kazf edüb ve bana ar İahik olmağla müceb-i şer'isini talebederim' deyu ba'de'd-dava ve'l-inkar müddei-yi mezbur müddeasına mahalle-i mezbûrede sakin el-Hac Bekir b. Ahmed ve Ahmed b. Mehmed nam kimesneleri ikame anlar dahi eda-yı şehadet etmeleriyle mahallerinden. tezkıye için kibel-i şerden Muhammed Emin Efendi irsal, ol dahi mahalle-i mezbûreye varub tezkıye ettikte, yirmidokuz nefer mazbûtu'l-esâmî müslimîn, şahidan-ı mezbûrânın kizb ile maruf olmayub udulden olduklarını ihbar etmeleriyle şehadetleri şer'an makbule olduktan sonra mahall-i mezbûre ahalisinden İmam Süleyman Efendi ve Kasab İlyas (camii) vaizi Şeyh Hasan Efendi ve Hailipaşa Camii vaizi diğer eş-Şeyh Hasan ve Bayezid-i Cedid Camii hatibi es-Seyyid Musa b. Abdurrahman Efendi ve el-Hac Ahmed ve el-Hac Suleyman ve el-Hac İbrahim ve yemişçi es-Seyyid Musa ve Sipahi el-Hac Ömer ve kayyum el-Hac Mehmed ve Ömer Ağa nam onbir nefer sikattan muslimin meclis-i şer'-i şerife hâzirün olub mezbur Ahmed Ağa için muhsen ve zinadan afif olduğunu alâ tariki's-şehade haber vermeleriyle mücebiyle mezbûr sipahi el-Hac Mustafa'ya mezbur Ahmed Ağa'nın talebiyle şer'an hadd-i kazif olan seksen değnek darbu lazım geldiği huzuru âlilerine ilâm olundu Fî 24 Rebiulevvel 1180*”.

³²⁵ **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 411; **Udeh**, Özel Hükümler, s. 555. Tâbi (ek) ceza ifadesi için bkz. **Yiğit**, İslam Ceza, s. 41; **Yiğit**, Kazf Suçu, s. 139.

³²⁶ Kazf suçundan dolayı tanık ehliyetini kaybetmiş kişi, evlenme esnasında kişilerin şahitliğini yapabilir. Kişinin evliliğin şahitliğini yapmasında bir engel yoktur. Bkz. **Şeyh Bedreddin**, s. 407.

³²⁷ **Serahsî**, C. 9, s. 186; **Cezîrî**, C. 7, s. 3162; **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 1, s. 158; **Udeh**, Özel Hükümler, s. 555; **Cin/Akgündüz**, s. 320; **Cin/Akyılmaz**, s. 257; **Avcı**, Hukuk Tarihi, s. 211; **Karaman**, s. 129; **Akgündüz**, Kamu Hukuku, s. 839; **Ekinci**, Osmanlı Hukuku, s. 341, 348; **Zehra**, s. 108. **Akgündüz** ve **Çolak**, eserlerinde fasık

hakları kullanmaktan yoksun bırakılma güvenlik tedbiri olarak nitelendirilebilir³³¹. Yani mahkeme tarafından ayrıca bir karar almaya gerek yoktur³³² ve bu bir ceza değil, günümüz anlayışıyla güvenlik tedbiridir. Nitekim belirtmek gerekir ki, günümüzde 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 53. maddesinde kazf suçuna uygulanacak tanıklık kaybı ve fasık olma güvenlik tedbirine benzeyen belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma güvenlik tedbiri vardır. Ancak TCK m. 53/2 gereği mahkumiyetin kanuni bir sonucu olan belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma güvenlik tedbiri cezanın infazı boyunca sürmekte ve infazdan sonra ortadan kalkmaktadır³³³. Oysa İslam hukukunca kazf suçunda tanıklık kaybı ve fasık olma hali kişi tövbe etse de ömür boyu sürmektedir³³⁴. Yine köle hakkında kırk sopa had cezası

olmaktan bahsetmeksizin sadece tanıklık ehliyetinin kaybına değinmektedir. Bkz. **Akgündüz**, Kamu Hukuku, s. 525; **Çolak**, İslâm Hukuku, s. 93.

328 Nur Suresi 4. ayet: “*Namuslu kadınlara zina isnat edip sonra da dört şahit getiremeyenlere seksen değnek vurun. Artık onların şahitliğini asla kabul etmeyin. İşte bunlar fâsık kimselerdir.*”.

329 Tanıklık ehliyetinin ortadan kalkabilmesi için kişinin kazfettiğinin bilinmesi yeterli değildir. Kişinin mahkûm edilerek suçunun sabit görülmesi gerekir. Bkz. **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 412.

330 “*Kanuni*” ifadesiyle Nur suresindeki hüküm kastedilmektedir.

331 **Avcı**, Özel Hükümler, s. 297; **Özgenç**, s. 828; **Yiğit**, İslam Ceza, s. 38.

332 **Özgenç**, s. 830.

333 **Özgenç**, s. 832.

334 **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 411; **Aydın**, s. 192; **Karaman**, s. 129; **Türcan**, s. 529; **Ekinci**, Osmanlı Hukuku, s. 341, 348; **Çolak**, İslâm Hukuku, s. 93, 94; **Zehra**, s. 108; **Yiğit**, İslam Ceza, s. 67.

Hanefilere göre tövbe edilmesi halinde de tanıklık ehliyeti geri kazanılamaz. Bkz. **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 411; **Aydın**, s. 192; **Karaman**, s. 129; **Türcan**, s. 529; **Çolak**, İslâm Hukuku, s. 93, 94; **Zehra**, s. 108. Diğer yandan Hanefilere göre tövbe edilmesi halinde kişi fasıklıktan kurtulur. Bkz. **Zehra**, s. 109; **Kahraman**, s. 129.

Demir, *Koçak/Dalgın/Şahin* ve *Ekinci* de tanıklığın ömür boyu kaybedileceği görüşündedir. Bkz. **Demir**, s. 100; **Koçak/Dalgın/Şahin**, s. 549; **Ekinci**, Osmanlı Hukuku, s. 341, 348.

Dikkat edilmelidir ki, tanıklık ehliyetinin ömür boyu (ebediyen) kaybedileceği belirtildiğinden bu hükmün neshedilmesi (başka hükümle ortadan kaldırılması) de mümkün değildir. Bkz. **Zehra**, s. 164. Ancak Şafî mezhebine göre tövbe edilmesi halinde tanıklık ehliyeti geri kazanılabilmektedir. Bkz. **Ekinci**, Osmanlı Hukuku, s. 341, 348; **Zehra**, s. 108, 109. *Vehbe* de tövbe edilmesi ve kazf suçunun bir daha işlenmemesi halinde tanıklık ehliyetinin kazanıldığı görüşündedir. Bkz. **Vehbe**, s.

uygulanması halinde köle özgür kılınsa bile tanıklık ehliyetini ömür boyu kaybeder³³⁵. Ancak Müslüman olmayan birisi kazften ceza alsın ve sonra Müslüman olsa Müslüman değilken zaten tanıklık ehliyetine sahip olmadığından ve bu sebeple, kazf suçu dolayısıyla tanıklık ehliyetini kaybetmiş olmadığından, daha önce olmayan tanıklık ehliyetini sırf Müslüman olmasından kaynaklı olarak kazanmış olur³³⁶.

Osmanlı'da *Ebusuud*'a ait bazı fetvalarda kazf suçuna karşılık tazir gerektiği yönünde fetvalar bulunmaktadır³³⁷:

“*Zeyd, zevcesi Hind'e: 'Rosbi, kahbe!' diye, Zeyd'e şer'an ne lâzım gelir?*

el-Cevâb: Ta'zîre müstahak olur.

Zeyd, Amr'a: 'Sana livata ve avretin Hind'e zinâ itdim!' diye, Amr ehl-i irz ve Hind muhsana olduğu takdirce şer'an Zeyd'e ne lâzım olur?

el-Cevâb: Ta'zir ve habs-i medîd lâzımdır.”

Ancak burada sözü geçen “*ta'zir*”in sopa cezası anlamında kullanıldığı kanaatindeyiz³³⁸.

9.3. İnfaz

9.3.1. Cezamn İnfazı

Esasen had suçlarında Kur'an'ın lafzı gereği suçun işlenmemesinden herkes sorumlu olduğu gibi bu suçların işlenmesi halinde kişilerin cezalandırılmasından da herkes sorumludur. Ancak İslamiyet'in gelişimiyle uygulanan bu had cezaları o zamanlardan beri devlet tarafından yerine getirilmektedir. Nitekim şahsi uygulamalar hem mahkûma uygulanması gereken cezadan daha fazlası ve şiddetlisine sebep olabilir hem de pratik açıdan herkesin cezalandırabilmesi mümkün değildir. Böylece had cezalarının infazı yetkisi devlet başkanına ve onun yetkili kılacağı

422. *Çolak*; Maliki ve Hanbelilerin de tövbe edilmesi halinde tanıklık ehliyetinin geri kazanıldığı görüşünde olduğunu aktarmaktadır. Bkz. **Çolak**, *İslâm Hukuku*, s. 94.

³³⁵ **Serahsî**, C. 9, s. 220.

³³⁶ **Serahsî**, C. 9, s. 220.

³³⁷ **Demirtaş, H. Necâti** (2011) *Açıklamalı Osmanlı Fetvâları*, İstanbul, Kubbealtı Yayınevi, s. 385.

³³⁸ “*Tazir*” ifadesinin “*sopa cezası*” olarak kabul edilebileceği hususunda bkz. **Kılıncı**, s. 251.

kişilere verilmiştir³³⁹. Önemle belirtmek gerekir ki, kişi kendi cezasını kendisi infaz edemez ve ancak bir yargılama sonucunda ceza infaz edilmelidir³⁴⁰.

Osmanlı'da da had cezaları devlet tarafından uygulanmıştır. Had suçlarının cezasının infazına hükümet³⁴¹ yani padişah veya padişahın vekili olan sadrazam yetkilidir. Ceza, özel memurlara infaz ettirilir³⁴².

Kazf suçunda hükmedilen ceza, çok ince veya çok kalın olmayan (serçe parmağı kalınlığında³⁴³), kenarsız ve normal vasıflarda bir sopa ile vücudu yaralamadan acı vermek suretiyle infaz edilir³⁴⁴. Sopa budaksız ve düz bir sopa olmalıdır³⁴⁵. Sopanın dalları varsa dalları adedince vurulduğu kabul edilir³⁴⁶. Mahkûmun göğsü ve karnı³⁴⁷ ile

339 Ünsal, s. 64; Udeh, Genel Hükümler, s. 756; Yiğit, İslam Ceza, s. 127.

Eğer devlet otoritesi suçlunun bulunduğu yere ulaşamıyorsa veya devlet yetkilileri infaz görevini yerine getirmiyorsa toplumdaki her bir kişinin de cezayı infaz edebileceği yönünde görüşler bulunmaktadır. Bkz. Ünsal, s. 65. Hatta kazf suçunda kul hakkının daha ağırlıkta olduğu görüşündeki düşünürlerden bazılarının, suçlunun devletin otoritesinden uzakta olması halinde kazf suçu mağdurunun infazı gerçekleştirilebileceği görüşünde olduğu ifade edilmektedir. Bkz. Ünsal, s. 90. Ancak Udeh, bu konuda açık bir şekilde kazf suçunda toplumdaki kişilerin cezayı infaz etmesinin mümkün olmadığı ve eğer infaz ederlerse gerçekleştirdikleri fiilden sorumlu tutulacağını belirtmektedir. Örneğin, bu kişiler yaralama suçundan sorumlu tutulabilecektir. Bkz. Udeh, Genel Hükümler, s. 757.

Bir diğer tartışılmalı husus ise, devlet başkanının had suçu işleyince cezasının infaz edilip edilemeyeceği konusundadır. Hanefilere göre, devlet başkanı had suçu işlerse cezasını infaza yetkili daha üst bir merci bulunmadığından ve söz konusu ceza had cezası olduğundan, bu sebeple de kendi cezasını kendisi infaz edemeyeceğinden ceza infaz edilemez. Diğer mezhepler ise hukuk önünde eşitlik gereği suçu devlet başkanı da işlese cezasının infaz edilmesi gerektiği görüşündedir. Bkz. Ünsal, s. 66-67.

340 Ünsal, s. 65.

341 Ekinci, Osmanlı Hukuku, s. 342.

342 Akgündüz, Kamu Hukuku, s. 522. Tazir suçlarının cezalarının infazında da aynı durum söz konusudur. Bkz. Akgündüz, Kanunnâmelerdeki Ceza, s. 11.

343 Demir, s. 93; Ekinci, Osmanlı Hukuku, s. 338.

344 Gökçen, s. 79; Kılınç, s. 252.

345 Avcı, Hukuk Tarihi, s. 188; Demir, s. 93; Kılınç, s. 252; Ekinci, Osmanlı Hukuku, s. 338.

346 Gökçen, s. 79.

347 Avcı, Hukuk Tarihi, s. 188.

başı, yüzü ve cinsel organı dışındaki yerlere ve her defasında aynı yere olmamak üzere vurulur³⁴⁸. Sırt, omuzlar, kollar, baldırlar ve pazılara eşit olarak dağıtılarak vurulur. Cellat (infaz memuru) elini baş hizasından daha yukarı kaldırmadan vurmalıdır³⁴⁹. Sopanın vurulma şiddeti en şiddetli olarak zina suçunda, sonra içki içme suçunda ve daha sonra daha hafif olacak şekilde kazf suçunda uygulanır. Zina suçunda celde³⁵⁰ olarak vurma söz konusuysen kazf suçu için kalın giysilerin çıkarılması yeterli olur³⁵¹. Erkeklerin infaz süresince ayakta durmaları istenirken kadınların oturmaları istenir³⁵². Nihayet bu ceza insanların huzurunda yani teşhir edilerek infaz edilir³⁵³.

Hamilelik ile lohusalık dönemi arası ceza infaz edilmez ve bu durum sadece infazı erteleyen bir haldir; yani cezayı ortadan kaldırmaz³⁵⁴. Yine

348 Şeyh Bedreddin, s. 557; Demir, s. 93; Kılınç, s. 252; Ekinci, Osmanlı Hukuku, s. 338; Ünsal, s. 64.

349 Avcı, Hukuk Tarihi, s. 188.

Kılınç, s. 252: "... vururken kolunu omuz hizasına kadar kaldıracak, kolu omuz hizasını aşmayacaktır". Ekinci de kolun omuz hizasına kadar kaldırılabilceği görüşündedir. Bkz. Ekinci, Osmanlı Hukuku, s. 338.

350 Celde ve celd, bir kimsenin derisine dokunmak veya (kamçı, sopa ile) vurmaktır anlamına gelir. Ancak Ünsal, celd ile kazf suçunda uygulanan sopa cezasını ayırmamakta ve "celd" in had suçlarında uygulanmasının genel adı olduğunu ve hatta tazir cezalarındaki uygulamasına da "darb" denildiğini aktarmaktadır. Bkz. Ünsal, s. 34.

351 Şeyh Bedreddin, s. 557; İbn-i Abidin, C. 8, s. 254; Kılınç, s. 252.

Şeyh Bedreddin, mahkûmun tüm kıyafetlerinin çıkarılmamasının sebebini kazfedenin doğru söylemiş olması ihtimaline binaen olduğunu belirtmektedir. Bkz. Şeyh Bedreddin, s. 557. Aynı doğrultuda İbn-i Abidin de kazfedenin doğru söylemiş olması ihtimaline binaen sopanın hafif bir tarzda vurulması gerektiğini ve mahkûmun üzerindeki kalın kıyafetleri dışındaki kıyafetlerinin çıkarılmaması gerektiğini belirtmektedir. Bkz. İbn-i Abidin, C. 8, s. 254. Diğer yandan Avcı, zina ve kazf suçlarında cezanın "celde" olarak ifade edildiğini belirtmektedir. Bkz. Avcı, Genel Hükümler, s. 215; Avcı, Hukuk Tarihi, s. 188.

352 Gökçen, s. 79.

353 Kılınç, s. 251; Udeh, Genel Hükümler, s. 763; Yiğit, İslam Ceza, s. 60.

Kılınç, cezanın infazının teşhir edilerek yerine getirilmesinde iki yarar belirtmektedir: 1. Cezanın ibret olması ve suç işlemeyi düşünenler üzerinde caydırıcı etki bırakması. 2. Cezanın infazının işkenceye dönüşmesinin önüne geçilecek olması. Bkz. Kılınç, s. 159, 252.

354 Gökçen, s. 79; Udeh, Genel Hükümler, s. 762, 763; Udeh, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 356; Akgündüz, Kamu Hukuku, s. 522, 523; Yiğit, İslam Ceza, s. 302.

etkisi geçene kadar sarhoşluk, iyileşene kadar hastalık ve zayıflık cezanın infazını erteleyen hallerdir³⁵⁵. *İbn-i Abidin*'in aktarımına göre, kazfeden kişi kendisinin hür değil köle olduğunu söylese bu kabul edilir ve köleler için uygulanan kırk sopa cezası infaz edilir³⁵⁶.

Her ceza ayrı ayrı infaz edilir³⁵⁷. Öyle ki, öldürme cezasının infazının gerçekleştirilmesinin gerektiği bir durumda kazf haddi cezası da gerçekleştirilmesi gerekiyorsa önce kazf haddinin cezası olan seksen sopa cezası infaz edilir, ondan sonra ölüm cezasının infazı yerine getirilir³⁵⁸. Birden fazla had cezasının infazında diğer infazın öncekinden en az bir gün sonra gerçekleştirilmesi gerekir³⁵⁹. Nitekim birden fazla had cezasının infazı gündeme geldiğinde aynı cins cezalar söz konusuysa bir kez infaz edilir; ancak farklı cins cezalar söz konusuysa, önce kazf suçunun cezası infaz edilir³⁶⁰, ardından diğer cins cezaya geçilmeden önce kişinin çektiği acı ve kişi üzerindeki etki geçinceye kadar mahkûm hapsedilir. Nihayet diğer cezalar da infaz edilir³⁶¹.

9.3.2. Cezanın İnfazını Ortadan Kaldıran Sebepler

Kazf suçunun cezasının infazını ortadan kaldıran kazfedene dair ilk sebep failin ölümüdür³⁶². Failin ölümü halinde cezanın infaz edilme imkânı kalmamaktadır. Öyle ki failin ölümü halinde *Ebu Hanife*'ye göre mali nitelikteki cezalar da düşer³⁶³. İkinci sebep ise failin dayanıksızlığıdır. Cezanın bir işkenceye dönüşmemesi gerektiğinden eğer kişi sopa cezasına dayanamayacak zayıflıktaysa cezası ertelenir ve yine ceza bu sebepten ileride de infaz edilemezse ceza hiç infaz

³⁵⁵ Udeh, Genel Hükümler, s. 762; Akgündüz, Kamu Hukuku, s. 522, 523.

³⁵⁶ İbn-i Abidin, C. 8, s. 249.

³⁵⁷ Akgündüz, Kamu Hukuku, s. 522; Udeh, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 415; Ekinci, Osmanlı Hukuku, s. 343.

³⁵⁸ Udeh, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 415.

³⁵⁹ İbn-i Abidin, C. 8, s. 259.

³⁶⁰ İbn-i Abidin, C. 8, s. 260.

³⁶¹ İbn-i Abidin, C. 8, s. 259, 260.

³⁶² Ekinci, Osmanlı Hukuku, s. 343; Akgündüz, Kamu Hukuku, s. 523; Udeh, Genel Hükümler, s. 769-770.

³⁶³ Akgündüz, Kamu Hukuku, s. 523.

edilmeyebilir³⁶⁴. Nitekim diğer had cezalarında da olduğu gibi kazf suçunun cezasının infazında da yaralayıcı ve sert olmayan şekilde vurulmalıdır. Bu ceza her ne kadar acı veren bir ceza olsa da kişinin “telef” olmasına sebep olmamalıdır³⁶⁵. Tövbe (etkin pişmanlık), af³⁶⁶, sulh³⁶⁷ ve -diğer suçların aksine³⁶⁸- zamanaşımı³⁶⁹ kazf suçunun

³⁶⁴ **Ekinci**, Osmanlı Hukuku, s. 338.

³⁶⁵ **Serahsî**, C. 9, s. 188.

³⁶⁶ **Şeyh Bedreddin**, s. 557; **Serahsî**, C. 9, s. 184; **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 406; **Udeh**, Genel Hükümler, s. 773; **Karaman**, s. 129; **Cin/Akyılmaz**, s. 257; **Akgündüz**, Kamu Hukuku, s. 525; **Serahsî**, C. 9, s. 184; **Yiğit**, İslam Ceza, s. 37; **Yiğit**, Kazf Suçu, s. 140.

Had suçlarının hiçbirinde af yetkisi kişilere ve devlet başkanına tanınmamıştır. Bkz. **Akman**, s. 25; **Cin/Akyılmaz**, s. 230; **Aydın**, s. 160; **Türcan**, s. 516; **Yiğit**, Kazf Suçu, s. 140. Yine de kazf suçunu sadece kul hakkını ihlal eden bir suç olarak gören hukukçuların affın kazf için geçerli olduğu görüşünde oldukları belirtilmektedir. Bkz. **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 406; **Türcan**, s. 516.

Serahsî, C. 9, s. 186: “*Had cezası onun affetmesiyle düşmez ama o, affettikten sonra oradan ayrıldığında devlet yetkilisi, cezayı uygulamaz. ... Ancak, geri dönüp, cezalandırma isteğinde bulunursa o zaman ceza uygulanır. ... Ona söylediğinde doğrulasa veya ‘Tanıklarım yalan ifade verdiler’ dese artık hiçbir konuda ondan davacı olamaz*”.

³⁶⁷ **Şeyh Bedreddin**, s. 557; **Avcı**, Genel Hükümler, s. 189; **Yiğit**, İslam Ceza, s. 37.

Diğer yandan 9 Eylül 1687 tarihli Bolu Şer’iyye Sicili’nde karşılıklı anlaşarak iftira ve iddiadan vazgeçilebildiği görülmektedir:

“*Medine-i Bolu Kazası karyelerinden Banaz nam karye sakinelerinden Havva bint-i Osman nam bikr-i balıga meclis-i şer’-i hatrü’l-lazımı’-tekvirde iş bu rafi’ü’l-vesika Mustafa bin Sefer nam şabb-ı emred mahzarında ikrar ve takrir-i kelam idub bundan akdem mezbur Mustafa Karadere nam mevzi’de bana zuru bekaretimi izale eyledi deyu i’la-yı kitab muvakkı’-i hakim-i hasim huzurunda mezburdan taleb ve da’va itmiş idim lakin mezburda ücrete müte’allika hakkım olub virmede te’allül itmeğin husus-ı mezburu mezbur Mustafa’ya ifk-i iftira’ eyledim da’va-yı mezkurundan kazibeyim husus-ı mezbure müte’allika mezbur Mustafa ile da’va ve niza’ım yokdur fima-ba’d şudür ve zuhur dahi iderse lede’l-hükkamü’l-kiram mesmu’a ve makbule olmasun didikde gibbe’t-tasdikî’ş-şer’ı ma-hüve’l-vakı’ 9- min zi’l-ka’de li-sene seman ve tis’in ve elf. Şuhudü’l- hal el-Hac Hamza Beğ bin Mehmed Çavuş, Mehmed Aga bin el-Hac Muslı, Bazar oğlu Mehmed, ‘Abdullah Musa, Ya’kub bin Ahmed, Muhzır Mustafa, Muhzır Mehmed ve gayrihim.” **Çöpoğlu**, **Binnaz** (2008) Bolu Şer’iyye Sicili, Bolu, Bolu Halk Kültürünü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, s. 148, 149.*

³⁶⁸ Kazf hariç diğer had suçlarında zamanaşımı geçerlidir. Bkz. **İbn-i Abidin**, C. 8, s. 247; **Akman**, s. 25; **Aydın**, s. 160; **Akgündüz**, Kamu Hukuku, s. 522; **Ekinci**, Osmanlı Hukuku, s. 344. Hanefiler dışındaki mezheplerde hiçbir had suçunda zamanaşımının geçerli olmadığı görüşü de belirtilmektedir. Bkz. **Karaman**, s. 516.

cezasını ortadan kaldırmadığı gibi infazına da engel olmaz³⁷⁰. Zamanaşımı açısından şikâyete tabi diğer suçlarda bir aylık³⁷¹, bazı suçlarda altı aylık ve bazılarında tamamen yasama organına bırakılan sürelerce³⁷² şikâyet süresi öngörülmüştür; ancak bu süreler kazf suçu için uygulanmaz³⁷³.

Cezanın infazına engel olan hallerden mağdura ilişkin olanlara baktığımızda şu durumlar karşımıza çıkar: Mağdurun ölmesi halinde ceza infaz edilmez; hatta kazfedenin cezasının bir kısmı infaz edilirken mağdur ölse, cezanın geri kalanı infaz edilmez³⁷⁴. Mağdurun aklını yitirmesi veya dilsiz hale gelmesi³⁷⁵, muhsanlık sıfatının ortadan kalkması³⁷⁶, infaz sürerken infaz mahallini terk etmesi³⁷⁷ hallerinde de cezanın infazı ortadan kalkar. Bu durumlarda infaz halihazırda yerine getiriliyorsa infaza son verilir. Ayrıca hükmün infazından önce tanıkların tanık ehliyetinin ortadan kalkması da infazı ortadan kaldırır³⁷⁸.

Son olarak belirtmek gerekir ki, hükümden sonra ortaya çıkan faildeki akıl hastalığı infaza etki eder. *Şafii* ve *Ahmed*'e göre, sadece ikrar ile suçun ispat edilmesi hali dışında, failin akıl hastası olması infaza engel oluşturmaz. Malikilere göre böyle bir durum cezanın infazına engeldir.

369 **Udeh**, Genel Hükümler, s. 777; **Cin/Akılmaz**, s. 231; **Avcı**, Genel Hükümler, s. 178; **Akgündüz**, Kamu Hukuku, s. 523, 851; **Ekinci**, Osmanlı Hukuku, s. 344; **Yiğit**, İslam Ceza, s. 144; **İbn-i Abidin**, C. 8, s. 247.

370 **Akgündüz**, Kamu Hukuku, s. 523.

İbn-i Abidin, mağdurun faili affetmesi halinde had cezasının infaz edilemediğini, ancak bu durumun affin geçerli olması anlamına gelmediğini belirterek mağdurun sonradan cezanın infazını talep etmesi halinde infazın gerçekleştirilebildiğini ifade etmektedir. Bkz. **İbn-i Abidin**, C. 8, s. 263, 264.

371 **Ekinci**, Osmanlı Hukuku, s. 344; **Avcı**, Genel Hükümler, s. 179.

372 **Akgündüz**, Kamu Hukuku, s. 523.

373 **Ekinci**, Osmanlı Hukuku, s. 344; **Avcı**, Genel Hükümler, s. 179.

374 **İbn-i Abidin**, C. 8, s. 250; **Serahsî**, C. 9, s. 192; **Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3, s. 374, 375; **Avcı**, Genel Hükümler, s. 176.

375 **Serahsî**, C. 9, s. 215.

376 **Serahsî**, C. 9, s. 215.

377 **Serahsî**, C. 9, s. 186. Nitekim bu cezanın infazı ancak mağdurun huzurunda gerçekleştirilir. Bkz. **İbn-i Abidin**, C. 8, s. 264. Üstelik mağdur geri dönüp mahkûmun cezalandırılmasını isterse infaza devam edilir. Bkz. **Serahsî**, C. 9, s. 186.

378 **Serahsî**, C. 9, s. 192: “*Görmez misin ki cezanın bir bölümü vurulduktan sonra tanıklar kör veya günahkâr olsalar cezanın geri kalanı düşürülür*”.

Hanefilere göre de bu durum cezanın infazına engel olsa da eğer cezanın infazına başlanmışsa bu aşamadan sonra ortaya çıkan akıl hastalığı cezanın infazına engel olmaz³⁷⁹.

10. KAZF SUÇUNUN BUGÜNÜ VE YARINI

Günümüzde kazf suçu özel bir düzenlemeyle mevzuatımızda yer almamaktadır. Eğer zina suç olmaya devam etseydi, kazf fiilinin TCK m. 267'deki iftira suçuna vücut vereceğini söyleyebilirdik. Ancak zina suç olmaktan çıkarılmıştır.

765 Sayılı TCK m. 440 ve 441'de zina suçu düzenlenmekteydi. “Kocanın zinası”nı düzenleyen 441. madde Anayasa’ya aykırı olması iddiasıyla Anayasa Mahkemesi’ne götürülmüş ve Anayasa Mahkemesi “*Yasakoyucu kuşkusuz, toplumsal gelişme ve özellikleri gözönünde bulundurarak zinayı suç olmaktan çıkarabileceği gibi onun gerçekleşmesini belli koşullara da bağlayabilir. Ancak, bunu yaparken evlilik birliğinin tarafları olarak aynı konumda bulunan karı, koca arasında ayırım yaratacak bir düzenlemeyi gerçekleştiremez. Açıklanan nedenlerle, Türk Ceza Yasası'nın 441. maddesi, Anayasa'nın 10. maddesine aykırıdır; iptali gerekir.*” gerekçeleriyle Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmek üzere 23.09.1996 tarihinde madde hakkında iptal kararı vermiştir³⁸⁰. “*Karının zinası*”nı düzenleyen 440. madde de Anayasa’ya aykırı olması iddiasıyla Anayasa Mahkemesi’ne götürülmüş ve Anayasa Mahkemesi “*Türk Ceza Kanunu'nun 440. maddesinde, karının zinasının suç oluşturacağı öngörülmüş, kocanın zinasını suç sayan 441. maddesi ise Anayasa Mahkemesi'nce iptal edilmiştir. Böylece, kocanın zinası suç olmaktan çıkmıştır. Evlilik birliğinin tarafları olarak karı ile aynı hukuksal konumda olması gereken koca için zinanın suç olmaktan çıkmasına karşın, karı için suç sayılmaya devam etmesi Anayasa'nın 10. maddesindeki "eşitlik" ilkesine aykırılık oluşturmaktadır. Maddenin iptali gerekir.*” gerekçeleriyle Resmî Gazete'de yayımlandığı gün sonuç doğuracak şekilde 23.06.1998 tarihinde madde hakkında iptal kararı

³⁷⁹ Udeh, Genel Hükümler, s. 609.

³⁸⁰ Anayasa Mahkemesi, E. 1996/15, K. 1996/34, KT. 23.09.1996, RG T. 27.12.1996, RG S. 22860.

vermiştir³⁸¹. 765 Sayılı TCK'dan sonra yürürlüğe giren 5237 Sayılı TCK'da ise zina suçu düzenlenmemiştir.

Zina, suç olarak düzenlenmese de hukuka aykırı haksız bir fiil olmaya devam etmektedir. Nitekim hukuk düzenine aykırı bir fiil tüm hukuk açısından hukuka aykırıdır³⁸². Zina, 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu (TMK) m. 161'de boşanma sebebi olarak düzenlenmiştir. Bu bağlamda, kazf fiili her ne kadar TCK m. 267'deki iftira suçuna vücut veremese de TCK m. 125/1'deki hakaret suçuna vücut verebilir. Çünkü TMK m. 161'de düzenlenen zinayı isnat etmek, TCK m. 125 kapsamında somut veya soyut fiil veya olgu isnadına vücut verebilir.

Somut fiil veya olgu isnadı için isnadın belirli (somut), mümkün, algılanabilir ve inanılabilir olması gerekir³⁸³. Örneğin; “*menfaat sağlamak için geçen gece karısından habersiz komşusu A ile yattı.*” sözleri somut fiil isnadı teşkil ederken “*o, kocasından gizli fahişelik yapıyor.*” sözü somut olgu isnadı olur.

Soyut fiil veya olgu isnadı ise sövmektir. Nitekim aslında kanıtlanabilir ve inanılabilir bir durum olmamasına rağmen karşıdaki kişinin onur, şeref ve saygınlığına sövmek suretiyle bir saldırı olmaktadır³⁸⁴. Örneğin; “*fahişe.*” sözü sövmek suretiyle gerçekleştirilen hakarettir³⁸⁵.

Bir fiilin hukuka aykırılık muhtevasını hukuka ön gelen davranış normları belirler. Suçlar da temelde haksız fiil teşkil eder. Her suç hukuka aykırıdır fakat her hukuka aykırı fiil suç teşkil etmez³⁸⁶. Örneğin zina, suç olarak tanımlanmamış olsa da TMK gereği hukuka aykırı bir haksız fiildir³⁸⁷. Hukuka aykırılık, fiilin hukuk düzeni karşısındaki vasfı iken, haksızlık hukuka aykırı fiilin bizatihi kendisidir. Hukuka aykırılık, derecelendirilemez; ancak haksızlık, derecelendirilebilir. Bu durumda

381 Anayasa Mahkemesi, E. 1998/3, K. 1998/28, KT. 23.06.1998, RG T. 13.03.1999, RG S. 23638.

382 **Özgenç**, s. 294; **Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır**, Genel Hükümler, s. 403; **Koca/Üzülmez**, Genel Hükümler, s. 262; **Akbulut**, s. 417.

383 **Koca/Üzülmez**, Özel Hükümler, s. 435.

384 **Koca/Üzülmez**, Özel Hükümler, s. 436.

385 Bkz. TCK m. 125 gerekçesi.

386 **Özgenç**, s. 296-298.

387 **Özgenç**, s. 371.

hukuka aykırı bir fiilin haksızlık içeriğinin azlığından veya fazlalığından söz edilebilir³⁸⁸.

Kazf fiilinin hukuka aykırı olduğunda şüphe yoktur. Nitekim TCK m. 125/1 gereği kazf fiili hakaret suçunu meydana getirebilir. Bu sebeple, kanaatimizce, günümüzde kazf fiilinin hakaret suçu açısından daha fazla cezayı gerektiren nitelikli hal olarak düzenlenmesinin tartışılması gerekir. Nitekim kazf fiiline toplumumuzun gerçekleri ve toplumumuzda çoğunlukta olan dini inanç çerçevesinde bakıldığında bu hususun hassas ve önemli bir konu olduğu görülmektedir. Ayrıca dikkat edilmelidir ki, kazf fiilinin davranış normlarına aykırılık teşkil etmesi hususunda bir tereddüt yoktur. Medeniyetlerin erken zamanlarından beri hemen her toplumda zina ve zina iftirası cezalandırılan bir fiil olarak günümüze gelmiştir³⁸⁹. Eski çağlardan sonra İslamiyet açısından da kazf fiilinin önem arz etmesi had suçu olarak Kur'an'da düzenlenmiş olmasından anlaşılmaktadır. Cinsel dokunulmazlık ve iffet her zaman her medeniyette çokça önem atfedilen hukuki değerler olmuştur. Geçmişten

388 Özgenç, s. 298.

389 Kazfın eski çağlarda cezalandırılmasına dair düzenlemelere çalışmanın başında değinilmişti. Zina ve iftira ile ilgili diğer toplumlara ait eski düzenlemelere baktığımızda aşağıdaki örneklerle karşılaşmaktayız:

İbn-i Abidin, C. 8, s. 248: “*Galiba bunun sebebi zinânın her millette haram olmasıdır. Binaenaleyh zinâ ile kazfte bulunmak da haramdır*”.

Haviland, William A./Prins, Harald E. L./Walrath, Dana/McBride, Bunny (2008) Kültürel Antropoloji, İstanbul, Kaknüs Yayınları (Çev.: Sarıoğlu, Erguvan/Deniz, İnan), s. 468: “*Çoğumuz sömürge toplumunu (17 ve 18. yy. Kuzey Amerika sömürgelerini) cinsel etkinliği denetleyen gayet katı kurallarla ilişkilendirir. Gerçekten de bütün sömürgelerde evlilik dışı ilişki ve zinaya karşı yasalar vardı. Zina, (özellikle evli bir kadının bir erkekle olan ilişkisi) ciddi olarak cezalandırılıyor, suçlular, herkesin önünde kırbaçlanıyor ya da öldürülüyordu*”.

Antik Çağ'da Mısır'da iftira ve zina suçlarına karşılık cezalar şu şekildeydi: “*Verdiği sözden, akitten dönmek ve iftira idamla cezalandırılır. ... Zinada erkeğin cinsî uzvu, kadının burnu kesilir.*” **Ekinci**, Hukukun Serüveni, s. 39. Antik Çağ'da Hititlerde zinaya ölüm cezası verilmiştir. Bkz. **Ekinci**, Hukukun Serüveni, s. 63. Antik Çağ'da Hindistan'da zina eğer aynı “*kast*”lar arasında yapılmışsa cezalandırılmıyordu. Ancak üst sınıftan biriyle zinada erkek yakılmakta, kadın ise köpeklere parçatılmaktaydı. Bkz. **Ekinci**, Hukukun Serüveni, s. 87. Antik Çağ'da Türkistan'da evli kadınla zina yapanlar idamla cezalandırılıyordu. Bkz. **Ekinci**, Hukukun Serüveni, s. 95. Antik Çağ'da Yunanistan'da Atina Hukuku'na göre zina suçunda erkek idam edilirken kadın için boşanma ve çeyizin kocaya bırakılması söz konusuydu. Bkz. **Ekinci**, Hukukun Serüveni, s. 132.

gelen insanlığın ortak değerlerinin dikkate alınması³⁹⁰ ve günümüzde de bu doğrultuda kazf fiilinin, hakaret suçunun daha fazla cezayı gerektiren nitelikli hali olarak düzenlenebilirliğinin tartışılması gerektiği kanaatindeyiz.

SONUÇ

Kazf suçuna insanlığın hemen her çağında ve her toplumunda rastlamak mümkündür. Böylesi evrensel nitelikte bir haksız fiilin İslam dini açısından dikkate alınmaması düşünülemezdi. Nitekim Kur'an'da bu fiil bir had suçu olarak düzenlenmektedir.

Osmanlı Devleti, yönetiminde ve toplumun yaşayışında temel aldığı din İslam olmuş ve buna göre, bir düzen kurmaya çalışmıştır. İrsal ve dinsel kökenler toplumsal değerleri ve idari yönetimi köklü olarak etkiler. Bu sebeptir ki, kazf suçu Osmanlı zamanında da suç olarak kabul edilmiş ve had cezası uygulanmıştır.

Kazf suçu, çalışmamızda günümüz ceza hukuku anlayışına göre tasnif edilmeye çalışılarak bölümlenmesi sağlanmış ve geçmişten günümüze bir bakış açısı yakalanmaya çalışılmıştır. İslam hukuku vakıalar hukuku olduğundan genel hükümlere ulaşmak ve genel hükümleri özel durumlara uygulamak çok zor olmaktadır. Yine de çalışmanın amacı doğrultusunda böyle genel bir kalıptan kazf suçuna bakıldığında şu sonuçlara ulaşılmaktadır:

1. Kazf suçu, had suçlarından biridir ve bu sebeple, cezası sabittir. Eğer cezada indirim yapılan bir hal varsa, bu durumda kazf had suçu olmaktan ve ceza da had cezası olmaktan çıkmaktadır. Örneğin, suçun köleye karşı işlenmesinde cezada indirim yapılmaktadır; ancak bu ceza tazir cezası olmaktadır.

2. Kazf suçunda hem kamu (Allah) hakkı hem de kul hakkı bulunmakla birlikte kamu hakkı ağırlıktadır.

3. Kazf suçu, seçimlik hareketli bir suçtur. Bu hareketler, zina insadında bulunmak veya nesebin inkâr edilmesidir.

4. Kazf suçunun söz ile işlenebilmesi hususunda bir ihtilaf bulunmazken yazı ile işlenebilmesi hususunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bu ihtilafın sebebi ise yazının eskiden güvenilir bir araç

³⁹⁰ **Avcı, Mustafa** (2006) "İslâm'ın Ceza Hukukuna Katkısı" İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi, S. 8, s. 145: "Böylece tarihi seyir içinde devam ede gelen ilahi dinler, insani değerler ve toplumlar arasında bütünlük kurmuş ve bütinleyici olmuştur".

kabul edilmemesi dolayısıyla suçun işlenmesinde şüphe oluşacağı ve şüphenin had suçu ve cezasını ortadan kaldıracığıdır.

5. Kazf suçunda herkes fail olabilir. Müste'menler de fail olabilir.

6. Kazf suçunda mağdur unsurunun ayrıntılı olarak düzenlendiğini görmekteyiz. Bu da söz konusu suçun alanını daraltan bir etki yapmaktadır. Bakıldığında suçun mağduru sadece akıllı, baliğ, hür, Müslüman ve iffetli (namuslu) kadın ve erkek olabilmektedir. Bu şartlar tek bir kelimeyle “*muhsan*” olarak ifade edilmektedir.

7. Kazf suçunun konusu kişinin onur, iffet, şeref ve saygınlığıdır. Kazf suçu soyut tehlike suçudur.

8. Kazf suçu, fiilin gerçekleştirilmesiyle tamamlandığından sırf hareket suçudur. Yani bu suçun tamamlanması için netice aranmamaktadır.

9. Kazf suçunda daha az veya daha fazla cezayı gerektiren nitelikli hal bulunmamaktadır.

10. Kazf suçu ancak kasten işlenebilir. Zira had suçları sadece kasten işlenebilir.

11. Kazf suçunda hakkın kullanılmasının hukuka uygunluk sebebi olarak uygulanmasının mümkün olduğu, ancak diğer hukuka uygunluk sebeplerinin uygulanmasının suçun niteliği gereği zor olduğu kanaatindeyiz.

12. Kazf suçunda suçu işleyen kişi eğer o an akıl hastasıysa ve akıl hastalığı etkili olarak suçu işliyorsa, baliğ değilse, sarhoşluğa bilerek kendisi sebep olmamışsa veya “*ağır*” cebir ve tehdide maruz kalmışsa kişinin kusurluluğunda azalma olduğu kabul edilmektedir. Önemle belirtmeliyiz ki, İslam ceza hukuku açısından bu suçta haksız tahrikin kusurluluk halini azalttığı kabul edilmemekte ve bu sebeple, kişinin cezasında indirimle gidilmemektedir. Diğer kusurluluğu kaldıran hallerin uygulanması bakımından suçun niteliğinin uygun düştüğü ölçüde uygulanabilir olduğu kanaatindeyiz.

13. Sırf hareket suçlarına kural olarak teşebbüs mümkün değildir. Ama hareket eğer bölünebiliyorsa teşebbüs mümkün hale gelir. Kazf suçu sadece sözel olarak gerçekleştirilebildiği kabul edildiğinde bu suç için teşebbüs mümkün olmamaktadır.

14. Kazf suçunda azmettirme, dolaylı faillik ve manevi yardım etme mümkündür. Ancak bu suçun sadece sözel olarak gerçekleştirilebildiği kabul edildiğinde müşterek faillik ve maddi yardım etme mümkün olmamaktadır.

15. Kazf suçunda bir kazf suçunun cezası infaz edilinceye kadar ister aynı konu üzerinde, ister farklı konular üzerinde gerçekleşsin, ister tek fiille ister birden fazla fiille gerçekleşsin, tek bir suçun cezasıyla

cezalandırma yoluna gidilmektedir. Ancak infazdan sonra yeni bir cezaya hükmedilebilmektedir. İnfaza kadar birden fazla kazf suçunun işlenmesine tek ceza verilmesinin istisnasını Hz. Ayşe'ye ve Hz. Peygamber'in eşlerine kazfedilmesi halleri oluşturmaktadır. Bu hallerde iki kazf suçuna karşılık iki ceza öngörülerek gerçek içtima kabul edilmiştir.

16. Kazf suçu açısından üstsoy olmak şahsi cezasızlık sebebidir. Failin köle olması halinde ise ceza yarı oranında indirilir.

17. Kazf suçunda etkin pişmanlık kabul edilmemektedir. Nitekim tövbenin ceza miktarında bir etkisi bulunmamaktadır.

18. Kazf suçunda kamu hakkı ağır basmasına karşın suçun takibi için şikâyet şartı aranmaktadır. Bunun sebebi de kişinin bu suçla birlikte toplumdaki yeri, onuru ve şerefine önemli ölçüde zedelenmiş olmasıdır. Ancak belirtmek gerekir ki, bir kez şikâyet hakkı kullanıldıktan sonra şikâyetten vazgeçmek mümkün değildir.

19. Şikâyet hakkı mağdur hayattaysa ona, hayatta değilse onun üstsoy ve altsoyuna aittir.

20. Kazf suçunun ispatı için zina suçunda aranan nitelikteki iki erkek tanığın olması veya sanığın ikrarı gerekli ve yeterlidir. İkrardan dönme kabul edilmemiştir.

21. Sanık eğer isnadını ispatlamak isterse, zina suçunu ispatlaması gerektiğinden zinayı fasık olmayan dört erkek tanıkla ispatlaması gerekir.

22. Kazf suçunun yaptırımı, seksen sopadır. Mahkumiyete bağlı olarak tanıklık ehliyeti sonsuza dek kaybedilir ve kişi fasık ilan edilir.

Son olarak belirtmek gerekir ki; kadim dönemlere ve toplumlara uzanan bu suç dikkate alınmalı ve koruduğu değerler vasıtasıyla suçun neden düzenlendiği anlaşılmaya çalışılmalıdır. Muhakkak ki, binlerce yıl boyunca kabul edilen değerler ve bu değerlerin ihlali halinde yaptırımların öngörülmesi dikkate değer bir olgudur. Elbette günümüzde hakaret suçu ile kazf fiiline karşı koruma sağlanmaya çalışılmaktadır. Ancak suçlar, suçların nitelikli halleri ve bunlara karşı öngörülen yaptırımlarda, başka kıstaslar da etkili olmakla birlikte, fiilin haksızlık içeriği önemli derecede etkilidir. Bu bağlamda, kazf fiilinin hakaret suçunda daha fazla cezayı gerektiren nitelikli hal olarak düzenlenmesinde kültürel geçmiş ve yaşadığımız toplumun değerleri bakımından tartışılmaya değer bir yön olduğu kanaatindeyiz.

KAYNAKÇA

- Akbulut, Berrin** (2017) Ceza Hukuku Genel Hükümler, 4. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi.
- Akgündüz, Ahmed** (2011) İslam ve Osmanlı Hukuku Külliyyatı Kamu Hukuku, 1. Cilt, Ankara, Osmanlı Araştırmaları Vakfı Yayınları (**Akgündüz**, Kamu Hukuku).
- Akgündüz, Ahmed** (1999) “*Kanunnâmelerdeki Ceza Hukuku Hükümleri ve Şer’î Tahlili*” İslâmî Araştırmalar Dergisi, C. 12, S. 1, s. 1-16 (**Akgündüz**, Kanunnâmelerdeki Ceza).
- Akgündüz, Ahmed** (1990) Osmanlı Kanunnâmeleri ve Hukukî Tahlilleri, 1. Kitap Osmanlı Hukukuna Giriş ve Fatih Devri Kanunnâmeleri, İstanbul, Fey Vakfı Yayınları (**Akgündüz**, 1. Kitap).
- Akgündüz, Ahmed** (1990) Osmanlı Kanunnâmeleri ve Hukukî Tahlilleri, 2. Kitap II. Bâyezid Devri Kanunnâmeleri, İstanbul, Fey Vakfı Yayınları (**Akgündüz**, 2. Kitap).
- Akgündüz, Ahmed** (1991) Osmanlı Kanunnâmeleri ve Hukukî Tahlilleri, 3. Kitap Yavuz Sultan Selim Devri Kanunnâmeleri, İstanbul, Fey Vakfı Yayınları (**Akgündüz**, 3. Kitap).
- Akgündüz, Ahmed** (1992) Osmanlı Kanunnâmeleri ve Hukukî Tahlilleri, 4. Kitap Kanunî Devri Kanunnâmeleri, I. Kısım Merkezî ve Umumî Kanunnâmeler, İstanbul, Fey Vakfı Yayınları (**Akgündüz**, 4. Kitap).
- Akgündüz, Ahmed** (1993) Osmanlı Kanunnâmeleri ve Hukukî Tahlilleri, 6. Kitap Kanunî Devri Kanunnâmeleri, II. Kısım Eyâlet Kanunnâmeleri (II), İstanbul, Fey Vakfı Yayınları (**Akgündüz**, 6. Kitap).
- Akgündüz, Ahmed** (1994) Osmanlı Kanunnâmeleri ve Hukukî Tahlilleri, 8/I. Kitap III. Murad Devri Kanunnâmeleri, 8/II. Kitap III. Mehmed Devri Kanunnâmeleri, İstanbul, Fey Vakfı Yayınları (**Akgündüz**, 8/I. Kitap).
- Akgündüz, Ahmed** (1996) Osmanlı Kanunnâmeleri ve Hukukî Tahlilleri, 9/I. Kitap I. Ahmed Devri Kanunnâmeleri, 9/II. Kitap II. Osman Devri Kanunnâmeleri, İstanbul, Fey Vakfı Yayınları (**Akgündüz**, 9/II. Kitap).
- Akman, Mehmet** (2004) Osmanlı Devleti’nde Ceza Yargılaması, İstanbul, Eren Yayıncılık.
- Aksu, Ali** (2004) “*İfk Olayı Üzerine Bir Değerlendirme (Sebepler ve Sonuçları Açısından)*” Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, C. VIII/1, s. 1-21.
- Alacakaptan, Uğur** (1961) Suçun Unsurları, Ankara, Ajans-Türk Matbaası.

Artuk, M. Emin/Gökçen, Ahmet/Alşahin, M. Emin/Çakır, Kerim (2017) Ceza Hukuku Genel Hükümler, 11. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi (**Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır**, Genel Hükümler).

Artuk, M. Emin/Gökçen, Ahmet/ Alşahin, M. Emin/Çakır, Kerim (2017) Ceza Hukuku Özel Hükümler, 16. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi (**Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır**, Özel Hükümler).

Âşûr, Muhammed Tâhir İbn (2013) İslâm Hukuk Felsefesi Gaye Problemi, İstanbul, Rağbet Yayınları (Çev.: Akyüz, Vecdi/Erdoğan, Mehmet).

Avcı, Mustafa (2006) “İslâm’ın Ceza Hukukuna Katkısı” İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi, S. 8, s. 113-147 (**Avcı**, İslâm’ın Ceza).

Avcı, Mustafa (2010) Osmanlı Ceza Hukuku Genel Hükümler, Konya, Mimoza Yayınları (**Avcı**, Genel Hükümler).

Avcı, Mustafa (2014) Osmanlı Ceza Hukuku Özel Hükümler, Konya, Mimoza Yayınları (**Avcı**, Özel Hükümler).

Avcı, Mustafa (2012) Türk Hukuk Tarihi Dersleri, Konya, Mimoza Yayınları (**Avcı**, Türk Hukuk).

Aydın, M. Âkif (2009) Türk Hukuk Tarihi, 7. Baskı, İstanbul, Beta Yayıncılık.

Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı (2000) 82 Numaralı Mühimme Defteri (1026-1027 / 1617-1618) Özet-Transkripsiyon-İndeks ve Tıpkıbasım, Ankara.

Bayındır, Abdülaziz (1984) Şer’iyye Sicilleri Işığında Osmanlılarda Muhakeme Usulleri, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Beccaria, Cesare (2004) Suçlar ve Cezalar Hakkında, Ankara, İmge Kitabevi.

Beroje, Sahip (2007) Ceza Muhâkemesi Hukuku Açısından İslâm İspat Hukuku, Ankara, FCR Yayınları.

Büyükbaş, Nazım (2013) “İslam Ceza Hukukunda Hadlerin Caydırıcılığı” Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 2, 2013/II, s. 97-126.

Centel, Nur/Zafer, Hamide/Çakmut, Özlem (2016) Türk Ceza Hukukuna Giriş, 9. Bası, İstanbul, Beta Yayınları (**Centel/Zafer/Çakmut**, Türk Ceza).

Centel, Nur/Zafer, Hamide/Çakmut, Özlem (2016) Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, 3. Bası, İstanbul, Beta Yayınları (**Centel/Zafer/Çakmut**, Kişilere Karşı).

Cezârî, Abdurrahman (1993) Dört Mezhebe Göre İslâm Fıkhı, 7. Cilt, 3. Baskı, İstanbul, Çağrı Yayınları (Çev.: Keskin, Mehmet).

Cin, Halil/Akgündüz, Ahmet (1990) Türk-İslam Hukuk Tarihi, 1. Cilt Kamu Hukuku, İstanbul, Timaş Yayınları.

Cin, Halil/Akyılmaz, Gül (2014) Türk Hukuk Tarihi, 5. (İlave) Baskı, Konya, Sayram Yayıncılık.

Çolak, Abdullah (2017) İslâm Hukuku (Ceza ve Borçlar), 2. Baskı, Ankara, Öncü Yayınevi (**Çolak, İslâm Hukuku**).

Çolak, Mücahit (2011) “İslâm Hukukunda Ceza Ehliyeti Açısından Yaş Küçüklüğü” Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, S. 35, s. 103-124 (**Çolak, Yaş Küçüklüğü**).

Çöpoğlu, Binnaz (2008) Bolu Şer’iye Sicili, Bolu, Bolu Halk Kültürünü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.

Daştan, Eda (2014) Tophane 2 Numaralı Şeriye Sicili Defteri H. 966-967/1558-1560 (İnceleme-Metin), Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.

Demir, Abdullah (2011) Türk Hukuk Tarihi, İstanbul, Yitik Hazine Yayınları.

Demirbaş, Timur (2016) Ceza Hukuku Genel Hükümler, 11. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi.

Demirtaş, H. Necâti (2011) Açıklamalı Osmanlı Fetvâları, İstanbul, Kubbealtı Yayınevi.

Doğan, Hasan (2008) İslâm Hukukunda İftira Suçu ve Cezası, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Dönmezer, Sulhi/Erman, Sahir (1985) Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım, C. 1, 9. Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi.

Ekinci, Ekrem Buğra (2011) Hukukun Serüveni, İstanbul, Arı Sanat Yayınevi (**Ekinci, Hukukun Serüveni**).

Ekinci, Ekrem Buğra (2016) Osmanlı Hukuku Adalet ve Mülk, 4. Baskı, Arı Sanat Yayınları, İstanbul (**Ekinci, Osmanlı Hukuku**).

Erem, Faruk (1971) Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku, 9. Baskı, Ankara, Sevinç Matbaası.

Erkocaaslan, Recep (2015) “Benî Müstakil Gazvesi Esnasında Ortaya Çıkan Nifak Hareketleri ve İfk Olayı” Diyanet İlmî Dergi, C. 51, S. 1, s. 129-158.

Garofalo, Baron Raffaele (1957) Criminologia «Suç, Suçlu ve Ceza», İstanbul, Nurgök Yayıncılık (Çev.: Göklü, Muhittin).

Gökçen, Ahmet (1989) Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Kanunları ve Bu Kanundaki Ceza Müeyyideleri, İstanbul.

Hakeri, Hakan (2010) Ceza Hukuku Genel Hükümler, 9. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi.

Hafizoğulları, Zeki/Özen, Muharrem (2015) Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 8. Baskı, Ankara, US-A Yayıncılık (**Hafizoğulları/Özen**, Genel Hükümler).

Hafizoğulları, Zeki/Özen, Muharrem (2016) Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Kişilere Karşı Suçlar, 5. Baskı, Ankara, US-A Yayıncılık (**Hafizoğulları/Özen**, Özel Hükümler).

Haviland, William A./Prins, Harald E. L./Walrath, Dana/McBride, Bunny (2008) Kültürel Antropoloji, İstanbul, Kaknüs Yayınları (Çev.: Sarıoğlu, Erguvan/Deniz, İnan).

İbn-i Abidin (1983) Redd'ül-Muhtar Ale'd-Dürri'l-Muhtar, 8. Cilt, İstanbul, Şamil Yayınevi (Çev.: Davudoğlu, Ahmed).

İçel, Kayıhan (2016) Ceza Hukuku Genel Hükümler, Yenilenmiş Bası, İstanbul, Beta Yayıncılık.

Karaman, Hayrettin (1978) Mukayeseli İslâm Hukuku, İstanbul, İrfan Yayınevi.

Kılınc, Ahmet (2014) Mukayeseli Hukuk ve Hukuk Tarihinde Teşhir Cezası, Ankara, Adalet Yayınevi.

Koca, Mahmut/Üzülmez, İlhan (2017) Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 10. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi (**Koca/Üzülmez**, Genel Hükümler).

Koca, Mahmut/Üzülmez, İlhan (2017) Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 4. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi (**Koca/Üzülmez**, Özel Hükümler).

Koçak, Muhsin/Dalgın, Nihat/Şahin, Osman (2013) İslâm Hukuku, İstanbul, Ensar Yayıncılık.

Kozak, İbrahim Erol (2011) Kadim Dönemler Genel Hukuk Tarihi, Ankara, Adalet Yayınevi.

Örsten Esirgen, Seda (2015) “*İslam-Osmanlı Ceza Hukukunda Zimmiler*” Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Prof. Dr. Mehmet Âkif Aydın’a Armağan Özel Sayı, C. 21, S. 2, s. 187-213.

Özbek, Veli Özer/Doğan, Koray/Bacaksız, Pınar/Tepe, İlker (2016) Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 7. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi (**Özbek/Doğan/Bacaksız/Tepe**, Genel Hükümler).

Özbek, Veli Özer/Doğan, Koray/Bacaksız, Pınar/Tepe, İlker (2016) Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 10. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi (**Özbek/Doğan/Bacaksız/Tepe**, Genel Hükümler).

Özgül, Orhan/Gül, Mustafa Fırat/Azap, Eralp Yaşar (2014) Aksaray’ın Tek Şer’iyye Sicili, Ankara, TBB ve Aksaray Barosu Ortak Yayını.

Özgenç, İzzet (2017) Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 13. Bası, Ankara, Seçkin Yayınevi.

Öztürk, Bahri/Erdem, Mustafa Ruhan (2016) Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, 16. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi.

Özer, Salim (2008) “*Günahların Affında ve Cezaların Düşmesinde Tövbenin Etkisi*” Bilimname, S. 14 (XIV), 2008/1, s. 79-107.

Schacht, Joseph (1986) İslâm Hukukuna Giriş, Ankara, Ankara İlahiyat Fakültesi Yayınları (Çev.: Dağ, Mehmet/Şener, Abdulkadir).

Serahsî (2011) Mebsût, 9. Cilt, İstanbul, Gümüşev Yayıncılık.

Soyaslan, Doğan (2016) Ceza Hukuku Genel Hükümler, 7. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları (**Soyaslan**, Genel Hükümler).

Soyaslan, Doğan (2016) Ceza Hukuku Özel Hükümler, 11. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları (**Soyaslan**, Özel Hükümler).

Şahin, Cumhur (2015) Ceza Muhakemesi Hukuku-I, 6. Bası, Ankara, Seçkin Yayınevi.

Şahin, İskender (2013) “*Dünya Hayatı Çerçevesinde Kur’an’da Yer Alan Fiilî Cezalar*” Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, C. 15, S. 2, s. 61-110.

Şeyh Bedreddin (2012) Fıkıh Ekolleri Arasındaki Tartışmalı Konuların İncelikleri (Letâifu'l-İşârât fi Beyâni'l-Mesâili'l-Hilâfiyyât), Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları (Editör: Apaydın, Yunus Hacı).

Tezcan, Durmuş/Erdem, Mustafa Ruhan/Önok, Murat (2010) Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, 7. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi.

Toroslu, Nevzat/Toroslu, Haluk (2015) Ceza Hukuku Genel Kısım, 21. Baskı, Ankara, Savaş Yayınevi.

Tosun, Mebrure/Yalvaç, Kadriye (1989) Sümer, Babil, Assur Kanunları ve Ammi-Şaduqa Fermanı, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Tuğlacı, Pars (1971) 20. Yüzyıl Ansiklopedik Türkçe Sözlük, 2. Cilt, İstanbul, Pars Yayınevi.

Türcan, Talip (2015) İslâm Hukuku, 3. Baskı, Ankara, Grafiker Yayınlar.

Udeh, Abdülkadir (1976) İslam Ceza Hukuku ve Beşeri Hukuk, 1. Cilt, İstanbul, Özdemir Basımevi (Çev.: Nuri, Akif) (**Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 1).

Udeh, Abdülkadir (1978) İslam Ceza Hukuku ve Beşeri Hukuk, 3. Cilt, İstanbul, Özdemir Basımevi (Çev.: Nuri, Akif) (**Udeh**, İslam Ceza Hukuku, C. 3).

Udeh, Abdülkadir (1979) *İslam Ceza Hukuku ve Beşeri Hukuk*, 4. Cilt, İstanbul, Özdemir Basımevi (Çev.: Nuri, Akif) (**Udeh**, *İslam Ceza Hukuku*, C. 4).

Udeh, Abdülkadir (1992) *İslam ve Beşeri Kanunlar*, 3. Baskı, İstanbul, Ravza Yayınları (Çev.: Nuhoğlu, Mustafa) (**Udeh**, *İslam ve Beşeri*).

Udeh, Abdülkadir (2012) *Seküler Ceza Hukuku Kurumlarıyla Mukayeseli İslâm Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 2. Baskı, İstanbul, Kayihan Yayınları (Çev.: Şafak, Ali) (**Udeh**, *Genel Hükümler*).

Udeh, Abdülkadir (2012) *Seküler Ceza Hukuku Kurumlarıyla Mukayeseli İslâm Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 2. Baskı, İstanbul, Kayihan Yayınları (Çev.: Şafak, Ali) (**Udeh**, *Özel Hükümler*).

Uslu, Rifat (2015) “*Beşeri Hukukla Karşılaştırmalı Olarak Ceza Hukukunun İslam Hukukundaki Yeri*” *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 8, S. 38, s. 1049-1055.

Üçok, Coşkun/Mumcu, Ahmet/Bozkurt, Gülnihal (2011) *Türk Hukuk Tarihi*, 15. Bası, Ankara, Turhan Kitabevi.

Ünsal, Ahmet (2008) *İslâm Ceza Hukukunda İnfaz Yetkisi*, İstanbul, Mizan Yayınevi.

Vehbe, Tevfik Ali (1974) “*İslâm Hukukunda ve Mısır Hukukunda Kazif Suçu*” İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Ord. Prof. Dr. Sıddık Sami Onar Hatıra Sayısı, C. 39, S. 1-4, s. 417-425 (Çev.: Armağan, Servet).

Yiğit, Yaşar (2004) “*İnsanlık Onur ve Şerefının Korunması Açısından Kazf Suçu ve Cezasının Değerlendirilmesi*” *Diyanet İlmi Dergi*, S. 4, s. 131-144 (**Yiğit**, *Kazf Suçu*).

Yiğit, Yaşar (2012) *İslam Ceza Hukuku Hükümlerinin Yürürlüğü*, Ankara, Sistem Ofset Yayıncılık (**Yiğit**, *İslam Ceza*).

Zafer, Hamide (2016) *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, 5. Baskı, İstanbul, Beta Yayıncılık.

Zehra, Muhammed Ebu (1981) *İslâm Hukuku Metodolojisi*, 3. Baskı, Ankara, Fon Matbaası.

Zeydan, Abdülkerim (1976) *İslâm Hukukuna Giriş*, İstanbul, Sırdaş Yayınları (Çev.: Şafak, Ali).

İnternet Kaynakları

<http://kuran.diyaret.gov.tr/mushaf#/kuran-meal-2/nur-suresi-24/ayet-4/diyaret-isleri-baskanligi-meali-1> s.e.t. 27.03.2017.

<http://kuran.diyaret.gov.tr/mushaf#/kuran-meal-2/nur-suresi-12/ayet-4/diyaret-isleri-baskanligi-meali-1> s.e.t. 27.03.2017.

<http://kuran.diyaret.gov.tr/mushaf#/kuran-meal-2/nur-suresi-24/ayet-4/diyaret-isleri-baskanligi-meali-1> s.e.t. 27.03.2017.

<http://kuran.diyaret.gov.tr/mushaf#/kuran-meal-2/mumtehine-suresi-60/ayet-12/diyaret-isleri-baskanligi-meali-1> s.e.t. 27.03.2017.

İstanbul Kadı Sicilleri, BAB54, C. 20, s. 440, Hüküm No. 537, <http://www.kadısicilleri.org/arascl/ayrmetin.php?idno=15468> s.e.t. 26.07.2017.

İstanbul Kadı Sicilleri, EYÜB82, C. 29, s. 131, Hüküm No. 146, <http://www.kadısicilleri.org/arascl/ayrmetin.php?idno=19249> s.e.t. 26.07.2017.

İstanbul Kadı Sicilleri, GALATA90, C. 40, s. 217, Hüküm No. 253, <http://www.kadısicilleri.org/arascl/ayrmetin.php?idno=23128> s.e.t. 26.07.2017.

İstanbul Kadı Sicilleri, ÜSKÜDAR01, C. 1, s. 159, Hüküm No. 154, <http://www.kadısicilleri.org/arascl/ayrmetin.php?idno=154> s.e.t. 26.07.2017.

İstanbul Kadı Sicilleri, ÜSKÜDAR01, C. 1, s. 342, Hüküm No. 608, <http://www.kadısicilleri.org/arascl/ayrmetin.php?idno=608> s.e.t. 26.07.2017.

İstanbul Kadı Sicilleri, ÜSKÜDAR02, C. 2, s. 96, Hüküm No. 85, <http://www.kadısicilleri.org/arascl/ayrmetin.php?idno=911> s.e.t. 26.07.2017.

İstanbul Kadı Sicilleri, ÜSKÜDAR02, C. 2, s. 251, Hüküm No. 490, <http://www.kadısicilleri.org/arascl/ayrmetin.php?idno=1316> s.e.t. 26.07.2017.

İstanbul Kadı Sicilleri, ÜSKÜDAR84, C. 10, s. 107, Hüküm No. 37, <http://www.kadısicilleri.org/arascl/ayrmetin.php?idno=7329> s.e.t. 26.07.2017.

İstanbul Kadı Sicilleri, ÜSKÜDAR84, C. 10, s. 429, Hüküm No. 788, <http://www.kadısicilleri.org/arascl/ayrmetin.php?idno=8086> s.e.t. 26.07.2017.

Fayda, Mustafa “Hz. Aişe’ye zina iftirası atılması olayı”, İslam Ansiklopedisi, C. 21, s. 508, <http://www.islamansiklopedisi.info/dia/pdf/c21/c210344.pdf> s.e.t. 31.07.2017.